

KOMORNÍ LISTY

časopis soudních exekutorů

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

III/2019
11. ročník

ROZHOVOR
S KARLEM ŠIMKOU
SOUDCEM NEJVYŠŠÍHO
SPRÁVNÍHO SOUDU

ČLÁNKY

JUDIKATURA

ZPRÁVY Z KOMORY

RECENZE

vydává Exekutorská komora
České republiky

EDITORIAL

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
člen redakční rady Komorních listů

Proč bychom se netěšili?

Dne 21. října pořádá letos Exekutorská komora České republiky diskusní fórum k 30. výročí 17. listopadu 1989.

Položil jsem si v titulku uvedenou smetanovskou otázku a zavzpomínal na uplynulých třicet let. Předpokládám, že nejen za sebe mohu napsat, že není důvod se netěšit.

Onoho 17. listopadu jsem si – zprvu v euforii ze spontánnosti demonstrace a posléze ve strachu z rány pendrekem v podloubí Kaňkova paláce – samozřejmě nebyl vůbec schopen pomyslet na to, že o dvanáct let později budu chodit tímto podloubím vykonávat funkci předsedy České advokátní komory, reprezentující nezávislou českou advokacii, která se v rámci mezinárodních styků připravovala na svůj vstup do komunity advokacie evropské. Nenapadlo mě, že o deset let později bude Česká advokátní komora po boku Notářské komory České republiky sledovat vznik u nás nové profese soudního exekutora.

V listopadu 1989 započalo období, pro něž jsme v dobách normalizačních s kolegou Jaroslavem Procházkou měli připravený návrh prvního popřevratového zákona o čtyřech paragrafech, jímž by byly zrušeny právní předpisy přijaté po 25. únoru 1948, byla by obnovena účinnost právních předpisů platných ke dni 24. února 1948 a v rámci přechodného ustanovení bylo stanoveno, že právní vztahy založené podle právních předpisů účinných v období od 25. února 1948 do 17. listopadu 1989 zůstávají v platnosti, pokud se nepříčí zásadám demokratického právního státu a principům ochrany lidských a základních práv. Čtvrtý paragraf pak měl stanovit, že účinnost tohoto zákona nastává ihned.

Ukázalo se, že transformace právního řádu je daleko složitější. Ostatně jako vždy Devil is in the details...

Těm, kdož si to pamatují, nastala vědomě i nevědomě, souhlasně i proti jejich vůli krásná etapa postgraduálního právnického studia. Na jeho počátku jsem byl z normalizační právnické fakulty v oborech platného práva omezenecem.

Náhle se mohlo zapomenout na trestný čin spekulace, hospodářskou smlouvu o přípravě přeprav a na přidělování bytu národním výborem, zato společnost s ručením omezeným z historické formy podnikatelské právnické osoby vykořisťovatelů obživila v institut platného práva. Ústavní soud byl na rozdíl období let 1968–1989 vsutku obsazen, a navíc vybaven pravomocí rozhodovat

o ústavních stížnostech. V dobách, kdy začala působit Exekutorská komora jako stavovská samospráva, jsme se dočkali i úplného správního soudnictví.

Žili jsme opět ve svobodě a pracovali na věcech rehabilitačních a restitučních s pocitem, že nesvoboda se již nemůže vrátit. Zadáni zněla ve směru k rozvoji podnikání, nikoliv ke kladení pastí a překážek, po čase se lidé přestávali bát říci, že se jim daří, a z rodinných archivů přinášeli dosud utajované dokumenty a paměti předků. Ústavní soud shledal, že zákony o protiprávnosti komunistického režimu a lustrační zákony jsou ústavně konformní, a stal se též – obrazně řečeno – soudem restitučním.

Převratnost a chvat doby přinesly nejen pozitiva, ale i negativa. Vzpomeňme si na stesky o špatné vykonatelnosti práva. Tehdy, mimochodem v době ministra spravedlnosti Otakara Motejla, se diskutovalo o tom, jak převzít model, který byl zprvu blízký pouze těm, kdož znali právníkou francouzštinu.

Při druhém čtení návrhu exekučního řádu na 25. schůzi Poslanecké sněmovny konané dne 19. května 2000 poslanec Stanislav Křeček, který byl i zpravodajem Ústavněprávního výboru, řekl:

„Domnívám se, že tato podoba tohoto zákona je jedním z velkých vítězství Ministerstva spravedlnosti a spolu samozřejmě i vítězstvím předkladatelů, že obě tyto části dokázaly najít kompromis, najít rozumné řešení, které nepochybně je také součástí justice, protože tento zákon nemá dosud obdoby v legislativě tohoto státu, této republiky, protože poprvé v její historii umožňuje soukromým osobám, aby prováděly soudní úkony, aby prováděly exekuce, výkony rozhodnutí, takže to je velký průlom. Domnívám se, že tato podoba zákona si zaslouží vaši podporu.“

Zbývá jen dodat, že jednotlivé chyby a excesy nelze zobecnit na chyby systému. Třicet let poté jen bloud může říci, že před listopadem 1989 bylo lépe.

Z uvedeného plyne, že je důvod se těšit a nezapomenout na vše dobré, co nám posledních třicet let přineslo.

Ať nám a společnosti Pánbůh zdraví dá...

OBSAH

ROZHOVOR	7	Rozhovor s JUDr. PhDr. Karlem Šimkou, Ph.D., LL.M., soudcem Nejvyššího správního soudu
ČLÁNKY	12	Florida and U.S. Enforcement of Debts Robert W. Emerson
	19	Vymáhání dluhů na Floridě a ve Spojených státech amerických Robert W. Emerson
	26	Exekuce, volby a občanská participace v České republice doc. PhDr. Lukáš Valeš, Ph.D.
ČLÁNKY/KONCIPIENTI	35	Neúspěšná dražba movitých věcí v případě přihlášení zástavního věřitele Mgr. David Kapitán
	38	Zajišťovací převod vlastnického práva při exekučním prodeji nemovité věci Mgr. Bc. Lenka Leitgebová
Z HISTORIE	43	Stalo se ... JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
JUDIKATURA	44	Z judikatury Ústavního soudu rubriku připravila Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
	49	Judikatura v exekučních věcech rubriku připravil Mgr. David Hozman
ZPRÁVY Z KOMORY	59	Z jednání prezídia EK ČR Mgr. Petr Prokop Ustohal
	61	Mezinárodní fotbalový turnaj exekutorských komor Eurodanubijského regionu Srbsko, Bělehrad 7.–8. června 2019
	63	Konference exekutorských komor v Moskvě
	65	Česko-srbské Memorandum o spolupráci
	66	Vzpomínka na Jána Locka
RECENZE	67	Občanský zákoník. Praktický komentář Milan Kindl, Aleš Rozehnal a kolektiv

ABSTRAKTY

doc. PhDr. Lukáš Valeš, Ph.D.

Exekuce, volby a občanská participace
v České republice

Studie se zabývá dopady fenoménu exekucí na volební chování a rozhodování. Mimo jiné vychází ze sociologické a politologické datové analýzy, která naznačuje, že lidé v exekuci výrazně ztrácejí zájem o veřejné dění, včetně účasti na volebním procesu a dalších formách občanské participace. Dalším negativním dopadem je významná nedůvěra těchto lidí v instituce demokratického právního státu a společnosti (soudy, politické strany apod.). Jde také o potenciálně rizikovou skupinu, která může být zmanipulována současnými populistickými stranami.

Mgr. David Kapitán

Neúspěšná dražba movitých věcí v případě
přihlášení zástavního věřitele

Předmětem této práce je nastínění možných způsobů výkladu ustanovení § 330 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění, upravující postup při neúspěšné dražbě movitých věcí, a to v případě, kdy se do dražby přihlásí zástavní věřitel. Autor práce nastiňuje možné výklady tohoto ustanovení, a to výklad, podle kterého nevydraženou věc převezme oprávněný bez dalšího, podle kterého nevydraženou věc převezme oprávněný s respektováním postavení zajištěného věřitele, a výklad, podle kterého nevydraženou věc převezme zajištěný věřitel. V závěru práce autor vysvětluje, který ze zvolených výkladů považuje za nejvhodnější.

Mgr. Bc. Lenka Leitgebová

Zajišťovací převod vlastnického práva
při exekučním prodeji nemovité věci

Tato práce pojednává o problematice institutu zajišťovacího převodu vlastnického práva v souvislosti s prodejem nemovité věci v exekuční dražbě. Pozornost je tedy věnována otázce, zda soudní exekutor může přikročit k prodeji nemovité věci, jež je předmětem zajišťovacího převodu vlastnického práva, zda má soudní exekutor právo, nebo snad povinnost, zkoumat platnost smlouvy o zajišťovacím převodu vlastnického práva, a také otázce případných důsledků prodeje do sféry hmotného práva. Na uvedené otázky je však obtížné odpovědět bez charakteristiky zajišťovacího převodu práva, a proto je jí věnována část této práce, a to také v kontextu se změnou právní úpravy. Cílem práce je podat komplexní právní rozbor situace, která může v exekučním řízení nastat v souvislosti s existencí smlouvy o zajišťovacím převodu práva ve vztahu k nemovité věci spolu s možnými důsledky jak pro účastníky řízení, tak pro soudního exekutora.

Rozhovor s JUDr. PhDr. Karlem Šimkou, Ph.D., LL.M., soudcem Nejvyššího správního soudu

Připravil:
JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.
prezident EK ČR

Profesi soudce vykonáváte od roku 2001. Začínal jste u Okresního soudu Praha-západ a rozhodoval jak v civilních sporných řízeních, tak i v řízeních exekučních. Z exekuční agendy jste se v letech 2004 až 2005 přesunul, nejprve jako dočasně přidělený soudce, později koncem roku 2005 již natrvalo, k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně. Co tato změna pro vás a váš osobní život znamenala?

Byla to změna velká, ale vlastně logická. Od gymnázia mě bavila „veřejná sféra“ – historie, politologie, ústavní právo, mezinárodní vztahy, ale také třeba vojenská technologie, energetika nebo dopravní infrastruktura. Zkrátka věci, které formují život národů a civilizací. I má vysokoškolská studia byla dvounohá – jako první jsem začal s politologií, mou srdeční záležitostí, a práva jsem si přidal až po prvním roce na pražské FSV UK. I na studiích v německém Passau mě bavily spíše veřejnoprávní disciplíny, tehdy zvláště právo EU. Na plzeňské právnické fakultě jsem po absolutoriu zůstal externě učit ústavní právo. Jako čekatel jsem pak v roce 2000 tři měsíce stážoval na tehdejší správním úseku Vrchního soudu v Praze a poprvé se v tamním 7. senátu setkal s pozdějšími kolegyněmi Mílou Doškovou a Věrou Šimůnkovou. Takže jsem po správním soudnictví či něčem, co se více týká veřejné moci, pošilhával od počátku profesní kariéry.

Ale touhy mohly zůstat touhami, protože, jak známo, život nemusí být festivalem splněných přání. Klidně jsem mohl zůstat v civilní justici, anebo se vydat úplně jiným směrem. Za přesun do Brna vděčím Josefu Baxovi, zakládajícímu předsedovi NSS. V roce 2004 jsem od něho

dostal nabídku, která se neodmítá. On můj život na dalších už více než 15 let nasměroval do správního soudnictví. A zatím nemám důvod ke stížnostem.

Na svou zpětně viděnou krátkou epizodu v civilní justici ale vzpomínám rád a nejraději ze všeho právě na exekutorské exekuce. Protože v roce 2001 začínaly a já tehdy poprvé zažil na vlastní kůži vznik nového oboru práva ve zbrusu novém institucionálním designu. Řešili jsme do té doby netušené výkladové problémy, potkávali se na školeních s jinými soudci i exekutory a mysleli si, že „děláme dějiny“. Takže jsem v roce 2004, když jsem přišel do Brna na NSS, vlastně už dobře chápal, co je to, být vržen do jiného světa se spoustou neznámých a tvořit něco úplně nového. Přiznám se, že to mě v právu a tak nějak obecně v životě nejvíce baví – rozjíždět nové, převratné věci. Co naopak rád přenechám jiným, je „správa dobytých území“ spojená s rutinní každodenností.

Vystudoval jste právo a politologii na univerzitách v Plzni, Praze a Passau. To je celkem velmi široký záběr. Jak vás tato studijní zaměření připravila do praktického života soudce a občana?

Možná se více snažím vidět politické, ekonomické a sociologické souvislosti práva. Často říkám, že právo je víra v právo v tom smyslu, že funguje, pokud lidé věří, že funguje. Právo je takto pojímáno jako jakási sebenaplňující prorocství. Pokud by je lidé v masovém měřítku přestali dodržovat, nepomůže ani sebetvrdší donucení a řád, který právo přináší, bude nahrazen jiným uspořádáním věcí. Stát v podstatě vždy funguje jen tehdy, je-li svými obyvateli elementárně respektován (což neznamená, že jimi nutně musí být milován či uznáván).

Co považuji za extrémně důležité pro rozumnou interpretaci práva v prostředí moderní komplexity, kde existují složité řetězce vzájemných vztahů a závislostí, je vnímat, že právní regulace má zásadní ekonomické dopady a často významné nezamýšlené důsledky. Většinou je to tak, že trh a soukromý zájem jednotlivců právní regulací „neoblbnete“, a náklady, které regulace aktérům trhu způsobí, se někde projeví – typicky na cenách zboží či služeb pro konečného spotřebitele nebo na nějaké formě černého trhu a obcházení zákona. Příkladem mohou být třeba podvody na DPH – pokud se vám takový podvod při dnešních sazbách této daně povede, vyděláte hodně, opravdu hodně peněz. Proto podvody na DPH jen tak nezmizí a sebelepší dozorčí prostředky je mohou na nejvyšší poněkud omezit.

Studia v Passau mě pak naučila něčemu, co se v 90. letech 20. století na našich právnických fakultách teprve začalo rozvíjet, a sice dostatečně komplexní metodě právního myšlení. Nástrojem právníkovy práce je jazyk a jeho struktury. Hledá význam slov, používá logické operace, snaží se v chaosu vidět systém a hierarchii. Tato

část právní práce je v zásadě nezávislá na hodnotách a politice, je to jakási technologie moci a správy, použitelná na cokoli. V Německu jsem se ale naučil, že to, co právo dané doby a místa spojuje s konkrétním politickým systémem, v němž působí, jsou hodnoty. Hodnoty dávají právu „politický obsah“ a jsou odrazem jakéhosi ducha doby. A ten, jak známo, se v čase dost mění. Ostatně soudní exekutoři si změny ducha doby ve vztahu ke své profesi myslím docela užili...

Zkrátka a dobře hledím na právo hodně očima politologa, ekonoma a sociologa – jako na „jen“ jeden z prvků velkého spontánního řádu, který ve společnosti funguje a který v ní udržuje jakousi dynamickou, neustále se proměňující rovnováhu.

Jste členem autorského kolektivu, který publikoval v nakladatelství C. H. Beck opakovaně Komentář k exekučnímu řádu. Jaký je váš názor na možnost přijetí jednoduchého samostatného procesního předpisu upravujícího exekuční řízení, obdobného bývalému exekučnímu řádu z dob Rakousko-Uherska, platného v tzv. Předlitavsku, pod číslem 79/1896 ř. z.?

Možné je úplně všechno, ale u přijetí takto významného zákona je důležitý již zmíněný duch doby. A ten velké reformě exekučního práva nepřeje. Soudní exekutoři a věřitelé jsou posledních deset let v defenzivě a navrch získávají spíše dlužníci a jejich zastánci. A přijde-li v příštích letech ekonomické ochlazení, pozice věřitelů se nezlepší. Nejsem si jist, jestli by dnes či v blízké budoucnosti parlament našel nad podobným zákonem shodu, a hlavně, zda by byl napsán podobně jednoduše a úsporně jako ten z konce 19. století. Budme realisty a žijme s tím, co je, protože může být i hůře, myslím pro věřitele. Okénko, které se otevřelo kolem roku 2001 jako reakce na exekuční bezmoc 90. let 20. století, se už jen tak znovu neobjeví.

V současné době již asi 5. rokem rezonují mezi odbornou i laickou veřejností nejruznější názory na případnou úpravu exekučního řízení v mezích místní příslušnosti soudních exekutorů (tzv. „teritoriality“). Jak se na tento problém díváte vy?

Já na to mám názor dlouhodobě jasný, a třebaže o něm neustále přemýšlím, nevidím důvodu ke změně. Koncept, na níž je postaven exekuční řád z roku 2001, považuji za správnou a efektivní pro věřitele. A o ně mi v exekucích jde v první řadě. S dlužníkem má být v exekuci zacházeno lidsky důstojně a zásah do jeho majetkové sféry má být takový, který nejméně, ale ještě bezpečně dostatečným způsobem povede k vymožení pohledávky věřitele. Ale v metafyzické či morální rovině je prostě dlužník, který svůj dluh neplatí, ačkoli má z čeho, „vinen“, ať si zastánci práv dlužníků říkají, co chtějí. Exekuce má na dlužníku, který má majetek, dluh účinně vymoci.

A nejlepším nástrojem, aby takto exekuce fungovaly, je motivovaný soudní exekutor, který se musí neustále snažit majetek povinného najít a postihnout (neb jen tak z něho dostane zaplacení). A konkurence mezi exekutory pomáhá tuto motivaci zachovat.

Proto doufám, že žádná teritorialita nebude nikdy zavedena a že systém zůstane plus mínus v dnešní podobě. Jakýkoli posun k teritorialitě znamená posun k monopolizaci, pašalíkům, byrokratizaci a snížení efektivity exekucí. To pak radši celý systém zrušme a vraťme se k soudním výkonům rozhodnutí do 90. let 20. století. Byrokracii ať provozuje stát, ne soukromý exekutor. Toho jsme si zákonem zavedli proto, aby byl pružný a efektivní.

V současnosti se nachází v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR vládní návrh novelizace exekučního řádu, obsahující zásadu povinné koncentrace exekucí k exekutorovi, který proti povinnému zahájil nejdříve exekuční řízení. Jde o tzv. systém „Sněhu-lák“. Je to podle vás dobré řešení?

Ne, protože to je taková teritorialita postavená na hlavu. Bere to věřiteli právo volby toho soudního exekutora, kterého považuje za nejschopnějšího. Exekutor pro všechny dluhy povinného bude určen podle v podstatě náhodné okolnosti, která exekuce byla zahájena nejdříve. Opět se tu moc myslí na dlužníka a málo na věřitele. A paradoxně to může dočasně vést k ještě větší koncentraci trhu exekucí v rukou těch exekutorů, kteří již v praxi působí dlouho, protože řada povinných, proti nimž je dnes zahajována exekuce, má vícero běžících exekucí z minula. A ty by se takto koncentrovaly u toho exekutora, kde byla zahájena ta první.

Myslím, že nepotřebujeme v tomto ohledu regulovat vůbec nic, ani teritorialitu, ani koncentraci exekucí u prvního exekutora povinného, ani povinné zálohy oprávněných na náklady exekuce. Nechme to vše působení tržních sil. Regulacemi a dohledem hlídáme jen, zda soudní exekutor používá vůči povinnému zákonné prostředky, zda si nevytváří umělé či nadměrně navýšené náklady exekuce a zda zajištěný majetek povinného prodává efektivně, tedy nabízí jej v dražbách tak, aby vytěžil co nejvíc peněz. Není pochyb, že v tržní soutěži část exekutorů ekonomicky neuspěje a bude muset skončit. Dohled komory i ministerstva by se měl starat především o to, aby odešli z trhu tak, že nezmizí i s vymoženými penězi.

Co považujete ve svém profesním životě za největší přínos pro práci soudce? Určitě to není jen dostatečná judikatura?

Upřímně řečeno, nejdůležitější je, aby soudce práce bavila a aby měl chuť ji dělat dobře a důkladně. Protože, marná sláva, s léty ve funkci se dostává stereotyp a opotřebení. Cítím je i já.

K tomu, aby soudce práce bavila, jí musí být přiměřené množství. U správních soudů, na rozdíl od zbytku soudnictví, kde nápad až na určité výjimky stagnuje, se nyní potýkáme s rostoucím zatížením. Lidé se naučili u nás soudit, což nás na jedné straně těší, neb to signalizuje jakousi jejich důvěru ve férovost a kompetenci správních soudů. Ale má to i stinnou stránku – nezvládáme věci řešit v reálném čase a situace se zhoršuje. Potřebujeme jednak personálně posílit správní úseky krajských soudů. Nadaní lidé na tyto posty jsou k dispozici, takže jen doufám, že se pro ně najdou i tabulková místa. A dále je třeba trochu snížit pracnost rozhodování o kasačních stížnostech na NSS. Vhodným kompromisem by mohlo být rozšíření nepřijatelnosti kasační stížnosti na některé další agendy vedle azylů. V azylech se nepřijatelnost osvědčila. Přes 10 let funguje bez problémů a oproti původním obavám nepřiděláváme Ústavnímu soudu práci tím, že bychom byli na azylanty příliš přísní. Jsou další agendy, kde se právní problémy určitého typu opakují a kde většinou nejde o příliš komplexní kauzy – cizinecké věci, dopravní a jiné méně závažné přestupky a věci důchodové a sociální. Za pět let můžeme vyhodnotit, jak se to osvědčilo, a třeba přidat další agendy, u nichž to zatím považuji za problematické – daně, stavební věci či ekonomické regulace.

Co se týče samotné právní stránky práce soudce, na NSS je to hodně jiné než u nalézacího soudu, kde jsem začínal. Tam to býval pragmatický a někdy dost úporný boj v první linii. Rychle a efektivně rozhodovat, zpravidla bez složitých dumání. Jisté „ztráty“ byly povoleny, od toho byla odvolávka.

Na NSS je to jiné – naše rozhodnutí jsou precedenty. Musíme přemýšlet, jaké budou mít obecné dopady na právní systém. Vidět věci v souvislostech, napříč celým právním řádem. A snažit se, aby jednotlivá rozhodnutí spolu navzájem „ladila“ a dávala praxi potřebné signály, jak postupovat v obdobných případech. Proto je klíčové sledovat a analyzovat judikaturu – zdaleka nejen naši, ale i ostatních našich vysokých a obou evropských soudů a mít i přehled o vývoji jinde v Evropě. V ČR to už je stejné jako v Německu, jak jsem je poznal za studií v Passau. Možná to tak subjektivně jako praktici nevnímáme, ale základ právního systému je stabilizovaný a čím dál více jej tvoří judikatura soudů. Zákonné změny sice přicházejí a je jich hodně, ale mění spíše detaily a technická. Hodnotový a doktrinární základ veřejného práva je už řadu let stejný, vychází z ústavního pořádku a tvoří jej daleko více rozhodnutí Ústavního soudu a NSS než zákonodárce. A především, čím dál větší roli, a to opravdu v každodenní praxi, hraje právo EU. Problémy, které řešíme my zde, se zabývají na základě stejných evropských pravidel, ale trochu jiných vnitrostátních zákonů i všude jinde v Unii.

Máte ještě čas na sledování aktuálních problémů v souvislosti se zajišťováním vymahatelnosti práva?

Exekuce jsem měl za svého mládí rád a nikdy jsem vývoj exekučního práva nepřestal sledovat. A samozřejmě pečlivě vnímám i politickou a sociální dimenzi exekucí. Na jedné straně je jasné, že statisíce lidí v exekuci jsou sociální problém – žijí často ze dne na den, v pololegalitě, naštvaní, nevidí perspektivu. Ale snižování laťky a změkčování exekučních pravidel musí mít nějaké meze. Úvěr není sprosté slovo a ani spotřebitelský úvěr není zločin. Vezme-li si jej člověk za rozumných podmínek a v přiměřené míře, umožní mu to dříve užívat užitečné věci, na které by jinak musel měsíce nebo roky šetřit, třeba auto či pračku. Hypotéku také přece nikdo nepovažuje za a priori nezodpovědnost, právě naopak.

Myslím, že podstatná část problematické pověsti exekucí není spojena s exekutory samotnými, ale s některými dluhy, které vymáhají. Ano, příběhy dětí, na kterých jsou vymáhány poplatky za popelnice, jsou smutné. Stejně tak je nepochybné, že část dluhů, jež jsou vymáhány, spočívá v nepřiměřeně vysokém příslušenství. A samozřejmě velkým problémem je nešťastná historie rozhodčích nálezů ve spotřebitelských věcech, která se pohybovala tak nějak ode zdi ke zdi. Ale většina dluhů vznikla tak, že ti, kdo je mají platit, v tom takřikajíc nejsou nevinně. Dluhy se mají brát vážně a mají se platit. Jinak společnost nebude normálně fungovat.

Chce to hledat a nacházet míru. Velký pokrok je nová úprava spotřebitelského úvěru a učešání trhu poskytovatelů těchto úvěrů. Možná bude třeba legislativně zasáhnout i do problému s rozhodčími nálezy. Na jedné straně je jistě legitimní požadovat po profesionálních poskytovatelích úvěrů, aby patřičně a v přiměřeném čase reagovali na judikaturu Nejvyššího a Ústavního soudu. Ale možná je trochu moc drsné judikaturou ohledně promlčení „spláchnout“ celý segment pohledávek tohoto typu, včetně jistiny, za situace, kdy stát problém, o kterém věděl, řadu let neřešil a nechával růst do neúnosných rozměrů.

Je podle vás zavedení institutu (profesní komory) „soukromých“ soudních exekutorů v roce 2001 přínosem pro existenci České republiky jako demokratického a právního státu?

Samotný institut soudního exekutora v nynější podobě považuji za jeden z největších porevolučních výdobytků v oblasti právního státu. Dává právnímu státu schopnost být tvrdý tam, kde to je potřeba. Doufám, že nám zůstane i do budoucna zachován v podobě efektivní pro věřitele a bude v dlužnících vzbuzovat patřičný respekt.

Co se týče způsobu správy exekutorského stavu, je to složitější. Samosprávná zákonem zřízená exekutorská

komora je jistě jedním z modelů, který je v Evropě i jinde standardní a může fungovat dobře. Ale mohlo by to být i jinak. Například insolvenční správci, v řadě ohledů exekutorům blízcí, zákonem zřízenou samosprávu nemají a funguje to také. Osobně jsem vůči profesní samosprávě trochu ostražitý, protože ona může mít tendence měnit se v cech a zvyšovat náklady pro zákazníky příslušné profese. Takže považuji za jedinou opravdu ústavně nezbytnou samosprávu advokátů – protože ti musí být co možná nejvíce odstíněni od státu, aby se nemuseli bát důsledně a odvážně zastupovat klienta i vůči němu. Samospráva notářů, soudních exekutorů, insolvenčních správců, soudců či státních zástupců být může, ale také nemusí. U některých profesí je, u některých ne. A v různých zemích i různých dobách to je různě.

Samospráva exekutorů historicky vznikla, a přes určité problémy, které jsem, přiznám se, zvenčí nelibě vnímám právě proto, že exekutorskému stavu velmi fandím, se nakonec stabilizovala a funguje uspokojivě. Oceňuji bohaté zahraniční styky exekutorské komory i její poradenskou činnost a komunikaci vůči dlužníkům. Vychází kvalitní profesní časopis a vzdělávací systém komory funguje, pokud mohu na dálku soudit, velmi dobře. Lidé ve vedení komory i v její administrativě své práci rozumí a dělají ji spolehlivě. Doufám, že komora zvládne i dlouhodobé spory mezi jednotlivými skupinami exekutorů o teritorialitu a jiné podobné otázky. Najít shodu, či aspoň modus vivendi mezi zhruba 160 lidmi může být složitě možná právě proto, že jde o prostředí téměř intimní, ale exekutorům nic jiného nezbyvá. Jejich pověst je, a to si přiznejme, ze všech právnických profesí nejméně dobrá, a každý spor či mediálně viditelný střet uvnitř exekutorského stavu ji ještě zhorší.

Snad bude klidný a vzestupný trend ve vývoji komorové samosprávy pokračovat. A třeba někdy nastane i okamžik, kdy si komora řekne o vrácení kárné kompetence, o kterou přišla kvůli potížím kolem roku 2009.

Čím se zabýváte ve svém volném čase? Jaké jsou vaše osobní záliby a koníčky?

Koníčky nacházím i při práci, a nemyslím tím samotné právo. Když jsme nedávno soudili zásady územního rozvoje Jihomoravského kraje, s neskrývanou radostí jsem se probíral mapami s nákresy liniových staveb či koridorů pro ně. A u věcí s technickým nebo přírodovědným přesahem, jako byla například nedávno kauza týkající se změny pohlaví, se snažím načerpat co nejvíc mimoprávních informací, abych rozuměl souvislostem, a vyložené mě to baví. Rád si zkrátka čtu o nejrůznějších aspektech fungování světa od teorie multivesmíru a vesmírné inflace přes historickou klimatologii až třeba po strategické bombardéry a jaderné ponorky za studené války.

A také trochu sportuji a cestuji, aby nechátralo ani tělo.

Máte pro věřitele i dlužníky nějaká dobře míněná doporučení?

Myslím, že vše podstatné se už ve veřejné debatě řeklo. Dlužníci-spotřebitelé musí přemýšlet, jaké závazky na sebe berou, a nepodléhat emocím a krátkozrakosti. Protože i když se dnes pro ně podmínky jak v exekucích, tak v insolvencích změkčují, stejně je cesta ven z dluhové pasti, pokud do ní spadnou, martyriem, které je bude stát nervy, důstojnost a roky života.

Pokud jde o věřitele, tam je to složitější. Profesionální poskytovatelé půjček jsou podnikatelé, kteří musí zkrátka žít v měnícím se prostředí. Dnes musí více než dříve pečlivě vybírat, komu půjčí a jaký marketingový model zvolí, a přemýšlet o politických a reputačních rizicích rozsáhlého exekučního vymáhání svých pohledávek.

Nejhorší je, že změkčující se prostředí v oblasti vymáhání pohledávek může postihnout i lidi a firmy chovající se jako věřitelé odpovědně a přiměřeně. Co uděláte s nájemcem vašeho druhého bytu, který jste si koupil jako pojistku na stáří a nyní jej pronajímáte, pokud vám přestane platit a exekuce budou těžkopádné? Bez efektivního vymáhání práva jsme všichni v ohrožení.

FLORIDA AND U.S. ENFORCEMENT OF DEBTS

Robert W. Emerson

J. D., Harvard Law School
 Attorney-at-Law (in state and federal courts, USA)
 Member, Conseil Scientifique, Union Internationale des Huissiers de
 Justice
 Huber Hurst Professor, University of Florida
 robert.emerson@warrington.ufl.edu

In many legal disputes, the most profound issue – a matter of practicality – is not liability, but enforcement. For example, it may be clear that there was an enforceable contract (a lease, a sale of goods, a service agreement, etc.), that there was a breach of that contract, and that the party who breached did cause damages to the person with whom he had a contract. As a lawyer and professor of law, I have seen hundreds, perhaps thousands, of such cases. That is, indeed, a routine experience in matters of commercial law and civil litigation. The reported cases at the heart of most jurisprudence involve genuine contests over liability, while so many matters that do not become case law are essential matters of enforcement for lawyers, judicial officers, and others. This enforcement, in the United States generally and the State of Florida particularly, are the focus of this article.

1. How Do Judgment Creditors Enforce Their Rights?

Introduction

In the United States generally and in Florida particularly, the courts are in charge, ultimately, as to enforcement of collection or other remedial orders against a judgment debtor. Florida's processes are not the same as those of other states, let alone the U.S. government. However, the way the Florida enforcement procedures work is representative of all the states' processes. Moreover, as the United States has a federal governing structure, the states have sovereignty over many subject areas, including most matters of civil law, such as contracts, property, business formations, agency, and torts, as well as most criminal law. Enforcement issues also tend to be matters of state law.

Civil Law Enforcement in Florida

Methods to Enforce Judgments for Money, Property Recovery, Performance of an Act, or Vesting of Title The manner of enforcement for civil judgments in the state of Florida depends on the nature of the recovery. The Florida Rules of Civil Procedure govern the process for enforcing money judgments, judgments for property recovery, judgments requiring the performance of an act, and judgments for vesting of title.

Either on his/her own (ruling without a jury) or by recognizing the verdict of a jury, a trial judge can issue a judgment that rules for or against the party (the plaintiff) who claims the defendant is liable to that plaintiff. When there is a liability judgment favoring the plaintiff, and enforcement is neither halted pending appeal or overturned or remanded to the trial court because of a defendant's successful appeal, then enforcement may proceed.

Money Judgments

Assuming that the judgment debtor has not satisfied a monetary award leveled against him/her, then the final process to enforce this money judgment (one solely for the payment of money) "shall be by execution, writ of garnishment, or other appropriate process or proceedings." Fla. R. Civ. P. 1.570(a). Garnishment is an "inquisitorial proceeding" brought for the benefit of the judgment creditor; the idea is to require payments from, or sequestration of funds held by, a third party, such as a bank or employer, from the judgment debtor's "account" (e.g., as a bank depositor or employee), with that order taking preference over other creditors. Black's Law Dictionary 794-795 (10th ed. 2014). The judgment creditor or his/her lawyer can institute that proceeding. As for execution, if the judgment debtor does not fully pay what he/she owes to the judgment creditor, the latter can enlist the help of the sheriff (a government official) to seize the judgment debtor's property. The sheriff's seizure of property (a "levy") allows the sheriff to sell the property and pay the judgment creditor with the money the sheriff receives from the sale.

Property Recovery

Enforcement of a judgment for the recovery of property "shall be by a writ of possession for real property and by a writ of replevin, distress writ, writ of garnishment, or other appropriate process or proceedings for other property." Fla. R. Civ. P. 1.570(b). Once a judgment has been issued, sheriffs do not on their own search for property to levy upon (seize), nor do they execute a judgment without first receiving instructions, typically from the judgment creditor. In Florida, once the creditor has used land records or other resources (increasingly available on the Internet) to find the judgement debtor's property (what the debtor owns, not merely leases), the creditor may request that the sheriff levy upon the judgment debtor's real property (land and buildings), goods (movable, tangible "personal property," such as furniture, motor vehicles, boats, horses, and jewelry, and furniture, and jewelry). Judgment debtors may have a homestead exemption, protecting from execution on their own residence (where they live), and

may select personal property (a car and other items) worth up to a relatively small amount as exempt property. Non-human judgement debtors, such as corporations or partnerships, have no such exemptions.

Performance of an Act

Judgments for the performance of a specific act or contract must specify the timeframe when the performance has to occur; if the party bound to perform by the judgment does not comply with the time requirements, the party seeking enforcement may submit an affidavit of non-compliance with the clerk of the court who would issue a writ of attachment against the delinquent party. Fla. R. Civ. P. 1.570(c)(1). A party seeking enforcement of a judgment for the performance of an act or contract who cannot locate the delinquent party may file an affidavit to that effect, and the clerk of the court must issue a writ of sequestration against the delinquent party's property. *Id.* Non-compliance with a judgment to perform an act may also lead to the court holding the disobedient party in contempt or the appointment of a third-party to perform the act as much as is possible. Fla. R. Civ. P. 1.570(c)(2-3).

Vesting of Title

Florida law allows a judgment creditor to file a Judgment Lien Certificate with the Florida Department of State. It is not crucial, but is generally a smart thing for judgment creditors to do. *See* Florida Dept. of State, *How to Collect a Judgment in Florida* (2019), <https://dos.myflorida.com/sunbiz/forms/judgment-lien/collect-judgment/> (last visited Sept. 4, 2019). Of course, the judgment creditor must have a lien in order to file the lien certificate.

2. Starting Enforcement Proceedings: The Lien

The Lien on Real Property in Florida

A judgment creditor must record a certified copy of a judgment, order, or decree in the official records of the county where the judgment debtor's property is located in order for it to become a lien on real property. Fla. Stat. § 55.10(1) (2019). Such a certified copy, or a separate affidavit, must contain the address of the person who has a lien as a result of such a judgment, order, or decree. *Id.* A judgment lien may be collected upon for twenty years or until it is fully paid. The Florida Bar, *Consumer Pamphlet: Debtors' Rights in Florida* (2018), <https://www.floridabar.org/public/consumer/tip006/> (last visited Sept. 3, 2019). These liens – filed in the appropriate

Florida county (the state has 67 counties) – are not also recorded with the Florida Department of State. Parties can download forms at www.sunbiz.org.

The Judgment Lien in Florida

“A judgment lien is acquired by filing a judgment lien certificate in accordance with s[ection] 55.203 with the Department of State after the judgment has become final and if the time to move for rehearing has lapsed, no motion for rehearing is pending, and no stay of the judgment or its enforcement is then in effect. A court may authorize for cause shown, the filing of a judgment lien certificate before a judgment has become final when the court has authorized the issuance of a writ of execution in the same matter.” Fla. Stat. § 55.202(2)(a) (2019).

An original judgment lien must include: (1) the legal name of each judgment debtor; (2) the last known address and social security number or federal employee identification number of each judgment debtor if shown on the judgment itself; (3) the legal name of the judgment creditor, the registered name and document filing number as shown in the records of the Department of State, and the name of the judgment creditor’s attorney or duly authorized representative, if any; (4) the address of the judgment creditor; (5) the identity of the court which entered the judgment and the case number and the date the written judgment was entered; (6) the amount due on money judgment and the applicable interest rate as determined by the Chief Financial Officer for the state of Florida; and (7) the signature of the judgment creditor or the judgment creditor’s attorney or duly authorized representative. Fla. Stat. § 55.203(1) (2019). A judgment creditor who has not acquired a judgment lien may nonetheless proceed against a judgment debtor’s property through any “appropriate judicial process” including obtaining a writ of execution. Fla. Stat. § 55.205(1) (2019).

3. Discovery in and Paying for Enforcement Proceedings: The Florida Example

In Florida, the judgment creditor may require the judgment debtor to attend depositions or give written information about the judgment debtor’s income, assets, property, employer, and relevant identification (i.e., social security number). The Florida Bar, *supra*. The court may then issue an order for the judgment debtor’s wages or bank accounts to be taken from the judgment debtor to pay the judgment through legal proceedings called garnishment and attachment. *Id.* A judgment creditor may also file for a Judgment Lien Certificate with the Florida Department of State to obtain a sheriff’s levy. Florida Dept. of State, *supra*.

Florida Statutes provide for the discretionary award of costs and attorney’s fees to a judgment creditor in connection with execution proceedings, however, such an award is discretionary and the court may consider certain factors such as whether the judgment debtor purposefully evaded payment when deciding to award fees to the judgment creditor. Fla. Stat. § 55.115 (2019); *Paz v. Hernandez*, 654 So. 2d 1243 (Fla. 3d DCA 1995) (absent statute or agreement allowing for attorney fees to be awarded in garnishment action, award of attorney’s fees is improper); *In re Vulpetti*, 182 B.R. 923 (Bankr. S.D. Fla. 1995) (judgment creditor whose claim was secured only by nonconsensual lien was not entitled to award of attorney fees and costs under Bankruptcy Code); *In re Broward Kitchens and Baths, Inc.*, 429 B.R. 350 (Bankr. S.D. Fla. 2010) (award of \$8,039.43 in attorney’s fees incurred “in connection with execution” upon judgment or in “collateral proceedings” reasonable given the difficulty judgment creditor faced); *Federal Auto Ins., Inc. v. Business Acquisitions Brokerage, Inc.*, 839 So. 2d 767 (Fla. 4th DCA 2003) (broker was entitled to award of attorney fees related to execution of judgment following arbitration award where insurance companies had reasonable notice of broker’s claim for fees).

Compared to the cost of attorneys, fees (unless for experts) tend to be fairly inexpensive. Except when e-filing liens, assessments, warrants, or judgments, the Department of State collects nonrefundable processing fees for all documents filed in the following amounts: \$20 for any judgment lien certificate or other documents permitted to be filed, \$10 for the certification of any filed document, \$1 per page for copies of judgment lien documents produced by the Department of State, \$5 per additional name when indexing a judgment lien by multiple judgment debtor names, and \$5 for each additional facing page attached to a judgment lien certificate or document. Fla. Stat. § 55.209(1) (2019). The judgment creditor must also provide the sheriff’s department with a deposit to cover their fees and costs associated with enforcing a judgment lien or writ of execution. Florida Dept. of State, *supra*.

4. Execution in Florida

The process for a sheriff’s levy involves locating the property (it must be in the state of Florida), with the Clerk of the Court who issued the judgment also issuing a writ of execution. *Id.* Delivery of the writ to the sheriff’s department should go to the county where the judgment debtor’s property is located, and payment must be provided to the sheriff’s department via a deposit covering fees and costs as well as the judgment creditor’s written instructions for levy which shall describe the property and tell the sheriff’s office where the property is located. *Id.*

Once the property is levied, the sheriff's department may sell the property at a public auction after searching for other judgment liens filed under the judgment debtor's name (anyone, including creditors, can check for information at the Florida Department of State's website, www.sunbiz.org); searching UCC records for the judgment debtor's name (there may be Uniform Commercial Code security interests listed at Florida Bankers Association, *Florida Secured Transaction Registry*, <https://www.floridaucc.com/uccweb/forms.aspx> (last visited Sept. 2, 2019)); notifying all creditors of the date, time, and place of the sale; providing the sheriff's department with a signed affidavit containing the information the judgment creditor has found in his/her search for any judgment lien certificates against the debtor; and advertising the sale in a local newspaper once all notices have been sent. *Id.*

If the sheriff's department disburses all of the proceeds before getting to a judgment creditor who filed a judgment lien after an earlier creditor, such a creditor will not be paid; conversely, if the proceeds exceed the amount owed by the judgment debtor to its creditors, the excess will be returned to the judgment debtor. Florida Dept. of State, *supra*.

A judgment creditor may execute on an interest in a single-member LLC. *Olmstead v. F.T.C.*, 44 So. 3d 76 (Fla. 2010). Upon following the statutory requirements for the execution of a judgment lien, a court may order a judgment debtor to surrender all right, title, and interest in a debtor's single-member LLC. *Id.* at 83.

5. Is the Florida Enforcement Legislation Different from Other States? Is There Any Harmonization via Federal Law? Does a State Stand Outside of the Procedural Mainstream?

The state of Florida's "[f]inal process to enforce a judgment solely for the payment of money shall be by execution, writ of garnishment, or other appropriate process or proceedings." Fla. R. Civ. P. 1.570(a). It is similar to the process found in most states. There are small distinctions. For example, Florida has a much larger homestead exemption (in effect, shielding from execution more of a judgment debtor's assets) than is found in other states.

Even with state law dominant, the possibility of harmonization is present due to two basic tendencies: (1) state courts, while not typically bound to the holdings of other states' courts, still are well aware of the holdings elsewhere, and judges without a clear precedent from their own state case law often look for guidance from

other court decisions, even in states near or far; (2) state legislatures often enact statutes very similar to or even the same as statutes in other states. For the latter action, the harmonization is occasionally explicitly bolstered by proposed uniform laws put forth by well-regarded groups such as the Uniform Law Commission (ULC), also known as the National Conference of Commissioners on Uniform State Laws (NCCUSL). One significant proposal of the ULC is the Uniform Foreign Money-Judgments Recognition Act, which has been adopted in thirty-one U.S. states and two U.S. territories. 13 U.L.A. 39 (1986). The Uniform Enforcement of Foreign Judgments Act of 1948 has also been adopted by forty-seven states; these laws allow a judgment from another state or nation to be enforced in the same manner as a local state judgment. 13 U.L.A. 261 (1986).

Generally, the U.S. state that stands apart from the other 49 states is Louisiana. It remains a "mixed" jurisdiction, with French legal roots – that is, Civil Law concepts – remaining nearly as strong as ever, despite Louisiana's being ensconced within a national legal framework built upon the English common law. Robert W. Emerson, *The French Huissier as a Model for U.S. Civil Procedure Reform*, 43 U. MICH. J.L. REFORM 1043, 1067 (2010) (citing David Gruning, *Bayou State Bijuralism: Common Law and Civil Law in Louisiana*, 81 U. DET. MERCY L. REV. 437, 441 (2004) and concluding, "In 2003, when extensive reform of the Civil Code occurred, the basic French Code Civil structure of the 1870 Code was maintained"). While Louisiana, as does every state, has – among other methods of enforcement – the writ of execution, lien (e.g., on real property), and garnishment, it may have some unique features. Different states may protect from judgment collection some types of personal property, or at least certain levels of monetary value connected to that property, which are not protected elsewhere. No two states are the same in all areas of collection. For example, while all 50 states (and Washington, D.C.) allow judgment liens to be applied to real estate, only 15 states (and not the District of Columbia) allow judgment liens to apply to personal property: Alabama, California, Connecticut, Florida, Georgia, Indiana, Maine, Massachusetts, Michigan, Mississippi, Nevada, New Hampshire, New York, Rhode Island, and Wyoming. See Catherine Schlomann Robertson, *Summary of Judgment Liens in the 50 States* (June 24, 2016"), <http://www.pahl-mccay.com/articles-1/2016/6/24/summary-of-judgment-liens-in-the-50-states>. For liens to apply to personal property in most states, there likely must be a direct connection between the creditor and the debtor's property, such as the creditor's having lent money to the debtor so that the latter could buy the property (e.g., a motor vehicle); so, the creditor took a secured interest in the property, to be exercised if the debtor failed to pay what he/she owed to the creditor.

6. Charging Orders

Are there unconventional ways of enforcement? Certainly, there are differences among state and national jurisdictions. What is unconventional may simply be something that has not been tried. The author understands that in the Czech Republic, the authorities can suspend a debtor's driving license when that debtor does not pay alimony. Suspending firearm licenses for these "deadbeat" debtor apparently is also a matter of discussion in Czechia.

In Europe, a judgment creditor may obtain a third-party debt order (formerly a garnishee proceeding) where a judgment debtor's bank account is frozen on order of the court. European Judicial Network, *European e-Justice Portal – Enforcement of Judgments*, (2018), https://e-justice.europa.eu/content_procedures_for_enforcing_a_judgment-52-ew-en.do (last visited Sept. 2, 2019). The amount necessary to cover the judgment debt is then automatically transferred to the judgment creditor to satisfy the debt; if there are insufficient funds in the judgment debtor's accounts, then funds are used to repay at least some of the judgment debt. *Id.*

Likewise, many jurisdictions, including U.S. states such as Florida, may permit the use of a charging order. Such orders may be pursued via a statutory procedure, such as an individual partner's creditor pursuit of a claim for satisfaction from that partner's interest in the partnership. Black's Law Dictionary 283 (10th ed. 2014) (defining a "charging order"); Fla. Stats. § 605.0503 (2019) (providing for charging orders against a member of a limited liability company); § 620.8504 (2019) (providing for charging orders against a partner). The charging order may be obtained by a judgment creditor to prevent the debtor from selling his or her assets without paying the creditor. *Id.* A charging order may be a sale or stop order: an order for sale forces the sale of immovable property under a charging order whereas a stop order prevents a judgment debtor from disposing of items of immovable property to avoid charging order proceedings being taken against him or her. *Id.* The placement of a charging order would cause a judgment creditor to be paid either from the proceeds of the sale when the property is sold or from the proceeds of the estate when the judgment debtor dies. *Id.*

7. Department of Justice Enforcement of Debts Owed to the United States

Title IV chapter eleven of the United States Department of Justice Manual outlines the Department of Justice's role in civil financial litigation activity. While enforcement of judgment liens is within the purview of the state, and more specifically the county where

a judgment debtor's property is located, the Department of Justice's enforcement of judgment liens is limited to those judgment debts owed to the United States through the Department of Justice or United States Attorney's Office. With respect to the enforcement of collections, when a judgment debtor fails to respond to a post-judgment demand letter or defaults on the terms of a repayment plan, the U.S. Department of Justice will "determin[e] the most efficient and effective means to satisfy the judgment" under the Federal Debt Collection Procedures Act, 28 U.S.C. §§ 3001-3308. 4-11.000 - Civil Financial Litigation Activity, (2018), <https://www.justice.gov/jm/4-11000-civil-financial-litigation-activity> (last visited Aug. 31, 2019). The government must serve notice to a judgment debtor informing the debtor of its right to request a hearing within 20 days to determine the probably validity of any claim of exemption by the judgment debtor and the compliance with any statutory requirement for the issuance of the post-judgment remedy granted; property that is subject to judicial sale to satisfy the judgment shall not be sold before such a requested hearing is held. 28 U.S.C. § 3202(d-e).

8. Conflicts in Enforcement: Remedies, Bankruptcy, and Priorities

Cancellation, Discharge or Paying Off a Judgment

Florida law states that at any time after one year has elapsed since a bankrupt or debtor was discharged from their debts, any interested party may petition the court in which the judgment was rendered for an order to cancel and discharge such judgment. Fla. Stat. § 55.145 (2019). If the bankrupt judgment debtor has been discharged from the payment of the judgment in bankruptcy proceedings, the court shall enter an order cancelling and discharging the judgment. *Id.*

There are a number of methods recognized in American law for creditors to collect payment on their debts, often with lawyers working on their behalf. Besides liens, parties can, among other remedies, obtain a prejudgment attachment, take a security interest in the debtor's property, collect on performance or fidelity bonds, foreclose on real property, garnish accounts or wages, seek to overturn a fraudulent conveyance, or request payment from a surety or guarantor. Robert W. Emerson, *Business Law* 258-261 (6th ed. 2015). Both federal and state laws limit garnishment in terms of income percentages or requisite income minimums; Florida, for instance, gives head-of-family debtors the right to avoid any garnishment if they make \$750 or less per week. Fla. Stat. § 222.11 (2019). Four states (North Carolina, Pennsylvania, South Carolina, and Texas) "forbid garnishment except in special circumstances such as for unpaid taxes or child support." Robert W. Emerson, *Business Law* 262 (6th ed. 2015).

Bankruptcy

In the United States, bankruptcy is the key, uniform method for settling the debts of individuals or business entities that cannot pay their debts as they become due. As such, judgement debtors may avail themselves of the bankruptcy process. Under court supervision, the debtor's assets are used to pay his/her creditors of equal status (priority) the same proportion of the amounts owed to them. *Id.* at 268. The U.S. President appoints Bankruptcy Court Judges to 14-year terms. Their decisions can be appealed to the federal (U.S.) judiciary. Upon the judicial approval and completion of a liquidation, reorganization, or adjustment plan (based on, respectively, Chapters 7, 11, and 13 of the U.S. Bankruptcy Code), the bankruptcy discharges (relieves) the debtor from all or most of his/her remaining debts. *Id.* at 268-271.

State laws do have a role to play in bankruptcy. For example, while the U.S. Bankruptcy Code provides for exemptions – part or all of the value of certain properties that, despite going through bankruptcy, a debtor gets to keep – the states can have their own exemption laws. All the states have such laws, and in fact, for their residents, most states' exemption provisions outright replace the U.S. exemptions. The 19 states, along with Washington, D.C. – that allow their citizens to choose federal bankruptcy exemptions instead of the state's own exemptions are: Alaska, Arkansas, Connecticut, Hawaii, Kentucky, Massachusetts, Michigan, Minnesota, New Hampshire, New Jersey, New Mexico, New York, Oregon, Pennsylvania, Rhode Island, Texas, Vermont, Washington state, and Wisconsin. To give the reader a sense of what is exempted, and the approximate amounts, consider some of the federal exemptions:

1. Equity in a home and burial plot up to \$25,150.
2. Trade or business items up to \$2,525, jewelry up to \$1,700.
3. Professionally prescribed health aids (no limit)
4. Social security benefits, local public assistance, and veterans', disability and unemployment benefits (no limit).
5. Alimony and child support to support the debtor or his/her dependents (no limit).
6. An interest in household furnishings or goods, clothes, books, appliances, animals, crops, musical instruments, or other items of a personal, family, or household nature (up to \$625 for any one item, with the total not exceeding \$13,400).
7. Retirement funds that are exempt from federal taxation, and some individual retirement accounts, up to \$1,362,800.
8. Accrued interest or dividends of up to \$13,400 in life insurance policies.
9. Some contributions to education savings accounts made more than one year before bankruptcy (no limit).

10. Any other property worth altogether (a) no more than \$1,325, plus (b) up to \$12,575 of the unused portion, if any, of a homestead exemption (item 1, above).

Id. at 271-272 (with 2019 figures, per 11 U.S.C. § 522(d), updated).

As an example of differences between the federal and state law, note that Florida's law only allows a \$1,000 exemption for a debtor's motor vehicle (Fla. Stat. § 222.25(1) (2019)), rather than the \$4,000 exemption for a vehicle under U.S. bankruptcy law. 11 U.S.C. § 522(d)(1) (2019).

While judgement debtors typically owe money based on state law (e.g., a suit for breach of contract), it is up to the bankruptcy courts, applying U.S. law, to decide issues of payment amounts, priorities among creditors, and discharge of debts. *Id.* at 269.

The Sheriff's Office

Where there is a conflict of enforcement, as in the case of multiple judgment creditors against a single judgment debtor, the sheriff's office shall pay judgement creditors, in a statutorily prescribed manner. The proceeds recovered by selling that judgment debtor's property shall be distributed in the order the judgment creditors filed their judgment lien certificates with the sheriff's department. Florida Dept. of State, *supra*. The assets seized by the sheriff's department shall be sold at public auction. The judgment creditor may bid at the auction, if he/she so chooses. The person who makes the highest bid is entitled to pay that bid price to the sheriff and thereby become the owner of the property. All bidders should have cash on hand (at the very least, the bidder must pay a substantial percentage of the bid amount, immediately, with cash, a certified check, or some other cash equivalent (e.g., not via a credit card payment or a personal check).

The proceeds from the auction shall be used to satisfy the judgments in their entirety in order; if the assets are completely extinguished before satisfaction of a secondary or tertiary judgment lien certificate, the holding judgment creditor shall not receive satisfaction of that lower-in-priority judgment. *Id.*

Fla. Stat. § 56.27(1) (2019) provides that the money received from an execution sale is paid in this order:

1. the sheriff's cost;
2. \$500 to the levying judgment creditor (this is to cover his/her expenses, and that amount is provided regardless of whether the creditor actually spent that amount);
3. the judgment lienholders in order of their filing for and obtaining liens;
4. the levying creditor's attorney, who takes the payment on behalf of his/her client.

If there is money remaining, that surplus must be “paid in the order of priority to any judgment lienholders whose judgment liens have not lapsed,” unless the property is also subject to other interests such as recorded mortgages, financing statements, or tax warrants. Fla. Stat. § 56.27(2) (2019). If a surplus remains after all these valid liens have been satisfied, “the surplus must be paid to the owner of the property sold,” i.e., the judgment debtor. *Id.* Judgment liens last for only five years; in the last six months of that five-year period, or the first six months thereafter, the judgment creditor can acquire a second lien, which also would have a five-year duration. The second lien does not extend the first one, but is an entirely new one – meaning, for example, that judgment creditor Johnson’s place in the line of judgement creditors would be *after* those creditors who obtained a lien subsequent to Johnson’s first lien but before Johnson’s second lien. Issues of both lien filing and levying of execution timing, of the judgment amounts and other expenses or costs owed to particular creditors, and of potential bankruptcy proceedings are three of the key questions for judgment creditors to evaluate, with the advice of counsel.

Conclusion

The U.S. system of civil enforcement is comprehensive, complex, and governed principally by state laws which are similar, but not the same, in 50 different states. The principal players include creditors and debtors, with the former generally needing and hiring lawyers and the latter often needing (even if frequently deciding *not* to retain) lawyers. Among the government officers with crucial roles are sheriffs or other local officials charged with multiple duties respecting execution. Finally, overseeing the process, as called upon by the parties, usually through their lawyers, are the judges. Ultimately, even with an elaborate statutory and regulatory framework such as civil enforcement, the U.S. system remains a common law system with a tradition of jurisprudence through case decisions; this is at both the state level and, especially in bankruptcy law, when cases go before the federal courts. Truly, when persons, especially those from another state or nation, have enforcement concerns, they should seek counsel from an experienced lawyer in that field and jurisdiction. Otherwise, to proceed without a lawyer – that is, to represent oneself – is, as the old saying goes, to “have a fool for a client.”

VYMÁHÁNÍ DLUHŮ NA FLORIDĚ A VE SPOJENÝCH STÁTECH AMERICKÝCH

Robert W. Emerson

J. D., Harvard Law School

Advokát (u státních a federálních soudů, USA)

Člen, Conseil Scientifique, Union Internationale des Huissiers de

Justice (vědecká rada, mezinárodní soudní vykonavatelé)

Huber Hurst Professor, University of Florida

robert.emerson@warrington.ufl.edu

V mnoha právních sporech není tím nejzávažnějším problémem – z hlediska praktičnosti – odpovědnost, ale vymáhání – prosazení práva. Například může být zřejmé, že existovala vymahatelná smlouva (na leasing, prodej zboží, servisní smlouva atd.), že došlo k porušení této smlouvy a že strana, která porušila tuto smlouvu, způsobila škodu osobě, se kterou tuto smlouvu uzavřela. Jako právník a profesor práva jsem viděl stovky, možná tisíce takových případů. To je ve věcech obchodního práva a občanskoprávních sporů skutečně běžná praxe. Hlášené případy v samém srdci právní vědy sice zahrnují reálné spory o odpovědnost, ale velké množství sporů, které se nestávají precedentem, jsou pro právníky, soudní úředníky a další stěžejní při prosazování práva. Toto prosazování práva ve Spojených státech obecně a zejména na Floridě je předmětem tohoto článku.

1. Jak soudní věřitelé vymáhají svá práva?

Úvod

Ve Spojených státech obecně a zejména na Floridě jsou soudy v konečném důsledku odpovědné za vymáhání pohledávek nebo za jiná nápravná opatření proti dlužníkovi v soudním řízení. Floridské procesy nejsou stejné jako procesy v jiných státech, a už vůbec ne jako procesy americké vlády. Způsob, jakým fungují postupy vymáhání na Floridě, je však reprezentativní pro procesy všech států. Navíc, protože Spojené státy mají federální vládní strukturu, mají jednotlivé státy svrchovanost v mnoha oblastech, včetně většiny řízení v rámci občanského práva, jako jsou řízení týkající se smluv, majetku, obchodních formací, zastupitelství a deliktů, stejně jako většina řízení v trestním právu. Otázky vymáhání jsou obvykle také předmětem státního práva.

Vymáhání občanského práva na Floridě

Jde o metody vymáhání rozsudků ve sporech týkajících se peněz, vymáhání majetku, provedení úkonu nebo příznání vlastnického práva.

Způsob výkonu občanských soudních rozsudků ve státě Florida závisí na povaze vymáhání. Občanský soudní řád na Floridě upravuje proces vymáhání peněžních rozsudků, soudních rozhodnutí o navrácení majetku, soudních rozhodnutí vyžadujících provedení úkonu a soudních rozhodnutí o přiznání vlastnického práva.

Soudce může buď sám (rozhodnutí bez poroty), nebo uznáním rozhodnutí poroty vydat rozsudek ve prospěch nebo proti dané straně (žalobci), která tvrdí, že žalovaná strana je vůči tomuto žalobci stranou povinnou. Pokud existuje rozsudek o odpovědnosti ve prospěch žalobce a vymáhání není zastaveno až do odvolání, ani není anulováno nebo postoupeno soudnímu líčení z důvodu úspěšného odvolání žalovaného, pak může vymáhání pokračovat.

Peněžní rozsudky

Za předpokladu, že soudem uznaný dlužník nesplnil peněžitou kompenzaci vznesenou proti němu, pak je konečným postupem k vykonání tohoto peněžního rozsudku (pouze pro úhradu peněz) „exekuce, úřední nařízení, obstavení nebo obdobný vhodný proces“. [Fla. R. Civ. P. 1.570 (a)]. Obstavení je „exekuční řízení“ vedené ve prospěch soudem uznaného věřitele; jeho cílem je požadovat úhradu nebo sekvestraci prostředků, které vlastní třetí strana, jako například banka nebo zaměstnavatel, z „účtu“ dlužníka (například jako vkladatel nebo zaměstnanec banky), přičemž tento příkaz má přednost před ostatními věřiteli. [Právní slovník Black's Law Dictionary, s. 794–795 (10. vydání, 2014)]. Toto řízení může zahájit soudem uznaný věřitel nebo jeho právní zástupce. Pokud jde o exekuci, pokud soudem uznaný dlužník v rámci soudního řízení nezaplatí věřiteli u soudu plně to, co dluží, může věřitel zažádat o pomoc šerifa (vládního úředníka), který zabaví majetek dlužníka. Zabavení majetku šerifem („soudní zabavení majetku“) umožňuje šerifovi prodat majetek dlužníka a zaplatit soudem uznanému věřiteli peníze, které takovým prodejem utrhá.

Navrácení majetku

Výkon rozhodnutí o navrácení majetku „se provádí na základě vlastnického práva k nemovitému majetku a na základě soudního rozhodnutí o restituci, výkonu rozsudku, obstavení nebo jiným vhodným postupem nebo řízením o jiném majetku“. [Fla. R. Civ. P. 1.570 (b)]. Jakmile je rozsudek vydán, šerifové sami při vlastní prohlídce

majetku nevybírají majetek k zabavení (nezabavují), ani v obvyklých případech bez předchozích instrukcí soudem uznaného věřitele nevydávají rozsudek. Na Floridě je postup takový, že jakmile věřitel použije pozemkovou evidenci nebo jiné (na internetu stále více dostupné) zdroje k nalezení majetku soudem uznaného dlužníka (včetně majetku, který dlužník vlastní, nejen který pronajímá), může věřitel požádat, aby šerif obstavil nemovitosti dlužníka (pozemky a budovy) či zboží (movitý, hmotný „osobní majetek“, jako je nábytek, motorová vozidla, lodě, koně, šperky, vybavení atd.). Soudem uznaní dlužníci mohou získat výjimky ze zabavení v případech hospodářských usedlostí, což je chrání před zabavením jejich vlastního bydlení (objektu, ve kterém žijí), a mohou si pro obstavení namísto toho zvolit osobní majetek (automobil a jiné předměty) v hodnotě do relativně malé částky. Soudem uznaní dlužníci, kteří nejsou fyzickými osobami (jako jsou například společnosti nebo partnerství), takové výjimky nemají.

Provedení úkonu

Rozsudky k provedení konkrétního úkonu nebo smlouvy musí specifikovat časový rámec, ve kterém má dojít k plnění; pokud strana povinná provést rozsudek nedodrží časové požadavky, může strana, která žádá o výkon rozsudku, podat prohlášení o nesouladu s podmínkami úředníka soudního dvora, který může proti povinné straně vydat příkaz k obstavení majetku. [Fla. R. Civ. P. 1.570 (c) (1)]. Strana, která usiluje o výkon rozsudku ve věci provedení úkonu nebo smlouvy a která nemůže najít osobu, jež porušila právo, může za tímto účelem učinit čestné prohlášení a soudní úředník musí vydat prohlášení o zabavení majetku strany, která porušila ustanovení smlouvy. *Tamtéž*. Nedodržení rozsudku k provedení úkonu může také vést k tomu, že soud shledá povinnou stranu opovržením hodnou, nebo k tomu, že je k provedení úkonu jmenována odpovídající třetí strana. [Fla. R. Civ. P. 1.570 (c) (2–3)].

Přiznání vlastnického práva

Floridské právo umožňuje soudem uznanému věřiteli podat u státního soudu na Floridě podnět k zástavě. Toto není rozhodujícím faktorem, ale obecně takový podnět představuje pro věřitele chytrý tah. [Viz ministerstvo zahraničí na Floridě, *How to Collect a Judgment in Florida* (2019), <https://dos.myflorida.com/sunbiz/forms/judgment-lien/collect-judgment/> (datum poslední návštěvy 4. září 2019)]. Samozřejmě, že soudem uznaný věřitel musí mít zástavní právo na to, aby mohl podat zástavní list.

2. Zahájení exekučního řízení: zástavní právo

Zástavní právo na nemovitosti na Floridě

Soudem uznaný věřitel musí zaregistrovat ověřenou kopii rozsudku, příkazu nebo vyhlášky do úředních záznamů okresu, ve kterém se nachází majetek dlužníka, aby se mohl majetek dlužníka stát zástavním právem k nemovitostem. [Fla. Stat. § 55.10 (1) (2019)]. Tato ověřená kopie nebo zvláštní čestné prohlášení musí obsahovat adresu osoby, která má zástavní právo v důsledku takového rozsudku, příkazu nebo vyhlášky. *Tamtéž*. Zástavní právo může být uplatňováno po dobu až dvaceti let nebo do doby úplného zaplacení dluhu. [The Florida Bar, *Consumer Pamphlet: Debtors' Rights in Florida* (2018), <https://www.floridabar.org/public/consumer/tip006/> (datum poslední návštěvy 3. září 2019)]. Tato zástavní práva – podaná v příslušném okrese Florida (stát má 67 okresů) – se také zaznamenávají na ministerstvu zahraničních věcí státu Florida. Strany si mohou stáhnout formuláře na webu www.sunbiz.org.

Soudcovské zástavní právo na Floridě

„Soudcovské zástavní právo je prováděno podáním soudcovského zástavního listu v souladu s odstavcem 55.203 na ministerstvu zahraničních věcí poté, co je vydán konečný rozsudek, a poté, co uplynula doba pro přelíčení u soudu, nebyla podána žádost o přelíčení a v dané době není v procesu žádné pozastavení rozsudku ani výkon takového rozsudku. Soud může z prokázaného důvodu povolit podání soudcovského zástavního listu dříve, než rozsudek nabude právní moci, pokud soud schválil vydání exekučního titulu ve stejné věci.“ [Fla. Stat. § 55.202 (2) (a) (2019)].

Původní soudcovské zástavní právo musí obsahovat: (1) právní název každého soudem uznaného dlužníka; (2) poslední známou adresu a číslo sociálního pojištění nebo identifikační číslo federálního zaměstnance každého státem uznaného dlužníka, je-li uvedeno na samotném rozsudku; (3) právní název soudem uznaného věřitele, registrační název a číslo dokumentu dle záznamů ministerstva zahraničních věcí, a jméno právního zástupce soudem uznaného věřitele nebo řádně zplnomocněného zástupce, pokud je nějaký ustanoven; (4) adresa soudem uznaného věřitele; (5) totožnost soudu, který vydal rozsudek, a číslo případu a datum, kdy byl písemný rozsudek vydán; (6) dlužnou částku v případě, že se jedná o peněžní rozsudek a platnou úrokovou sazbu dle ministra financí státu Florida; a (7) podpis soudem uznaného věřitele nebo právního zástupce soudem uznaného věřitele nebo jeho řádně zplnomocněného zástupce. [Fla. Stat. § 55.203 (1) (2019)]. Soudem uznaný věřitel, který neobdržel soudem určené zástavní právo, může

nicméně vést soudní řízení na zabavení majetku soudem uznaného dlužníka prostřednictvím jakéhokoliv „vhodného soudního procesu“ včetně získání exekučního příkazu. [Fla. Stat. § 55.205 (1) (2019)].

3. Zjištění a úhrada v exekučním řízení: floridský příklad

Na Floridě může soudem uznaný věřitel požadovat, aby se soudem uznaný dlužník účastnil výpovědi nebo poskytl písemné informace o příjmech, aktivech, majetku, zaměstnavateli a příslušné identifikaci soudem uznaného dlužníka (tj. číslo sociálního zabezpečení). [Viz The Florida Bar, *výše*]. Soud pak může vydat příkaz k exekuci na mzdu nebo bankovní účty soudem uznaného dlužníka k úhradě částky stanovené rozsudkem prostřednictvím soudního řízení, které se nazývá exekuce a obstavení. *Tamtéž*. Soudem uznaný věřitel může také požádat o vydání soudního zástavního listu ministerstvo zahraničních věcí státu Florida za účelem získání poplatku šerifa. Ministerstvo zahraničních věcí státu Florida, *výše*.

Zákony státu Florida stanoví diskreční přiznání nákladů a právních poplatků soudem uznanému věřiteli v souvislosti s exekučním řízením, nicméně tyto náklady jsou pouze diskreční a soud může při jejich stanovování soudem uznanému dlužníkovi vzít v úvahu různé faktory jako například, zda se soudem uznaný dlužník záměrně vyhýbal platbě. Fla. Stat. § 55.115 (2019); *Paz v. Hernandez*, 654 So. 2d 1243 (Fla. 3d DCA 1995) (chybí zákon nebo úmluva, která by umožňovala přiznat právní poplatky v rámci exekučního řízení, přiznání právních poplatků je nevhodné); *V právním případě Vulpetti*, 182 B. R. 923 (Bankr. S. D. Fla. 1995) (soudem uznaný věřitel, jehož pohledávka byla zajištěna pouze nedobrovolným zástavním právem, nebyl podle insolvenčního zákona oprávněn stanovit právní poplatky a náklady); *V právním případě Broward Kitchens and Baths, Inc.*, 429 B. R. 350 (Bankr. S. D. Fla. 2010) (přiznání právních poplatků ve výši 8039,43 dolarů uplatněných „v souvislosti s exekucí“ na základě rozsudku nebo v rámci „kolaterálního řízení“ bylo mírné, pokud vezmeme v potaz složitost rozsudku, kterému soudem uznaný věřitel čelil); *Federal Auto Ins., Inc. v. Business Acquisitions Brokerage, Inc.*, 839 So. 2d 767 (Fla. 4th DCA 2003) (makléř byl oprávněn požadovat právní poplatky, které se vztahovaly k výkonu rozsudku po rozhodčím nález, kdy byly pojišťovny řádně předem vyzooměny o tom, že makléř požaduje úhradu poplatků).

Ve srovnání s právními poplatky jsou obvykle poplatky (s výjimkou odborníků) poměrně nízké. S výjimkou případů zástavního práva podaného elektronickou formou, odhadů, rozkazů nebo rozsudků ministerstvo zahraničí vybírá nevratné poplatky za zpracování veškerých podaných dokumentů v následující výši: 20 dolarů za každý

soudní zástavní list nebo jiné dokumenty povolené k podání, 10 dolarů za ověření jakéhokoliv podaného dokumentu, 1 dolar za 1 stranu kopie dokumentů soudcovského zástavního práva vydaných ministerstvem zahraničních věcí, 5 dolarů za další jméno v případě označování soudního zástavního práva jmény více soudem uznaných dlužníků a 5 dolarů za každou další stranu připojenou k soudnímu zástavnímu listu nebo dokumentu. [Fla. Stat. § 55.209 (1) (2019)]. Soudem uznaný věřitel musí také poskytnout oddělení šerifa zálohu na úhradu poplatků a nákladů spojených s vymáháním soudního zástavního práva nebo exekučního příkazu. Ministerstvo zahraničních věcí státu Florida, *výše*.

4. Exekuce na Floridě

Proces výběru poplatku šerifa zahrnuje lokalizaci majetku (majetek musí být na území státu Florida), kdy soudní úředník, který vydal rozsudek, vydá také exekuční příkaz. *Tamtéž*. Doručení exekučního příkazu do kanceláře šerifa musí být v rámci správního obvodu, ve kterém se nachází majetek soudem uznaného dlužníka, a platba šerifovi musí být provedena prostřednictvím zálohy, která pokrývá poplatky a náklady, a také na základě písemných pokynů od soudem uznaného věřitele k poplatku, které musí popisovat majetek a informovat šerifa o tom, kde se předmětný majetek nachází. *Tamtéž*.

Jakmile je majetek zabaven, kancelář šerifa může tento majetek prodat ve veřejné aukci, ale nejprve je potřeba vyhledat další soudní zástavní práva pod jménem soudem uznaného dlužníka (kdokoliv, včetně věřitelů, si může informace ověřit na webových stránkách ministerstva zahraničních věcí, www.sunbiz.org); vyhledat UCC záznamy pod jménem soudem uznaného dlužníka [na seznamu Florida Bankers Association – asociace floridských bankéřů –, mohou být uvedeny informace z jednotného obchodního zákoníku, *Florida Secured Transaction Registry – Registr zabezpečených transakcí na Floridě*, <https://www.floridaucc.com/uccweb/forms.aspx> (datum poslední návštěvy 2. září, 2019)]; informovat všechny věřitele o datu, čase a místě prodeje; poskytnout kanceláři šerifa podepsané čestné prohlášení obsahující informace o soudních zástavních listech na vrub dlužníka; a inzerovat prodej v místním tisku po odeslání všech oznámení. *Tamtéž*.

Pokud kancelář šerifa vyplatí veškeré výnosy předtím, než se dostane k soudem uznanému věřiteli, který podal soudní zástavní právo po předchozím věřiteli, nebude takový věřitel vyplacen; a naopak, pokud výnosy přesáhnou částku, kterou soudem uznaný dlužník dluží svým věřitelům, bude tento přeplatek tomuto soudem uznanému dlužníkovi vrácen. Ministerstvo zahraničních věcí státu Florida, *viz výše*.

Soudem uznaný věřitel může provést exekuci na základě podílu na společnosti s jediným členem LLC. [*Olmstead v. F. T. C.*, 44 So. 3d 76 (Fla. 2010)]. Po splnění zákonných požadavků na výkon soudního zástavního práva může soud nařídít dlužníkovi v rozhodnutí, aby se vzdal veškerých práv, nároků a zájmů na jednoho člena dlužníka LLC. [*Tamtéž*, s. 83].

5. Liší se legislativa týkající se vymáhání práva na Floridě od jiných států? Existuje nějaká harmonizace prostřednictvím federálního práva? Stojí stát vně hlavního procedurálního proudu?

Ve státě Florida „je konečný proces, jehož cílem je vynucení rozsudku pouze za účelem peněžního plnění, exekuce, exekuční příkaz nebo jiný vhodný proces nebo řízení“. [Fla. R. Civ. P. 1.570 (a)]. Tento proces je na Floridě obdobný jako u většiny ostatních amerických států, existují jen malé rozdíly. Například Florida má mnohem větší výjimky – například pro hospodářské usedlosti (což ve skutečnosti chrání před provedením exekuce na majetek soudem uznaného dlužníka), než je tomu v jiných státech.

Přestože převládá státní právo, existuje možnost harmonizace díky dvěma základním tendencím: (1) státní soudy, i když nejsou obvykle vázány k soudním řízením jiných států, jsou si stále dobře vědomy toho, jak fungují soudní řízení v jiných státech a soudci bez jasného precedentu z vlastní judikatury státu často hledají pomoc v jiných soudních rozhodnutích, ať už jde o státy okolní, nebo vzdálené; (2) státní zákonodárci často přijímají zákony velmi podobné, nebo dokonce shodné se zákony jiných států. V druhém případě je harmonizace příležitostně výslovně podporována navrhovanými jednotnými zákony, které předkládají známá uskupení, jako je například Komise pro jednotné právo (ULC), známá také jako Národní konference komisařů pro jednotné právní předpisy (NCCUSL). Jedním z významných návrhů ULC je Jednotný zákon o uznávání zahraničních peněžních rozsudků, který byl přijat ve 31 amerických státech a na dvou amerických územích. [13 U. L. A. 39 (1986)]. Zákon o jednotném vymáhání zahraničních rozsudků z roku 1948 rovněž přijalo 47 států; tyto zákony umožňují, aby byl rozsudek jiného státu nebo národa vymáhán stejným způsobem jako rozsudek místního státu. [13 U. L. A. 261 (1986)].

Státem USA, který stojí mimo ostatních 49 států, je Louisiana. V Louisianě zůstává „smíšená“ jurisdikce, přičemž ta má francouzské právní kořeny – tj. pojmy občanského práva –, které zůstávají téměř stejně silné jako v minulosti navzdory tomu, že Louisiana byla součástí národního právního rámce založeného na angloamerickém zvykovém

právu. [Robert W. Emerson, *The French Huissier as a Model for U. S. Civil Procedure Reform*, 43 U. MICH. J. L. REFORM 1043, 1067 (2010) (citace Davida Gruninga, *Bayou State Bijuralism: Common Law and Civil Law in Louisiana*, 81 U. DET. MERCY L. REV. 437, 441 (2004) a násl.: „V roce 2003, kdy došlo k rozsáhlé reformě občanského zákoníku, byla zachována základní občanská struktura francouzského zákoníku z roku 1870.“)]. Zatímco Louisiana stejně jako každý stát má – kromě jiných způsobů vymáhání – exekuční příkaz, zástavní právo (například u nemovitostí) a obstarání, mohou se objevit některá specifika. Různé státy mohou chránit před zabavením některé druhy osobního majetku nebo alespoň určité peněžní hodnoty s tímto majetkem spojené, které v jiných státech nejsou chráněny. Pokud jde o zabavování majetku, liší se stát od státu. Například zatímco všech 50 států (včetně Washingtonu, D. C.) dovoluje, aby se na nemovitost vztahovaly soudní zástavy, pouze 15 států (nikoli okres Columbia) umožňuje, aby soudní zástavní právo platilo pro osobní vlastnictví: Alabama, Kalifornie, Connecticut, Florida, Georgie, Indiana, Maine, Massachusetts, Michigan, Mississippi, Nevada, New Hampshire, New York, Rhode Island a Wyoming. [Viz Catherine Schломann Robertson, *Summary of Judgment Liens in the 50 States* (červen 24, 2016), <http://www.pahl-mccay.com/articles-1/2016/6/24/summary-of-judgment-liens-in-the-50-states>]. Aby se zástavní právo vztahovalo na osobní majetek, musí ve většině států existovat přímá souvislost mezi majetkem věřitele a dlužníka jako například tak, že věřitel půjčil dlužníkovi peníze, aby si tento dlužník mohl pořídit majetek (například motorové vozidlo); takže si věřitel vezme zajištěný podíl na majetku, který lze uplatnit, pokud by dlužník věřiteli dlužnou částku nezaplatil.

6. Zaúčtování příkazů

Existují nekonvenční způsoby vymáhání? Jistě, existují rozdíly mezi státní a národní jurisdikcí. Nekonvenční může být jednoduše něco, co ještě nebylo vyzkoušeno v praxi. Autor chápe, že v České republice mohou úřady pozastavit řidičský průkaz dlužníka, pokud dlužník nezaplatí výživné. Pozastavení zbrojních průkazů na stříelné zbraně pro tyto „nevymahatelné“ dlužníky je zjevně v ČR také předmětem diskuse.

V Evropě může uznaný věřitel získat dlužní příkaz třetí strany (dříve soudní řízení), kde je na příkaz soudu zmrazen bankovní účet dlužníka. [Evropská soudní síť, *European e-Justice Portal - Enforcement of Judgments*, (2018), https://e-justice.europa.eu/content_procedures_for_enforcing_a_judgment-52-ew-en.do (datum poslední návštěvy 2. září 2019)]. Částka nezbytná k pokrytí dluhu se pak automaticky převede na soudem uznaného věřitele, aby došlo k uspokojení pohledávky; pokud na účtech soudem uznaného dlužníka není dostatek peněžních

prostředků, pak jsou tyto prostředky použity na splacení alespoň části soudem uznaného dluhu. *Tamtéž*.

Podobným způsobem mnoho jurisdikcí, včetně států USA jako je Florida, může povolit použití příkazu k plnění. Takové příkazy mohou být prováděny zákonným postupem, jako je individuální partner věřitele, který sleduje nárok na uspokojení pohledávky z úroků tohoto partnera v partnerství. [Black's Law Dictionary, s. 283 (10. vydání, 2014) (definuje „příkaz k plnění“); Fla. Stats. § 605.0503 (2019) (zajištění příkazů k plnění proti členovi společnosti s ručením omezeným); § 620.8504 (2019) (zajištění příkazů k plnění proti partnerovi)]. Příkaz k plnění může vydat soudem uznaný věřitel, aby dlužníkovi zabránil prodat svůj majetek dříve, než zaplatí dluh věřiteli. *Tamtéž*. Příkaz k plnění může být příkazem k prodeji nebo zastavení prodeje: příkaz k prodeji zajišťuje prodej nemovitého majetku na základě příkazu k plnění, zatímco příkaz k zastavení prodeje zabráni soudem uznanému dlužníkovi, aby nakládal s nemovitostmi, za účelem vyhnout se řízení o příkazu k plnění proti němu. *Tamtéž*. Uplatnění příkazu k plnění by způsobilo, že by soudem uznaný věřitel byl vyplacen buď z výnosu z prodeje při prodeji nemovitosti, nebo z výnosu z majetku v případě smrti dlužníka. *Tamtéž*.

7. Ministerstvo spravedlnosti – vymáhání dluhů vůči Spojeným státům

Hlava IV kapitola jedenáct Příručky ministerstva spravedlnosti Spojených států nastiňuje roli ministerstva spravedlnosti v občanskoprávních finančních sporech. Zatímco výkon soudních zástavních práv spadá do kompetence státu a konkrétněji obvodu, ve kterém se nachází majetek soudem uznaného dlužníka, výkon soudních zástavních práv ministerstva spravedlnosti je omezen na ty soudem uznané dluhy, které jsou dluhem vůči Spojeným státům prostřednictvím ministerstva spravedlnosti nebo právní kanceláře Spojených států. Pokud jde o vymáhání inkas, v případě, že soudem uznaný dlužník v rámci soudního řízení nereaguje na požadavek na plnění zaslaný po vynesení rozsudku nebo nesplní-li podmínky uvedené ve splátkovém kalendáři, ministerstvo spravedlnosti USA „určí nejúčinnější prostředky k uspokojení plnění z rozsudku“ podle federálního zákona o vymáhání pohledávek. [28 U. S. C. §§ 3001–3308. 4-11.000 – Činnost v oblasti občanských finančních sporů (2018), <https://www.justice.gov/jm/4-11000-civil-financial-litigation-activity> (datum poslední návštěvy 31. srpna 2019)]. Vláda musí do 20 dnů informovat soudem uznaného dlužníka o jeho právu požádat o slyšení do 20 dnů za účelem zjištění pravděpodobné validity jakéhokoli nároku na osvobození soudem uznaného dlužníka a splnění všech zákonných požadavků na vydání opravného prostředku po vydání rozsudku; majetek, který je předmětem soudního prodeje ke splnění rozsudku,

se nesmí prodat, dokud nedojde k vyžádanému slyšení. [28 U. S. C. § 3202 (d–e)].

8. Konflikty při vymáhání: nápravná opatření, bankrot a prioritita

Zrušení, výkon rozhodnutí nebo vyplacení rozsudku

Legislativa státu Florida stanoví, že kdykoli po uplynutí jednoho roku od doby, kdy dlužník vyhlásil bankrot nebo mu byl dluh odpuštěn, může kterákoli zúčastněná strana podat návrh k soudu, u kterého byl rozsudek vydán, za účelem zrušení a výkonu takového rozsudku. [Fla. Stat. § 55.145 (2019)]. Pokud byl soudem uznaný dlužník v rámci konkurzního řízení osvobozen od zaplacení rozsudku, vydá soud příkaz ke zrušení výkonu rozsudku. *Tamtéž*.

V americkém právu existuje mnoho způsobů, jak mohou věřitelé získat své peníze zpět, často tak činí za pomoci právníků, kteří pracují v jejich zastoupení. Kromě zastavních práv mohou strany mimo jiné využít opravné prostředky, získat přidělení před vynesemím rozsudku, získat zajišťovací podíl na majetku dlužníka, obdržet výkonnostní nebo věrnostní dluhopisy, zabavit nemovitý majetek, obstatit účty nebo mzdy, zneplatnit podvodný převod nebo požádat o platbu z ručení nebo od ručitele. [Robert W. Emerson, *Business Law*, s. 258–261 (6. vydání, 2015)]. Federální i státní zákony omezují obstavení, pokud jde o procenta příjmů nebo požadované minimální příjmy; například na Floridě mají dlužníci, kteří jsou hlavními živiteli rodiny, právo vyhnout se obstavení, pokud jejich příjmy nepřevyšují 750 dolarů týdně. [Fla. Stat. § 222.11 (2019)]. Čtyři státy (Severní Karolína, Pensylvánie, Jižní Karolína a Texas) „zakazují obstavení, s výjimkou zvláštních okolností, jako jsou například nezaplacené daně nebo podpora dítěte“. [Robert W. Emerson, *Business Law*, s. 262 (6. vydání 2015)].

Bankrot

Ve Spojených státech je bankrot klíčovou a jednotnou metodou pro vypořádání dluhů jednotlivců nebo podnikatelských subjektů, které nemohou splatit dluhy v době jejich splatnosti. Takto mohou soudem uznání dlužníci využít procesu vyhlášení konkurzu (bankrotu). Pod soudním dohledem se aktiva dlužníka použijí k výplatě věřitelů se stejným statutem (prioritou) stejnou dlužnou částku. [*Tamtéž*, s. 268]. Prezident USA jmenuje soudce pro konkurzní řízení na 14leté funkční období. Proti rozhodnutím těchto soudců lze podat odvolání k federálnímu soudu (USA). Po soudním schválení a dokončení plánu likvidace, reorganizace nebo úpravy (na základě kapitol 7, 11 a 13 amerického zákona o konkurzu) konkurz

(bankrot) zprošťuje (zbavuje) dlužníka všech nebo většiny jeho zbývajících dluhů. [*Tamtéž*, s. 268–271].

Zákony státu hrají ve vyhlášení konkurzu svoji roli. Například zatímco zákon o konkurzu USA stanoví výjimky – část nebo celou hodnotu určitých nemovitostí, které si dlužník může navzdory konkurzu ponechat –, státy mohou mít své vlastní zákony o výjimkách. Všechny státy mají takové zákony a ve skutečnosti pro jejich obyvatele výjimky většiny států zcela nahrazují výjimky, které platí na celém území spojených států. 19 států, spolu s Washingtonem, D. C., které umožňují svým občanům zvolit si federální výjimky z konkurzu namísto výjimek, jež platí na území USA, jsou: Aljaška, Arkansas, Connecticut, Havaj, Kentucky, Massachusetts, Michigan, Minnesota, New Hampshire, New Jersey, Nové Mexiko, New York, Oregon, Pensylvánie, Rhode Island, Texas, Vermont, Washington a Wisconsin.

Abychom poskytli čtenářům představu o tom, co je osvobozeno, a o přibližných částkách, zde jsou uvedeny některé z federálních výjimek:

1. vlastní kapitál v domě a hrobové místo až do výše 25 150 dolarů,
2. obchodní nebo prodejní předměty do výše 2 525 dolarů, šperky do výše 1 700 dolarů,
3. odborníky předepsané zdravotnické prostředky (bez omezení),
4. dávky sociálního zabezpečení, místní veřejná pomoc a dávky invalidním veteránům a dávky v nezaměstnanosti (bez omezení),
5. výživné a podpora dítěte na podporu dlužníka nebo jeho rodinných příslušníků (bez omezení),
6. podíl na bytovém zařízení nebo zboží, oděvy, knihy, elektrické spotřebiče, zvířata, plodiny, hudební nástroje nebo jiné předměty osobní, rodinné nebo domácí povahy (až do 625 dolarů za každou položku, celková částka nepřesahuje 13 400 dolarů),
7. penzijní fondy, které jsou osvobozeny od federálního zdanění, a některé individuální penzijní účty, až do výše 1 362 800 dolarů,
8. naběhlý úrok nebo dividendy až do výše 13 400 dolarů v životních pojistkách,
9. některé příspěvky na vzdělávací, spořicí účty provedené více než jeden rok před bankrotem (bez omezení),
10. jakýkoli jiný majetek v celkové hodnotě (a) ne vyšší než 1 325 dolarů a (b) až do výše 12 575 dolarů nevyužitě části, pokud existuje, z výjimky pro hospodářskou usedlost (položka 1 výše).

[*Tamtéž*, s. 271–272 (s čísly z roku 2019, 11 U. S. C. § 522 (d), aktualizováno)].

Jako příklad rozdílů mezi federálním a státním právem je třeba poznamenat, že floridské právo povoluje osvobození pouze 1 000 dolarů pro motorová vozidla dlužníka [Fla. Stat. § 222.25 (1) (2019)], namísto 4 000 dolarů na vozidlo podle amerického zákona o konkurzu. [11 U. S. C. § 522 (d) (1) (2019)].

Zatímco soudem uznání dlužníci obvykle dluží peníze na základě státního práva (například žaloba pro porušení smlouvy), je věcí konkurzních soudů, uplatňujících zákony USA, rozhodovat o otázkách plateb, o prioritách mezi věřiteli a o vypořádání dluhů. [Tamtéž, s. 269].

Kancelář šerifa

V případě konfliktu ve vymáhání práva, jako je tomu v případě vícero soudem uznaných věřitelů proti jedinému soudem uznanému dlužníkovi, kancelář šerifa vyplatí dluhy soudem uznaným věřitelům, a to zákonem předepsaným způsobem. Výnosy získané prodejem majetku takových soudem uznaných dlužníků budou rozděleny v pořadí, v němž soudem uznání věřitelé předložili své zástavní listy prostřednictvím kanceláře šerifa. Ministerstvo zahraničních věcí státu Florida, výše. Majetek zabavený kancelář šerifa bude prodán na veřejné dražbě. Soudem uznaný věřitel se může dražby aktivně účastnit, pokud se tak rozhodne. Osoba, která podá nejvyšší nabídku, je oprávněna uhradit tuto nabídkovou cenu šerifovi a stát se tak vlastníkem nemovitosti. Všichni účastníci aukce musí mít k dispozici hotovost (přinejmenším musí zájemce zaplatit podstatné procento z nabídkové částky okamžitě v hotovosti, krytým šekem nebo jiným ekvivalentem hotovosti například ne prostřednictvím platby kreditní kartou nebo prostřednictvím soukromého šeku).

Výtěžek z dražby se použije k uspokojení dluhů uznaných rozsudkem v plném rozsahu; jsou-li aktiva zcela vyčerpána před uspokojením sekundárního nebo terciárního zástavního listu, nezíská soudem uznaný věřitel úhradu dluhu na základě tohoto rozsudku s nižší prioritou. *Tamtéž*.

Fla. Stat. § 56.27 (1) (2019) stanovuje, že peníze získané z exekučního prodeje jsou vyplaceny v tomto pořadí: 1. náklady šerifa; 2. 500 dolarů soudem uznanému věřiteli, který získává poplatek (jedná se o pokrytí jeho výdajů a tato částka je poskytována bez ohledu na to, zda věřitel tuto částku skutečně vynaložil); 3. soudem uznání zástavní věřitelé podle pořadí jejich podání a získání zástavních práv; 4. právní zástupce věřitele, který získává poplatek a který převezme platbu jménem svého klienta.

Pokud po vypořádání dluhů zbývají finanční prostředky, musí být tento přebytek „vyplacen v pořadí přednostně soudem uznaným zástavním věřitelům, jejichž zástavní právo nezaniklo“, ledaže se na majetek vztahují i jiné závazky, jako jsou aktivní hypotéky, finanční výkazy nebo

daňové záruky. [Fla. Stat. § 56.27 (2) (2019)]. Pokud po uspokojení všech těchto platných zástavních práv vznikne přebytek, „musí být tento přebytek vyplacen vlastníkovi prodaného majetku“, tj. soudem uznanému dlužníkovi. *Tamtéž*. Soudní zástavní práva trvají pouze pět let; v posledních šesti měsících tohoto pětiletého období nebo v prvních šesti měsících poté může soudem uznaný věřitel získat druhé zástavní právo, které by rovněž trvalo pět let. Druhé zástavní právo nerozšiřuje první, ale je zcela nové – to například znamená, že pozice věřitele Johnsona by měla být v řadě věřitelů za těmi věřiteli, kteří získali zástavní právo po prvním zástavním právu Johnsona, ale před Johnsonovým druhým zástavním právem. Problémy s podáním zástavního práva a získáním prostředků na základě načasování exekuce, s výší peněžní částky stanovené soudním rozhodnutím a dalších výdajů nebo nákladů dlužených konkrétním věřitelům a potenciálního konkurzního řízení jsou tři z klíčových otázek, které musí soudem uznání věřitelé posoudit, a to za pomoci svého poradce.

Závěr

Americký systém vymáhání občanského práva je komplexní a složitý a řídí se především státními zákony, které jsou si v 50 různých státech podobné, ale nejsou stejné. Mezi hlavní hráče patří věřitelé a dlužníci, přičemž jak věřitelé, tak dlužníci obvykle potřebují pomoc svých právních zástupců, avšak rozdíl je ten, že věřitelé si na rozdíl od dlužníků právní zástupce často nenajímají. Mezi vládní úředníky, kteří zde hrají zásadní roli, patří šerifové nebo jiní místní úředníci, kteří jsou s ohledem na exekuci pověřeni vícero povinnostmi. A konečně, na celý proces, který strany iniciovaly obvykle prostřednictvím svých právních zástupců, dohlíží soudci. Nakonec, i když se jedná o propracovaný zákonný a regulační rámec, jako je vymáhání občanského práva, zůstává právní systém USA systémem obyčejového práva s tradiční jurisdikce na základě rozhodnutí o jednotlivých případech; to je jak na státní úrovni, tak zejména v legislativě o konkurzu, kdy se záležitosti projednávají u federálních soudů. Skutečně, pokud mají osoby, zejména osoby z jiného státu nebo z jiného národa, obavy týkající se vymáhání práva, mohou vyhledat radu u zkušeného právníka v této oblasti a jurisdikci. Jinak postupovat bez právníka – tj. zastupovat sám sebe –, jak říká staré přísloví, znamená „být za hlupáka“.

Překlad: ASPENA, s. r. o.

EXEKUCE, VOLBY A OBČANSKÁ PARTICIPACE V ČESKÉ REPUBLICE

doc. PhDr. Lukáš Valeš, Ph.D.

Právnická fakulta ZČU v Plzni
katedra veřejné správy

Úvod

Vztah mezi demokratickým politickým systémem, participací občanů na jeho řádném fungování a sociálně ekonomicky citlivou problematikou exekucí je důležitým, ale dlouho opomíjeným tématem společenských věd i jejich výzkumu, a to navzdory své naléhavosti a především masovému rozšíření exekucí, které se dnes bezprostředně dotýkají více než 800 tisíc občanů České republiky. Zprostředkovaně – zahrneme-li i rodinné příslušníky, pak téměř 2,5 milionu lidí. Nejde přitom o téma nové, které souvisí pouze s životem v soudobém demokratickém uspořádání. Jedním z prvních historických případů, kdy se otázka zadlužení a následného zbavení občanských práv stala významným politikem, bylo již starověké Řecko na konci 7. a na počátku 6. století před naším letopočtem. Narůstající sociální a politické napětí mezi athénskou aristokracií a lidem vedlo ke zvolení archóna Solóna v roce 594/593 př. n. l., který se v rámci svých proslulých reforem snažil o politický kompromis. Zástupci lidu viděli cestu z krize athénské obce v zavedení tyranidy, v jejímž čele měl stanout právě Solón. Ta měla zkrotit moc aristokracie a především odstranit prohlubující se sociální nerovnost v Athénách, která vedla její nejchudší část do otroctví. To ovšem Solón odmítl a přišel naopak se sérií reformních kroků, které dláždily cestu k vytvoření demokratického uspořádání v Athénách: „Nesporně nejvýznamnějším Solónovým činem byla tzv. *seisachteia* (setřesení břemen). Zrušením dluhů osvobodil ty, kteří byli pro dluhy v otroctví, a dokonce vykoupil ty Athénany, kteří byli pro dluhy prodáni do ciziny. Do budoucnosti Solón zakázal zaručovat se za dluhy osobní svobodou dlužníka a jeho rodiny.“¹

Vraťme se však do české současnosti. Vědecké zkoumání této problematiky bylo doposud jen ojedinělé. První rozsáhlé sociologické šetření, zaměřené výlučně na téma exekucí, občanské participace, politiky, ale také důvěry

¹ PEČÍRKA, J. a kol. *Dějiny pravěku a starověku I. 3.* přepracované vydání. Praha: SPN, 1989, s. 495. Blíže k této otázce viz též VALEŠ, L. *Dějiny politického myšlení od starověku po Machiavelliho*. 1. vydání. Klatovy: AgAkcent pro Právnickou fakultu ZČU v Plzni, 2013.

v sociální instituce, rodinou stabilitu apod., provedla společnost Median, a to ve dnech 10.–26. října 2018. Průzkumu, který agentura nazvala „*Exekuce v Česku. Zkušenosti poloviny chudých Čechů a dopady exekucí*“² se zúčastnil reprezentativní výběr 819 respondentů, kteří náležejí do „chudší poloviny populace“, tj. jejich příjem je nižší než příjmový medián domácností v České republice.³ Jednalo se o lidi ve věkové struktuře 18–65 let, přičemž jejich výběr byl proveden tak, aby zahrnoval jak dostatečně reprezentativní vzorek lidí se zkušeností s exekucí v posledních 5 letech, tak i bez této zkušenosti, přičemž vedle příjmu byla zohledněna i otázka vzdělání, pohlaví, regionálního zastoupení, věku apod.⁴

Tento výzkum se primárně zabývá právě dopady institutu exekucí na politickou legitimitu, volební participaci a obecnou důvěru lidí v exekučním řízení v instituce demokracie a demokratického právního státu. Zahrnuje širší spektrum výzkumných otázek souvisejících s tematikou exekucí, jako jsou například sociální kapitál a finanční gramotnost, stres v domácnosti a rodinný život, mezilidská důvěra, životní styl apod. Těm se ale věnovat vzhledem k zaměření této studie nebudeme. Vedle výsledků tohoto výzkumu se v našem článku budeme opírat rovněž o statistická data o volbách, jak je ukazuje především volební web Českého statistického úřadu www.volby.cz, výsledky průzkumů týkajících se důvěry v demokracii v české společnosti obecně (zejména od agentury CVVM) a poznatky z literatury. Hlavním cílem této studie tedy je, nakolik exekuce ovlivňují politický proces v České republice a v jakých konkrétních oblastech.

² Výsledky tohoto výzkumu jsou k dispozici na webové stránce: https://a2larm.cz/wp-content/uploads/2018/12/Chudoba_a_exekuce.pdf. Stav k 20. 6. 2019. V textu budeme pro citaci tohoto průzkumu používat pojmenování Median 2018.

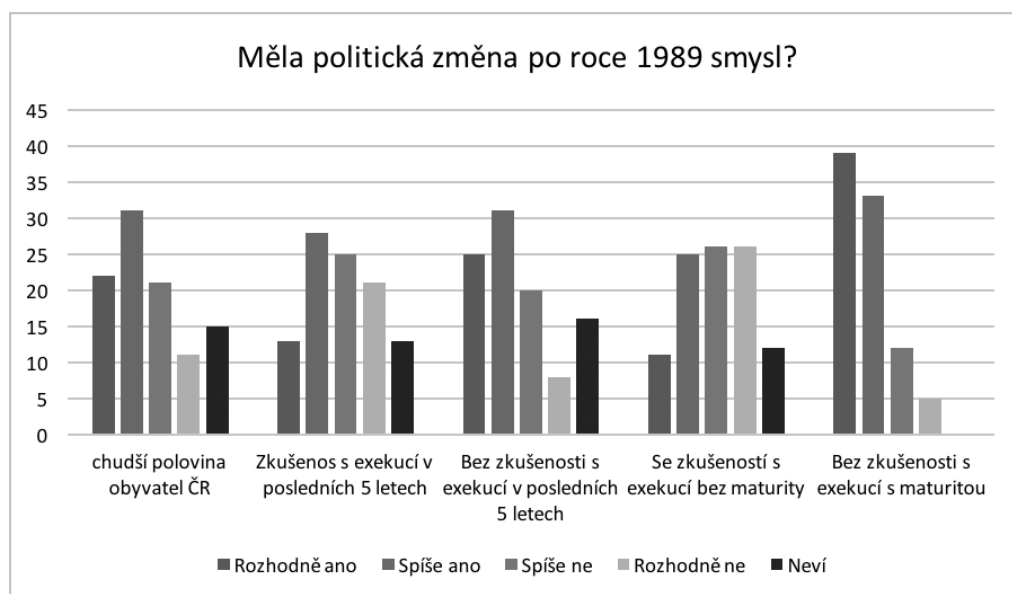
³ Viz Median 2018, s. 4.

⁴ Bližší popis metodiky výzkumu a vzorku respondentů viz Median 2018, s. 4–6.

Exekuce a jejich vliv na politický proces v ČR

V roce 2019 si připomeneme již 30. výročí sametové revoluce, která znamenala radikální politickou, ale i sociální a ekonomickou změnu poměrů, ve kterých žijí čeští občané. Toto výročí bude opět (ale tentokrát ještě silněji) významným impulsem k diskusím, zda tento přechod od komunistického režimu k demokratickému byl úspěšný, respektive zda měl vůbec smysl. Počet pozitivních odpovědí na tuto otázku ve všech realizovaných průzkumech nepřekvapivě roste s dosaženým vzděláním a s růstem příjmů. Jak ale ukázali autoři tohoto průzkumu, Daniel Prokop a Michal Kunz, převážně pozitivně na tuto otázku odpovídá i většina z příjmově nižších vrstev české populace. Že změna politického systému po roce 1989 měla smysl, si myslí 22 % (rozhodně ano), respektive 31 % (spíše ano) české chudší poloviny populace. Dohromady tedy 53 % nízkopříjmových občanů. Negativně situaci vidí 11 % (rozhodně ne), respektive 21 % (spíše ne), tedy jen třetina. Zbýlých 15 % respondentů neví. To znamená, že i lidé, kterým se ekonomicky vede spíše podprůměrně, většinou podporují legitimitu současného polistopadového režimu a přes některé kritické výhrady k jeho fungování se s ním ztotožňují.

Do tohoto na první pohled pozitivního konstatování velmi negativně zasahuje právě fenomén exekucí. Výzkum agentury Median ukázal, že právě tento faktor (a ne jen primárně horší ekonomické podmínky) výrazně mění tento poměr v neprospěch podpory demokratického polistopadového uspořádání – 46 % lidí s exekuční zkušeností mu nedůvěřuje a jen 41 % jej podporuje. Jak už jsme naznačili – vedle exekucí do názoru české populace výrazně promlouvá i vzdělání. I chudší lidé, kteří ale dosáhli středního vzdělání s maturitou, změny po roce 1989 výrazně podporují, a to ze 72 %. Naopak lidé bez maturity, ale s exekuční zkušeností se z 52 % staví proti těmto změnám. Viz graf:

Zdroj:
Median 2018, s. 9 –
vybraná data, údaje jsou v %.

Podívejme se nyní na korelaci mezi důvěrou občanů České republiky k demokracii a vlivem exekucí. V rámci projektu Naše společnost se otázce vývoje důvěry české společnosti k demokracii⁵ a také ke kvalitě demokracie v České republice dlouhodobě věnuje Centrum pro výzkum veřejného mínění při Sociologickém ústavu akademie věd – konkrétně od roku 2004. Z pravidelných průzkumů, realizovaných touto agenturou vždy v únoru každého roku, tedy máme validní data, platná pro celou českou společnost. Shodou okolností právě poslední šetření CVVM z února letošního roku ukázalo nejsilnější míru důvěry českých občanů k demokracii jako formě vlády. Socioložka Naděžda Čadová ve své výzkumné zprávě k tomu dodává: „Téměř tři pětiny (57 %) českých občanů věří, že demokracie je lepší než jakýkoliv jiný způsob vlády. Otevřenost možnosti autoritativního způsobu vlády deklarovala v našem výzkumu více než pětina oslovených (21 %), další zhruba šestina (17 %) se domnívá, že je lhostejné, zda v zemi panuje demokratický nebo nedemokratický režim. Zbylých 5 % dotázaných se k položené otázce nedokázalo vyjádřit a volilo možnost „nevím“. Podíl dotázaných, kteří věří, že demokracie je lepší než jakýkoliv jiný způsob vlády, se v porovnání se situací před rokem statisticky významně nezměnil, přesto dosahuje v současnosti dosud nejvyšší hodnoty za celou dobu sledování... Podíl respondentů, kteří by za určitých okolností dali přednost autoritativnímu způsobu vlády, zůstává dlouhodobě na úrovni kolem čtvrtiny české populace. Naopak podíl lidí, podle kterých je jedno, zda máme demokratický nebo nedemokratický způsob vlády, v posledních letech spíše klesá a v posledních 2 letech dosáhl dosud nejnižších zjištěných hodnot (16 %, respektive 17 %).“⁶ Výzkumy CVVM mimo jiné dobře ukázaly i na vztah mezi důvěrou v demokracii a její ekonomickou úspěšností – nejnižší procento Čechů, kteří věří v demokracii, zaznamenala agentura v roce 2012 (jen 42 %), kdy stále pokračovala (respektive se znovu prohloubila) ekonomická krize.

Jestliže tedy 57 % celé české společnosti věří, že demokracie je lepší způsob vlády než ostatní, u její chudší poloviny už je to jen 39 %. Naopak 27 % z této části deklaruje, že „za určitých okolností může být autoritativní způsob vládnutí lepší než demokratický“. U české společnosti, včetně její bohatší poloviny, tvoří podíl těchto odpovědí jen 21 %. 34 % z této sociálně slabší poloviny také odpovědělo souhlasně na otázku: „Pro lidi, jako jsem já, je jedno, zda máme demokratický nebo nedemokratický režim.“ Naopak v celospolečenském měřítku je podíl kladných

odpovědí přesně poloviční (17 %). Velmi zajímavá čísla pak vyplývají ze srovnání se skupinou lidí, kteří byli v posledních 5 letech zasaženi exekucí. Tam se důvěra v demokracii propadla z 57 % (celá společnost), respektive 39 % (chudší část), na 27 %. A dodejme: v okamžiku vrcholícího hospodářského růstu. Naopak nižší číslo respondentů s exekuční zkušeností odpovědělo ve srovnání se sociálně slabší polovinou Čechů (27 %) kladně na otázku: „Za určitých okolností může být autoritativní způsob vládnutí lepší než demokratický“. A to jen 24 %. Naopak plných 49 % exekucí zasažených Čechů sdílí názor, že: „Pro lidi, jako jsem já, je jedno, zda máme demokratický nebo nedemokratický režim.“

Z těchto dat je tedy zřejmé, že exekuce nevede primárně k politickému radikalismu a podpoře nedemokratických politických alternativ – jakkoliv ani tento vývoj nelze vyloučit, a to s možným výrazným zhoršením sociální a ekonomické situace české společnosti jako takové v případě nové ekonomické krize. Jestliže téměř polovina lidí, kteří prošli či procházejí exekucí, tvrdí, že je naprosto lhostejné, jaký typ politického zřízení existuje, je zřejmé, že tito lidé rezignují na možnosti občanské participace v rámci demokratického politického režimu a nevěří, že by se prostřednictvím jeho participativních mechanismů (volby, občanské aktivity, demonstrace apod.) se mohli jakkoliv realizovat a přispět ke zlepšení své sociální situace (například podporou konkrétní politické strany). Blíže k tomu vedoucí výzkumu agentury Median, Daniel Prokop: „Exekuce tedy nejsou spojeny s nárůstem podpory autoritářství, ale s politickou apatií a poklesem pozitivního vztahu k demokracii. Postoj k demokracii opět souvisí se samotnou úrovní příjmů a vzdělání. Chudší polovina Čechů v našem výzkumu má důvěru v demokracii jako v nejlepší možný systém vlády méně často (39 %) než obecná populace v měřeních CVVM (57 %). Zkušenost s exekucemi ale hraje roli mezi jinak stejně vzdělanými i příjmovými respondenty – a souvisí se snížením podpory demokracie v těchto skupinách o zhruba 11–14 procentních bodů.“

V této souvislosti se dokonce objevují názory, že právě exekuce, respektive její politické a sociální konsekvence jsou jedním z největších problémů pro budoucí vývoj české demokracie. Nízká míra důvěry v demokracii a vysoká míra politické apatie, která ale může lehce přejít v radikalismus, totiž mimo jiné vede k politické podpoře extremistických stran či populistických hnutí, která jsou zpravidla založená na osobnostním charisma svého čelného představitele nebo na antisystémovém, protidemokratickém politickém programu. Problémem také je, že toto téma poutá v posledních měsících i pozornost zahraničního tisku, jak o tom svědčí například rozsáhlá reportáž o vztahu mezi exekucemi a stavem demokracie v České republice, kterou na počátku roku 2019 otiskl

⁵ K této problematice v obecné rovině viz například SEDLÁČKOVÁ, M. *Důvěra a demokracie: Přehled sociologických teorií důvěry od Tocquevilla po transformaci v postkomunistických zemích*. 1. vydání. Praha: SLON, 2013.

⁶ CVVM – Názory české veřejnosti na úroveň demokracie a respektování lidských práv v ČR – únor 2019. In: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4877/f9/pd190313.pdf. 10. 7. 2019. Zpráva obsahuje i dlouhodobé vývojové řady.

britský deník The Guardian.⁷ V rozhovoru pro tento list komentoval tuto složitou problematiku novinář a akademik Jan Čulík, který pedagogicky působí na Univerzitě v Glasgow: „*Tento problém patří k jedněm z nejvýznamnějších faktorů, které destabilizují zemi... Není divu, že lidé nedůvěřují demokratickému režimu a hlasují pro populisty a nové oligarchy. Hlasovali byste pro demokratický ‚establishment‘, který vás odsoudil k trvalému otroctví dluhů? Za komunismu se nic takového nestalo.*“

Vraťme se ale k ústřednímu tématu této studie – jak tedy ovlivňuje fakt, že se člověk ocitl v exekuci, jeho politické chování? Máme se takových lidí obávat – ve smyslu potenciálního nebezpečí pro demokracii? Sociologická data jsou v tomto směru dvojaká. Na jedné straně se zdá, že vedle obecné sociální exkluze vyplývající z exekuce se přidává jakási politická exkluze – dotýčný i dotýční ztrácejí o politiku zájem, nevěří, že by se jakoukoliv svobodnou volbou mohl jejich stav zlepšit. Tedy, že nejsou schopni pozitivně a ve svůj prospěch ovlivnit fungování politického systému. To se projevuje mimo jiné i v nižší volební účasti v regionech, kde je výskyt a počet exekucí největší. Zatímco obecná, celorepubliková volební účast při volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2017 dosáhla 60 %, 84 %, ⁸ ve všech krajích, kde podíl obyvatel v exekuci přesáhl 10 %, ⁹ byla naopak volební účast podprůměrná – nejhůře v Karlovarském kraji (52,11 %), Ústeckém kraji (52,38 %) a Moravskoslezském kraji (55,86 %).¹⁰ V průzkumu agentury Median dokonce jen 49 % lidí s exekucí zkušeností uvedlo, že se těchto voleb zúčastnili. To odpovídá i údajům o volební účasti z nejvíce postižených okresů, kde počet lidí v exekuci v roce 2017 přesáhl 20 % obyvatel.¹¹ Jde o okresy Sokolov (Karlovarský kraj), Chomutov, Most a Ústí nad Labem (Ústecký kraj). Nejnižší volební účast v roce 2017 byla zaznamenána v okrese Most (47,56 %),¹² dále Sokolov (48,53 %),¹³ Chomutov (49,3 %)¹⁴ Ústí nad Labem (52,38 %), které v této kategorii „předběhly“ Teplice s 51 %¹⁵ (podíl obyvatel v exekucním řízení

18,8 %).¹⁶ Volební účast dále významně ovlivňuje vzdělání, výrazně méně výše příjmu: „*Volební participace souvisí extrémně zejména se vzděláním. Ale exekuce hrají vliv i při kontrole vzdělání. U lidí bez maturity exekuce souvisí se snížením volební participace o 11 procentních bodů a u lidí s maturitou o 24 procentních bodů. Zkušenosti s exekucemi také do velké míry vysvětlují, proč se voleb méně účastní lidé s nízkopříjmových skupin. Ukazuje se totiž, že volební účast závisí silněji právě na exekucích než na samotném příjmu. V jednotlivých příjmových skupinách se zkušenost s exekucemi projevuje snížením participace o 16 procentních bodů (podprůměrně příjmoví), respektive 24 procentních bodů (nízkopříjmoví). Naopak při nezasazení exekucemi se nízkopříjmoví od podprůměrně příjmových neliší. Důvodem omezené volební účasti je mj. i pocit neschopnosti společenské participace a nedůvěry v demokratické instituce, který je vyšší u exekovaných skupin.*“¹⁷

Z politologického, ale dle vyjádření výzkumníků i ze sociologického hlediska tak vzniká zajímavý paradox – ačkoliv právě tato skupina má vážné problémy, které mohou výrazným způsobem ovlivnit právě volené orgány státu ve smyslu zlepšení jejich situace, nevíra v možnosti demokratického systému (možná i neznalost jeho fungování a nízká míra občanského vzdělání) vede spíše k rezignaci na jakékoliv politické aktivity. Tento fakt překvapil i autory výzkumu, jak o tom svědčí vyjádření jednoho z nich, sociologa Michala Kunce, v rozhovoru pro deník Alarm:¹⁸ „*Pro mě byly zajímavé výsledky v oblasti volebního chování. Ve všech otázkách se prokázalo, že s exekucemi je spojená spíše neaktivita než extrémní nebo protisystémové volební tendence. Lidé s nižšími příjmy a zkušeností s exekucí prostě spíše k volbám nechodí. Ptali jsme se třeba na Dělnickou stranu sociální spravedlnosti, a ti lidé ji spíše vůbec neznali, než že by se k ní přiklínili. To je zajímavé, protože u lidí v exekuci jsme zvyklí předpokládat protisystémové postoje. Ale ukazuje se, že se nemusejí projevovat jako protisystémová volba, nýbrž jako apatie nebo neaktivita. Překvapilo mě taky, jak obrovsky častý je přechod do nelegální práce, práce načerno. To jsme sice čekali, ale ne v takové míře.*“

Na stranu druhou – byť v menší míře – vede tato sociální a ekonomická situace k hluboké skepsi a delegitimizaci dotyčného politického režimu a preferenci stran, které jsou buďto k současnému demokratickému režimu radikálně odmítavé (často spíše rétoricky – strany antisystémové), jsou k němu významně kritické (respektive k jeho nedostatkům a na této kritice – nesystémovosti a odporu

⁷ The Guardian: *Czech democracy ‚underthreat‘ from risk debt crisis*. In: <https://www.theguardian.com/world/2019/jan/06/czech-democracy-threat-debt-crisis>. Stav k 11. 7. 2019.

⁸ Viz webové stránky Českého statistického úřadu věnované volbám: <https://volby.cz/pls/ps2017nss/ps4?xjazyk=CZ>. Stav k 12. 7. 2019.

⁹ Viz <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>. Údaje za rok 2017. Stav k 12. 7. 2019.

¹⁰ Viz webové stránky Českého statistického úřadu věnované volbám: <https://volby.cz/pls/ps2017nss/ps4?xjazyk=CZ>. Stav k 12. 7. 2019.

¹¹ Viz <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>. Údaje za rok 2017. Stav k 12. 7. 2019.

¹² <https://volby.cz/pls/ps2017nss/ps4?xjazyk=CZ&xnumnuts=4200>. Stav k 12. 7. 2019.

¹³ <https://volby.cz/pls/ps2017nss/ps4?xjazyk=CZ&xnumnuts=4100>. Stav k 12. 7. 2019.

¹⁴ <https://volby.cz/pls/ps2017nss/ps4?xjazyk=CZ&xnumnuts=4202>. Stav k 12. 7. 2019.

¹⁵ <https://volby.cz/pls/ps2017nss/ps4?xjazyk=CZ&xnumnuts=4200>. Stav k 12. 7. 2019.

¹⁶ Dostupné z: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>. Údaje za rok 2017. Stav k 12. 7. 2019.

¹⁷ Median 2018, s. 25.

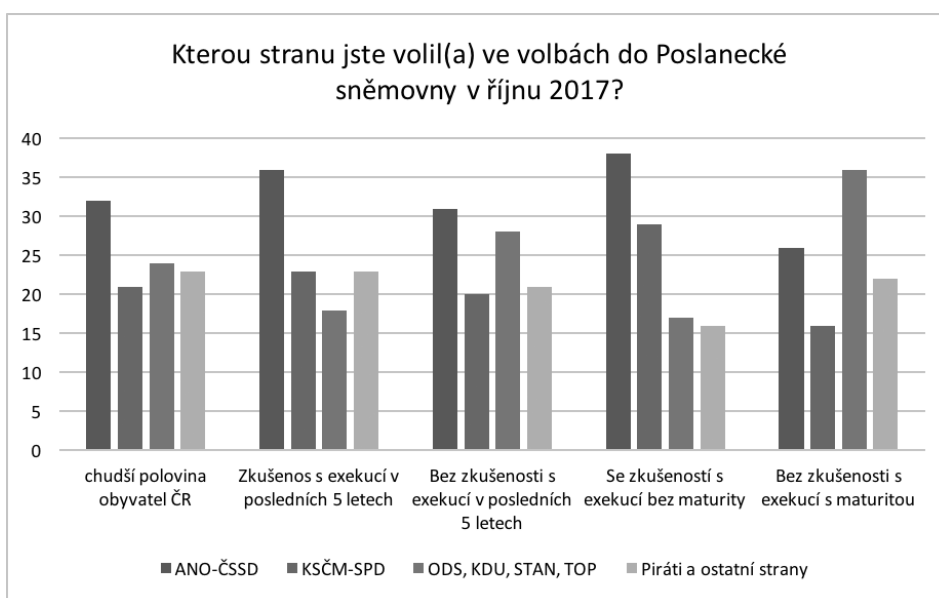
¹⁸ FIALA, J. *Exekuce jsou divoká karta české společnosti. Exkluzivní rozhovor se sociologem Danielem Prokopem a Michalem Kuncem z agentury Median o exekucích v České republice*. Dostupné z: <http://a2larm.cz/2018/12/exekuce-jsou-divoka-karta-ceske-spolecnosti/>. Stav k 13. 12. 2018.

k dosavadní politické praxi vybudovaly svou politickou kariéru) nebo jsou založeny na principu silného vůdce (lídra, majitele apod.), který slibuje rychlá a radikální řešení (bez obvyklých politických tanečků). Problém politického dopadu exekucí se přitom neomezuje jen na samotné lidi v exekuci, ale významně ovlivňuje politické chování i jejich okolí. To na lidi v exekuci může a často také reaguje negativně – ať už z jakýchkoliv důvodů – a proto podporuje takové politické síly, od kterých si slibuje „odstranění“ sociálně patologických jevů souvisejících s tíživou životní situací, frustrací a deprivací. K tomu blíže vedoucí výzkumu Daniel Prokop: „Zajímavé ale je, že když v datech omezíte vliv dalších faktorů, jako je nezaměstnanost nebo vzdálenost od většího města, tak exekuce nakonec výskyt protisystémové volby zvyšují. Funguje to ve větších obcích a městech, kde je exekucí hodně. A stoupá to u vyššího zatížení – okolo 12 či 15 procent. Když zároveň

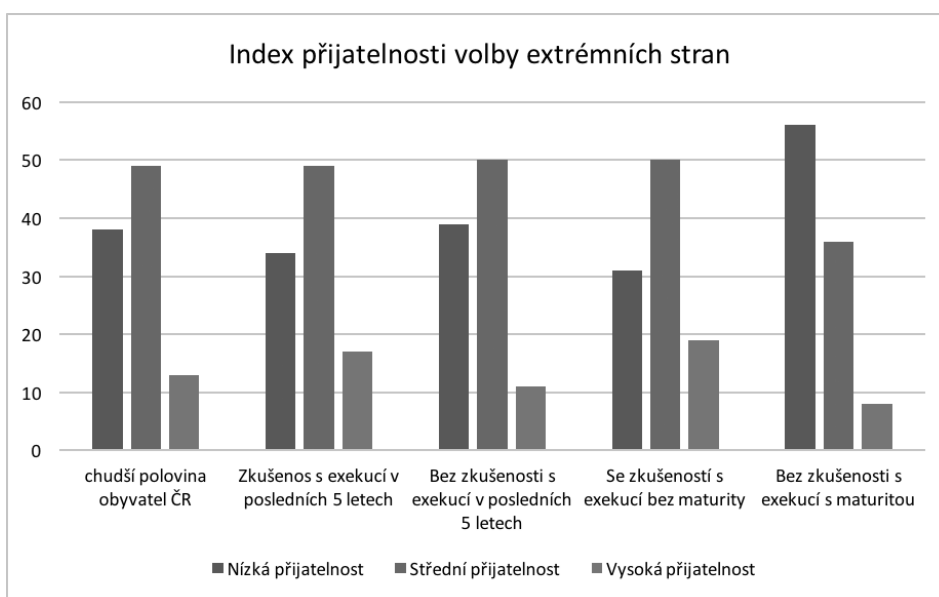
víme, že extremisty nevolí přímo lidé s exekučním zatížením, vypovídá to i o postojích lidí kolem nich. Takže exekuce mají potenciál ovlivnit negativně nejen samotné dlužníky, ale i jejich okolí.“¹⁹

Mezi tyto „antisystémové“ či „nesystémové“ (systém kritizující strany a osobnosti) strany zařadili autoři výzkumu již zmiňovanou Dělnickou stranu sociální spravedlnosti, Komunistickou stranu Čech a Moravy, Stranu přímé demokracie Tomia Okamury a osobnost prezidenta Miloše Zemana. My ale ve stejné logice můžeme do této kategorie zařadit i hnutí ANO 2011. Napovídají tomu mimo jiné abnormální výsledky těchto stran právě v exekučně rizikových regionech.

¹⁹ Tamtéž.

Zdroj: Median 2018, s. 27 – vybraná data, údaje jsou v %.

Zdroj: Median 2018, s. 31 – vybraná data, údaje jsou v %.

Při analýze vlivu exekucí na preferenci konkrétních politických stran se ale dostáváme do určitého problému. Jestliže výzkum agentury Median byl prováděn na vzorku 819 respondentů a 51 % lidí zasažených exekucí uvedlo, že se voleb nezúčastnili – klesá počet respondentů pod hranici, kdy jsou údaje zcela průkazné. Proto tyto preference můžeme brát spíše jen jako orientační. Ve výzkumné zprávě agentury Median se píše: „Při hledání souvislostí mezi zkušeností s exekucemi a volbou konkrétních politických stran jsme očistili výsledky o ty respondenty, kteří se voleb do poslanecké sněmovny nezúčastnili. Zbyly menší počty respondentů, proto je nutno vnímat výsledky jako orientační a také jsme kvůli tomu sloučili strany na typy. Volba extrémních stran (KSČM, SPD) závisí spíše na příjmu a vzdělání než na exekucích. U respondentů s příjmem pod mediánem lze vysledovat, že zkušenost s exekucemi souvisí s poklesem podpory středopravicových stran (ODS, TOP09, STAN, Lidovci) a navýšením podpory alternativních hnutí (Piráti) a menších stran a také mírným navýšením podpory extremistů. Rozdíly jsou však pod hranicí statistické významnosti. Zkušenost s exekucemi souvisí s pocitovou přijatelností volby KSČM. Stranu totiž označuje za přijatelnou 38 % lidí se zkušeností s exekucemi a 30 % zbytku chudší poloviny Čechů bez exekucí. Tato souvislost je ale na hranici statistické významnosti. S vnímáním přijatelnosti Okamurovy SPD a radikální Dělnické strany pak vlastní zkušenost s exekucemi nesouvisí takřka vůbec. Celkový index pak ukazuje, že přijatelnost extrémních stran je určena primárně příjmovým statusem a vzděláním. U nízkopříjmových a méně vzdělaných respondentů zkušenost s exekucemi souvisí s nárůstem vysoké přijatelnosti extrémních stran z 13 na zhruba 20 %, což je ale opět na hranici významnosti.“

Zajímavé srovnání nabízejí výsledky volebních okresů, které jsou exekucemi nejvíce zasaženy – Ústí nad Labem (1. místo – 21,85 % v roce 2017), Most (2. – 21,05 %) a Chomutov (4. místo – 20,55 %).²⁰ V Ústí nad Labem vyhrálo hnutí ANO s 36,45 % (celostátně 29,64 %). Na rozdíl od celostátních výsledků, kde druhé místo získala ODS a třetí Piráti, se dvojkou v Ústí stala strana Tomia Okamury SPD s 12,35 % (celostátně 10,64 %). Teprve na třetím místě najdeme ODS (Ústí – 9,48 %, celostátně 11,32 %). Na čtvrtém pak Pirátská strana (9,17 % versus 10,79 %). V těsném závěsu pak na pátém KSČM (8,96 % a 7,76 %) následovaná sociálními demokraty (6,12 % a 7,27 %). Nejvýraznější odchylky od celostátních výsledků ale najdeme u menších středopravicových stran – ani jedna z nich nezískala v tomto okresu potřebných 5 %, ačkoliv celostátně (byť často jen těsně) ano. Nejhuře dopadla KDU-ČSL (1,76 % versus 5,8 %), Starostové

a nezávislí (4,05 % a 5,18 %) a TOP 09 (4,36 % a 5,31 %). Naopak i zde propadla Dělnická strana sociální spravedlnosti, nicméně získala více než dvojnásobek hlasů oproti celostátnímu průměru (0,46 % a 0,2 %).²¹ Ústecké údaje jsou navíc poněkud zkresleny krajskou metropolí s vyšším podílem vysokoškolsky vzdělané a příjmově nadprůměrné populace.

Ještě výraznější rozdíly regionálních a celostátních volebních výsledků vidíme v případě okresu Most. ANO zde místo celostátních 29,64 % získalo téměř 40 % (39,33 %). Na druhém místě opět Strana přímé demokracie (13,19 % versus celostátním 11,32 %). Poté komunisté (10,65 %, 7,76 %), čtvrtá ODS (8,44 %, celostátně 11,32 %). Teprve poté Piráti (7,1 % versus 10,79 %) a sociální demokracie (7 % a 7,27 %). Katastrofálně opět skončil blok středopravicových stran – nejhůře opět KDU-ČSL s pouhým 1,05 % – méně než 20 % celostátních výsledků této strany, druhá TOP 09 (2,91 %) – polovina celostátních výsledků a třetí STAN (3,53 %). Naopak Dělnická strana sociální spravedlnosti zde uspěla trojnásobně lépe – 0,58 % versus 0,2 %.²²

Podobné údaje lze dohledat i pro okres Chomutov – ANO (39,1 % – o téměř 10 % více než činí celostátní průměr – plná čtvrtina voličských hlasů více). Druhé místo má opět SPD Tomia Okamury (13,39 % versus celostátním 11,32 %) a třetí komunisté (10,18 % a 7,76 %). Teprve poté následuje ODS (8,88 %, celostátně 11,32 %), Česká pirátská strana (7,84 % versus 10,79 %) a sociální demokracie (6,67 % a 7,27 %). A opět nepřekvapivě se i na okrese Chomutov blok středopravicových stran přes 5% hranici „nepřehoupl“. Nejhorší výsledek opět KDU-ČSL (1,42 % a 5,8 %), dále TOP 09 (2,74 % a 5,31 %) a STAROSTOVÉ (3,33 % versus celostátních 5,18 %). Výjimkou je Chomutov, jen co se týče výsledků Dělnické strany sociální spravedlnosti, která zde dosáhla spíše průměrných, respektive jen lehce nadprůměrných výsledků (0,27 % oproti 0,2 % na celostátní úrovni).²³

Pro zajímavost si ukažme srovnání stranických preferencí při posledních volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2017 v okresech, které jsou významně zasaženy exekucemi, s těmi, kde žije naopak nejmenší podíl lidí v exekuci. Na rozdíl od šetření agentury Median se ukazuje, že problémy výskytu exekucí nelze omezit jen na vyšší vzdělání či průměrný příjem v regionu (viz Závěr studie). Okresy Ústí nad Labem, Most a Chomutov leží v Ústeckém kraji, který vykazuje podle nejnovějších statistických dat průměrný měsíční

²⁰ Dostupné z: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>. Stav ke 12. 7. 2019. Třetí místo v podílu občanů v exekuci patří okresu Sokolov v Karlovarském kraji (20,75 % v roce 2017). Pro lepší srovnání jsme zvolili okres Chomutov, aby všechny tři okresy ležely v jednom kraji. Rozdíly mezi okresy Sokolov a Chomutov jsou v tomto směru zanedbatelné.

²¹ Viz údaje na webu volby.cz – výsledky voleb do Poslanecké sněmovny za rok 2017 – celostátní a za okresy Ústí nad Labem, Most a Chomutov. Stav ke 12. 7. 2019.

²² Tamtéž.

²³ Tamtéž.

příjem 29 895 korun. Naopak kraj Vysočina, kde se nachází dva okresy s nejmenším podílem obyvatelstva v exekuci, dosahuje jen 29 570 korun. V případě Zlínského regionu je toto číslo ještě menší (28 533 Kč).²⁴ Oba kraje naopak dlouhodobě vykazují lepší vzdělanostní strukturu, a to ve všech kategoriích, než Ústecký a Karlovarský kraj.²⁵ Sám vysoký příjem, ani ve spojení s vysokým podílem vysokoškoláků a lidí s dokončeným středoškolským vzděláním, však nečiní dané teritorium imunním před vyšším výskytem exekucí. Okresy Plzeň-město, Brno či Mladá Boleslav vykazují podstatně vyšší průměrné příjmy a zejména v prvních dvou případech také vysokou koncentraci osob s nejvyšším dosažitelným vzděláním, přesto míra osob zasažených exekucí překračuje ve všech z nich 10 %, a je tedy z hlediska celostátního průměru nadstandardní. Lépe naopak problému exekucí vzdorují okresy, které jsou sice chudší, popřípadě jejich obyvatelé průměrně vzdělaní, zato však vykazují jiné charakteristiky. Jsou to oblasti více svázané s venkovem a zemědělstvím, tedy se vztahem k půdě, tradiční,

kteří neprošli radikální sociálně demografickou změnou (vysídlení, dosídlení). Jsou tedy sídelně stabilní, s kontinuálním nepřerušovaným vývojem. Jejich obyvatelé mají pozitivní vztah ke svému městu či obci (silné historické a geografické povědomí), a to často navzdory méně příznivým klimatickým podmínkám (Vysočina, kopcovité Valašsko). Jsou místními patrioty, což se mimo jiné projevuje i zvýšenou volební účastí – v okresech nejméně zasažených exekucemi je často až o 15 % vyšší než u těch ležících na opačné straně spektra, a to u nejvýznamnějšího typu voleb do Poslanecké sněmovny. Více se tedy zajímají o veřejné dění a není jim lhostejný další vývoj jejich země. Tyto okresy vykazují rovněž vyšší míru religiozity – viz výrazně vyšší podpora KDU-ČSL než na severu Čech. Z řady důvodů je zde patrná také vyšší míra sociální soudržnosti a solidarity, ochoty si vzájemně vypomoci. A v neposlední řadě i vyšší podíl úspor, daný paradoxně právě nižšími průměrnými příjmy, než je celostátní průměr, ale možná i menšími možnostmi je v přímém prodeji utratit (s výjimkou města Zlína). Tyto úspory jsou generovány mimo i kvůli vysokému podílu venkovského obyvatelstva. To vše se pak výrazně promítá i do volebních preferencí a obecně do dlouhodobého volebního chování zdejších občanů.²⁶

²⁴ Průměrná mzda v Česku stoupla na 32 466 korun. Dvě třetiny pracujících na ni podle statistiků nedosáhnou. Dostupné z: https://www.irohlas.cz/ekonomika/kolik-je-prumerna-mzda-2019-cr-32-tisic-koron-cesky-statisticky-urad_1906041322_ako. Stav k 4. 6. 2019.

²⁵ KRŤENSKÁ, D. *Vzdělanostní struktura obyvatelstva České republiky*. Bakalářská práce obhájená na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity, České Budějovice, 2011. In: https://theses.cz/id/jjgwdf/Bakalarska_prace_Dagmar_Krtenska.pdf

²⁶ Tato zajímavá komparativní otázka by si zasloužila další, opakovaný sociologický a sociologicko-politologický výzkum. Jak za pomoci kvantitativních dat, tak i kvalitativních metod.

Komparace volebních výsledků – volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2019 – v okresech s nejvyšším a nejnižším podílem obyvatel v exekuci.

	Okres Ústí/Labem	Okres Most	Okres Chomutov	Okres Žďár/Sázavou	Okres Havlíčkův Brod	Okres Zlín	ČR
Podíl občanů v exekuci*	21,85 %	21,05 %	20,55 %	4,86 %	5,28 %	5,29 %	9,7 %
ANO	36,45 %	39,33 %	39,1 %	27,57 %	31,16 %	29,86 %	29,64 %
ČSSD	6,12 %	7 %	6,67 %	10,66 %	8,42 %	6,64 %	7,27 %
KSČM	8,96 %	10,65 %	10,18 %	8,84 %	9,73 %	5,53 %	7,76 %
SPD	12,35 %	13,19 %	13,39 %	8,19 %	8,46 %	12,10 %	10,64 %
Piráti	9,17 %	7,1 %	7,84 %	9,33 %	10,34 %	8,86 %	10,79 %
ODS	9,48 %	8,44 %	8,88 %	9,14 %	11,10 %	9,66 %	11,32 %
KDU-ČSL	1,76 %	1,05 %	1,42 %	12,78 %	7,09 %	10,86 %	5,8 %
Starostové a nezávislí	4,05 %	3,53 %	3,33 %	3,62 %	4,54 %	6,83 %	5,18 %
TOP 09	4,36 %	2,91 %	2,74 %	4,11 %	3,58 %	3,2 %	5,31 %
NSSS	0,46 %	0,58 %	0,27 %	0,20 %	0,21 %	0,09 %	0,2 %
Volební účast	52,87 %	47,56 %	49,3 %	64,64 %	64,38 %	63,41 %	60,84 %

* Zdroj dat: Dostupné z: <https://nam04.safelinks.protection.outlook.com/?url=www.volby.cz&data=02%7C01%7CMarie.Novotna%-40welterskluer.com%7C9e9e359175174aacc15208d73fff6a34%7C8ac76c91e7f141ffa89c3553b2da2c17%7C0%7C0%7C637048238545210510&data=Htb8JOfR02hPKHJvzDv%2FUNjFaLgGrxmbdu79gxc3fv0%3D&reserved=0>

Navzdory těmto pozitivním regionálním rozdílům je třeba všem okresům, kde podíl lidí v exekuci přesáhl hranici 12 %, z politického i politologického hlediska do budoucna věnovat zvýšenou pozornost. Zatímco podle autorů průzkumu společnosti Median exekuce obecně vedou spíše k politické apatii a ztrátě důvěry v daný politický systém a jeho instituce (politické strany, stát, soudy apod.), situace se mění právě s mírou tohoto podílu osob v jedné obci, popřípadě regionu, kde výrazně vzrůstá podpora extremistických stran mezi lidmi s exekuční zkušeností.

Ve výzkumné zprávě se konstatuje: „Zkušenost s exekucemi celkově výrazněji vede k politické apatii, která je důsledkem nedůvěry ve smysluplnost politické participace než k radikalizaci. Ta více souvisí s chudobou samotnou a stavem regionu. Regionální analýza ukazuje, že v rámci obcí se šance na volbu extrémních stran zvyšuje při dosažení vyšších hladin exekucí v obcích (12 a více % exekučované populace). Souvislost zkušeností s exekucemi s účastí u prezidentských voleb se podobá souvislosti s účastí u voleb do poslanecké sněmovny výše. Lidé se zkušeností s exekucemi se posledních voleb prezidenta účastnili významně méně (59 %) než zbytek chudší poloviny Čechů do 65 let bez zkušeností s exekucemi (68 %). Účast je výrazně ovlivněna vzděláním. Zkušenost s exekucemi ale snižuje pravděpodobnost volební účasti i v rámci vzdělanostních skupin. I zde jde o důsledek nedůvěry ve smysluplnost politické participace. Lidé se zkušeností s exekucemi častěji volili v roce 2013 Miloše Zemana (67 %) než zbytek chudší poloviny Čechů do 65 let, kteří tuto zkušenost nemají (57 %). Tento vztah je do jisté míry dán vlivem vzdělání a chudoby samotné. Zkušenost s exekucemi však zvyšuje šanci volby M. Zemana zejména mezi podprůměrně příjmovými a respondenty s maturitou. Může se jednat o důsledek nedůvěry k institucím a možnost participace, která obecně vede respondenty k volbě kandidátů vytvářejících distanci mezi ‚běžným lidem‘ a kulturními a intelektuálními elitami.“²⁷

Složitost této problematiky je pak také patrná rovněž v případě voleb do obou typů samospráv – zejména obecní. Jestliže například v celostátní politice hraje Dělnická strana sociální spravedlnosti jen zcela okrajovou roli, v případě obcí těžce zasažených dopady chudoby a exekucí se může dostat nejen do obecních a městských zastupitelstev, ale i do vedení, tedy rady měst a obcí. Tím spíše, jestliže volby probíhají v kontextu ekonomických problémů (krize, vysoká nezaměstnanost), sociálních podmínek (etnické menšiny, problémy multikulturního soužití) či specifických politických událostí. Příkladem může být město Duchcov v okrese Teplice, kde v roce

2017 dosahoval počet lidí v exekuci 29,69 %.²⁸ V roce 2013 zde došlo k útoku na manželský pár patřící k většinové společnosti, což vyvolalo rozsáhlé demonstrace.²⁹ V nich se mimo jiné exponovaly extrémistické skupiny. To vše v době dozívající ekonomické krize. Do zastupitelstva města se tak v následujícím roce 2014 dostali hned tři zástupci Dělnické strany sociální spravedlnosti. Jeden z nich, předseda ústecké krajské organizace Jindřich Svoboda, který se angažoval při protiromských demonstracích, se stal dokonce radním města a DSSS plnohodnotným koaličním partnerem (spolu s ČSSD a KSČM).³⁰ Členem rady zůstal i po volbách v roce 2018.

Závěr

Jak jsme si ukázali, fenomén exekucí má vedle sociálních a ekonomických dopadů rovněž významné politické konsekvence. Z dostupných dat je zřejmé, že politické chování lidí v exekuci má dvě základní polohy. Za prvé – velká část z nich rezignovala na jakoukoliv politickou či občanskou aktivitu. Tito lidé jsou politicky pasivní a nevěří, že v rámci demokratického politického systému je možné dospět k zlepšení životní situace a že tedy demokracie má výrazně vyšší kvality oproti jiným formám vlády. Naopak demokratické vládnutí má v jejich očích často stejnou legitimitu jako nedemokratické: „Nevěřil jsem předchozímu režimu, ale tomuhle nemůžu věřit taky.“³¹ „Lidé, kteří mají zkušenost s exekucemi, ztrácejí víru ve vliv občana na chod společnosti. Jen 49 % z nich si myslí, že se lze otevřeně vyjadřovat k chodu společnosti (oproti 66 % mezi zbytkem chudší poloviny Čechů bez zkušeností s exekucí), 25 % věří tomu, že lze ovlivnit problémy v jejich obci či městě (oproti 39 % ve skupině bez exekucí), a jen 23 % si myslí, že lze ve společnosti dosáhnout oprávněných požadavků (oproti 39 % ve skupině bez exekucí).“³² Nedůvěru pociťují k principům demokracie, k volbám (výrazně nižší volební účast) i k institucím demokratického státu – orgánům veřejné správy, soudům, politickým stranám apod.

Druhá možnost, která podle autorů průzkumu společnosti Median nastává zejména při vysoké koncentraci občanů v exekuci v jedné obci, a to především od hranice 12 %, je naopak radikalizace těchto lidí a podpora

²⁸ Dostupné z: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>. Stav k 12. 7. 2019.

²⁹ Viz například V Duchcově proběhla demonstrace proti násilí ve městě. Dostupné z: <https://chomutovsky.denik.cz/z-regionu/emoce-v-duchcove-po-bitce-s-romy-20130529-ccw3.html>. Stav k 20. 7. 2019.

³⁰ Radní s družkou dostali od města Duchcov byt, přestože měli svůj. Dostupné z: https://www.idnes.cz/usti/zpravy/radni-a-jeho-partnerka-dostala-byt.A160209_151816_usti-zpravy_hrk

³¹ RYCHLÍKOVÁ, A. Napřed cítíš strach. A potom nenávisť. Dostupné z: <http://a2larm.cz/2018/12/nejdriv-citis-strach-a-potom-nenavist/> Stav k 20. 6. 2019.

³² Tamtéž.

²⁷ Dostupné z: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>. Data za rok 2017. Stav k 20. 8. 2019.

²⁸ Median 2018, s. 25.

extremistickým, antisystémovým, k současnému politickému systému kritickým stranám či stranám založeným na jedné silné osobnosti s vůdcovským principem. Dobrým indikátorem je v této souvislosti podpora Demokratické strany sociální spravedlnosti, KSČM, SPD, ale i hnutí ANO. Tento typ chování je ale výrazně menšinový. Důležité také je, že nejde jen o volební chování lidí v exekuci, ale i volební chování jejich okolí, které spolu s dalšími sociálně patologickými jevy (extrémní chudoba, zhoršené ekonomické podmínky, problémy s etnickými a národnostními menšinami, nízká úroveň vzdělání apod.) rovněž vede k silné podpoře těchto radikálních politických skupin. U valné většiny lidí s exekuční zkušeností platí následující zjištění Medianu: „*Při hledání souvislosti mezi zkušeností s exekucemi a volbou konkrétních politických stran ... Volba extrémních stran (KSČM, SPD) závisí spíše na příjmu a vzdělání než na exekucích. U respondentů s příjmem pod mediánem lze vysledovat, že zkušenost s exekucemi souvisí s poklesem podpory středopravých stran (ODS, TOP 09, STAN, Lidovci) a navýšením podpory alternativních hnutí (Piráti) a menších stran a také mírným navýšením podpory extremistů. Rozdíly jsou však pod hranicí statistické významnosti. Zkušenost s exekucemi souvisí s pocíťovanou přijatelností volby KSČM. Stranu totiž označuje za přijatelnou 38 % lidí se zkušeností s exekucemi a 30 % zbytku chudší poloviny Čechů bez exekucí. Tato souvislost je ale na hranici statistické významnosti. S vnímáním přijatelnosti Okamurovy SPD a radikální Dělnické strany pak vlastní zkušenost s exekucemi nesouvisí takřka vůbec. Celkový index pak ukazuje, že přijatelnost extrémních stran je určena primárně příjmovým statusem a vzděláním. U nízkopříjmových a méně vzdělaných respondentů zkušenost s exekucemi souvisí s nárůstem vysoké přijatelnosti extrémních stran z 13 na zhruba 20 %, což je ale opět na hranici významnosti.*“³³

Vedle silně podprůměrné občanské participace je možná největším problémem těchto skupin i jejich velmi rychlá a relativně snadná manipulace. A tudíž velmi dobrá možnost je v jejich politickém chování ovlivnit, a to včetně toho (před)volebního. Sociolog Daniel Prokop k tomu říká: „*Jejich volební pasivita a neangažovanost vychází z toho, že se nezajímají o vážná témata politiky, protože necítí její dopady na svůj život. A jsou pak mobilizovatelní nějakým kulturním konfliktem vyvolaným v rámci jedné televizní debaty – o uprchlících, kouření v hospodách a podobně. Při případném hlasování o vystoupení z EU a dalších podobných sporech jsou tito lidé „divoká karta“ populistů.*“³⁴ Jeho kolega Michal Kunc pak dodává: „*Když mám svobodu, měl bych být schopen svobodně jednat. Když nemůžu*

plánovat, tak tu svobodu efektivně nemám. A teď máme ve společnosti skupinu lidí, která si oprávněně připadá, že žije v nesvobodě. Nemají žádnou motivaci se na tom systému podílet nebo ho podporovat. Je to strašná, divoká karta. Tahle skupina se vůbec nemusí chovat podle jakýchkoliv předpokládaných pravidel. Nemůžeme s nimi počítat, fungují prostě jinak.“³⁵

Samostatným problémem pak je, že exekuce, včetně těchto vzorců politického chování, ovlivňuje i potomky lidí v exekuci, čímž se tento přístup k demokracii dále „dělí“. To spolu s dalšími rizikovými faktory (negativní průběh hospodářského cyklu, obecný pokles důvěry v demokracii v celosvětovém měřítku, nárůst sociální a příjmové nerovnosti v evropských a amerických demokratických státech apod.) do budoucna vytváří potenciálně nebezpečné prostředí, které nahrává autoritářským a populistickým tendencím. Na ně by pak mohla doplatit společnost jako celek.

Problém exekucí je problémem dvojího veřejného zájmu – na straně jedné legitimního očekávání věřitele, že jeho požadavkům bude učiněno zadost. Na straně druhé obecné potřeby politických režimů – a demokratického zvláště – posilovat důvěru občanů v jejich fungování a samu existenci, a tím i celkovou stabilitu a ekonomickou prosperitu daného státu. Česká republika prochází zejména v posledních letech intenzivním procesem hledání takového modelu, který by oběma těmto zájmům vyhověl, respektive který by vytvořil zdravou a dlouhodobě udržitelnou rovnováhu mezi nimi. Nastíněné politické dopady exekucí jasně ukazují, že je v zájmu nejen věřitelů a dlužníků v exekuci, ale celé společnosti, aby bylo toto hledání úspěšné.

Studie se zabývá dopady fenoménu exekucí na volební chování a rozhodování. Mimo jiné vychází ze sociologické a politologické datové analýzy, která naznačuje, že lidé v exekuci výrazně ztrácejí zájem o veřejné dění, včetně účasti na volebním procesu a dalších formách občanské participace. Dalším negativním dopadem je významná nedůvěra těchto lidí v instituce demokratického právního státu a společnosti (soudy, politické strany apod.). Jde také o potenciálně rizikovou skupinu, která může být zmanipulována současnými populistickými stranami.

³³ Median 2018, s. 25.

³⁴ FIALA, J. *Exekuce jsou divoká karta české společnosti. Exkluzivní rozhovor se sociologem Danielem Prokopem a Michalem Kuncem z agentury Median o exekucích v České republice.* Dostupné z: <http://a2larm.cz/2018/12/exekuce-jsou-divoka-karta-ceske-spolecnosti/>. Stav k 13. 12. 2018.

³⁵ Tamtéž.

NEÚSPĚŠNÁ DRAŽBA MOVITÝCH VĚCÍ V PŘÍPADĚ PŘIHLÁŠENÍ ZÁSTAVNÍHO VĚŘITELE

Mgr. David Kapitán

exekutorský koncipient
soudní exekutorky JUDr. Jany Tvrdkové
Exekutorský úřad Praha 4

Úvod

Exekuce prodejem movitých věcí je dle ustanovení § 58 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), v platném znění (dále jen „e. ř.“), až na prodej nemovitých věcí, které povinný používá k bydlení sebe a své rodiny, jedním z posledních způsobů, jak v exekuci vymoci pohledávku oprávněného. Exekutor, zpravidla prostřednictvím svého vykonavatele, pořídí soupis movitých věcí, sepsané movité věci zajistí a dražební vyhláškou nařídí dražební rok. V rámci dražebního roku udělí příklep tomu z dražitelů, který u každé jednotlivé věci (nejsou-li draženy jako soubor) učiní nejvyšší podání, po zaplacení nejvyššího podání vyplatí exekutor po odpočtu nákladů exekuce výtěžek oprávněnému, případně že výtěžek bude rozvrhnut mezi nikoli vícero dražitelů, ale věřitelů. Pokud není dražba úspěšná, exekutor nařídí opětovnou dražbu, nicméně movité věci nemusí být úspěšně zpeněženy ani v této opakované dražbě. Následný postup pak upravuje, zdá se jednoduchým způsobem, ustanovení § 330 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění (dále jen „o. s. ř.“) tak, že oprávněný může nevydražené movité věci převzít za jednu třetinu rozhodné ceny. Jak ale s nevydraženou movitou věcí naložit, přihlásil-li se do dražby zajištěný věřitel?

Pro zjednodušení bude dále pracováno s modelovým příkladem, kdy se řádně do dražby movitých věcí přihlásil zástavní věřitel, v jehož prospěch bylo zřízeno zástavní právo na movité věci před zahájením exekučního řízení, přičemž zástavní právo zajišťuje pohledávku vyšší, než činí jedna třetina rozhodné ceny dražené movité věci.

Možnosti výkladu

Předně je třeba uvést přesné znění předmětného ustanovení, kterým je ustanovení § 330 odst. 4 o. s. ř.:

„Věci, které nepřejdou do vlastnictví vydražitele ani při opětovné dražbě, může oprávněný převzít do 15 dnů po vyrozumění o bezvyslednosti dražby za jednu třetinu rozhodné ceny. Mezi několika oprávněnými, ochotnými jinak k převzetí, rozhoduje pořadí (§ 332 odst. 1). Převzetí věci má tytéž účinky jako prodej v dražbě. Odmítne-li oprávněný tyto věci převzít, vyloučí je soud ze soupisu. Usnesení o tom dořučí oprávněnému i povinnému.“

Převzetí věci oprávněným bez dalšího

Jako první se nabízí ryzí gramatický výklad uvedeného ustanovení, tedy že exekutor nabídne k převzetí nevydraženou věc oprávněnému, v jehož prospěch je exekuce vedena, tedy oprávněnému, který podal exekuční návrh (případně oprávněnému, v jehož prospěch je exekuce vedena na základě vydaného usnesení o procesním nástupnictví), neboť v exekučním řízení je institut dalšího oprávněného¹ pojmově vyloučen.² Na exekvovanou pohledávku bude v takovém případě započtena jedna třetina rozhodné ceny. Jelikož podle předmětného ustanovení má převzetí věci účinky rovnocenné s účinky prodeje v dražbě, v souladu s ustanovením § 329 odst. 7 o. s. ř. na oprávněným převzaté movité věci v tomto případě zaniknou veškeré závady na této věci vážnoucí.

Pokud by exekutor zvolil takový výklad, v zásadě by zmařil právo zástavního věřitele uspokojit svou pohledávku ze zástavy, zatímco oprávněný, který svou pohledávku nezajistil a který podal exekuční návrh až po vzniku zajištění, by v důsledku neúspěšné dražby jistou majetkovou hodnotu obdržel. Takový závěr je však zjevně v naprostém rozporu s hmotněprávním pojetím zástavního práva, především pak vůbec s jeho smyslem,³ kdy zástavní právo by bylo v zásadě obejito. Dále je třeba uvést, že prodej zástavy v dražbě prováděné soudním exekutorem není jediným způsobem, jak může zástavní věřitel ze zástavy uspokojit svou pohledávku – lze uvažovat i o prodeji ve veřejné dražbě, prodejem z volné ruky či jiným

způsobem, pokud se tak zástavní věřitel dohodl se zástavním dlužníkem či zástavcem⁴, případně může mít věřitel v jistých případech sjednání i propadnou zástavu⁵. I tyto skutečnosti hovoří v neprospěch vydání oprávněnému se současným zánikem závad, neboť by v takovém případě byl zástavní věřitel zkrácen při uspokojení své pohledávky ze zástavy v situaci, kdy si zpeněžení v dražbě prováděné soudním exekutorem s dlužníkem nemusel sjednat a ani si tento způsob zpeněžení zástavy nevybral. Právě s ohledem na zkrácení zástavního věřitele nelze tento výklad předmětného ustanovení považovat za správný, a proto budou dále nastíněny další možnosti výkladu.

Převzetí věci oprávněným s respektem k postavení zástavního věřitele

Dalším způsobem, jak dané ustanovení vyložit, je analogický postup jako v případě, kdy oprávněný má převzít věc, jejíž třetina rozhodné ceny převyšuje výši pohledávky oprávněného. Soudcovský komentář k tomu uvádí, že *„v takovém případě musí oprávněný při předání věci zaplatit rozdíl mezi třetinou ceny věci a výší jeho vymáhané pohledávky včetně příslušenství (ve stavu ke dni předání věci). Pokud by tak neučinil, nebylo by převzetí účinné. S částkou uhrazenou oprávněným by se potom naložilo jako s výtěžkem dražby, tj. vyplatila by se po srážce nákladů prodeje (ostatním) oprávněným, popřípadě povinnému.“*⁶ V našem případě by tedy oprávněný převzal nevydraženou věc, současně uhradil třetinu rozhodné ceny převzaté věci, přičemž s poskytnutou úhradou by bylo naloženo jako s výsledkem prodeje, tzn. byla by rozvržena mezi oprávněného a zástavního věřitele.

Uvedená analogie však není dle mého názoru přílehavá, neboť postup dle soudcovského komentáře v případě převzetí věci oprávněným, jehož pohledávka je nižší než třetina rozhodné ceny, je zjevně opřena o hmotněprávní institut bezdůvodného obohacení. Pokud by oprávněný převzal takovou nevydraženou věc, bezdůvodně by se v rozsahu rozdílu mezi výší jeho exekučně vymáhané pohledávky a třetiny rozhodné ceny obohatil, dovozovaná povinnost oprávněného tento rozdíl vyplatit v zásadě odpovídá hmotněprávní povinnosti vydat bezdůvodné obohacení. Vyplacení hodnoty zajištění zajištěnému věřiteli až do výše jedné třetiny rozhodné ceny ale princip

¹ Dalším oprávněným je dle ustanovení § 335 odst. 2 o. s. ř. per analogiam ten, kdo podá návrh na nařízení soudního výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí u příslušného soudu, u kterého již probíhá řízení o výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí totožného povinného na návrh jiného oprávněného, a to až do doby, než je vykonávacím soudem pravomocně rozhodnuto o nařízení výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí.

² Viz například usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4463/2007 ze dne 18. 2. 2010.

³ K účelu a smyslu zástavního práva srov. například RABAN, P. et al. *Občanské právo hmotné. Relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2013, ISBN 978-80-87713-10-5, s. 70.

⁴ Viz ustanovení § 1359 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále jen „o. z.“).

⁵ Viz ustanovení § 1315 odst. 2 písm. b) o. z. a contrario, ve spojení s odst. 3 citovaného ustanovení.

⁶ JIRSA, J., BERAN, V., KORBEL, F., LICHOVNÍK, T., MÁDR, J., PETR, B., VOJTEK, P. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: Kniha V. § 251–376 občanského soudního řádu: podle stavu k 1. 2. 2016*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Editor Karel Havlíček. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 632 s. ISBN 978-80-7552-273-3.

bezdůvodného obohacení postrádá – pokud by oprávněný nevydraženou věc nabyl bez toho, aby vyplatil hodnotu zajištění, přičemž zároveň dojde k ponížení pohledávky oprávněného o třetinu rozhodné ceny, k žádnému bezdůvodnému obohacení na straně oprávněného nedochází.

Rovněž lze poznamenat, že smyslem předmětného ustanovení je, aby oprávněný dosáhl alespoň částečné kompenzace své pohledávky tím, že převezme nevydraženou věc, přičemž je zásadou, že za převzatou věc, až na shora uvedenou výjimku, neplatí – v tomto případě by ale musel oprávněný uhradit celou třetinu rozhodné ceny věci, přičemž nedojde ani k částečné kompenzaci jeho pohledávky. Oprávněný by tak pouze nabyl věc za třetinu rozhodné ceny, kterou by ale zároveň musel uhradit. Pokud oprávněný má zájem na nabytí věci za třetinu rozhodné ceny, mohl se zúčastnit alespoň opakované dražby, čímž by dosáhl alespoň ze svého pohledu stejného důsledku.

K obdobnému důsledku bychom dospěli, pokud bychom vyložili citované ustanovení tak, že v tomto případě ustanovení § 329 odst. 7 o. s. ř. nelze aplikovat, tedy že závady vážnoucí na věci převzaté oprávněným nezaniknou. Zde by sice oprávněný za převzatou věc neplatil, jeho pohledávka by byla ponížena o jednu třetinu rozhodné ceny, avšak musel by strpět realizaci zástavního práva zástavním věřitelem, takže by v konečném důsledku vlastně žádnou majetkovou hodnotu neobdržel. Navíc by byl takový výklad zcela *contra legem*.

Převzetí věci zástavním věřitelem

Posledním možným výkladem je, že kromě oprávněného exekutor nabídne nevydraženou věc podle pořadí i přihlášeným věřitelům, v našem případě tedy přihlášenému zástavnímu věřiteli. Ustanovení § 330 odst. 4 o. s. ř. předpokládá v případě soudního výkonu rozhodnutí nabídnutí nevydražené věci více osobám, a to těm, které do řízení přistoupily jako další oprávnění. Není důvodu, proč by tento postup nemohl být analogicky aplikován, ostatně pokud by dražba movité věci byla úspěšná, není v zásadě pro účely rozvrhu výtěžku mezi oprávněným a přihlášeným věřitelem rozdíl, rozhodující je pouze pořadí jejich pohledávek⁷. Pokud není mezi nimi rozdíl ve fázi rozvrhu výtěžku při úspěšné dražbě, tím spíše by mezi nimi neměl být za použití logického argumentu a *maiore ad minus* rozdíl při postupu exekutora po dražbě neúspěšné. V námi uvažovaném případě by přihlášený věřitel při úspěšné dražbě v rámci rozvrhu výtěžku dosáhl na uspokojení své pohledávky přednostně před oprávněným, proto nelze považovat nabídnutí převzetí věci přednostně zástavnímu věřiteli nikterak vůči oprávněnému za zkracující.

Závěr

Byť předmětné ustanovení § 330 odst. 4 o. s. ř. může znít na první pohled jednoznačně, aplikační obtíže mohou nastat, pokud se do dražby movitých věcí přihlásí zajištěný věřitel. Jak bylo shora uvedeno, prostý gramatický výklad se nejeví jako vhodný s ohledem na zkrácení zajištěného věřitele. Jistě by bylo vhodnější, kdyby zákonodárce výslovně pro tento případ upravil postup přímo v zákoně, než se tak stane, je třeba tuto mezeru překlenout výkladem. Z nastíněných výkladů se tak nejen s ohledem na shora uvedené jeví nejvhodnějším posledně uvedený výklad, dle kterého nabídne exekutor nevydraženou věc dle pořadí i přihlášeným věřitelům, ale i s ohledem na to, že tento výklad nejlépe odpovídá smyslu a účelu dražby movitých věcí – tedy zpeněžení sepsaných movitých věcí za účelem exekvované pohledávky oprávněného se současným respektováním práv zajištěných věřitelů a dalších věřitelů majících za povinným vymahatelnou pohledávku.

Na závěr lze uvést, že shora uvedený závěr byl sice učiněn na příkladu přihlášeného zástavního věřitele, lze jej však bez pochyby vztáhnout i na ostatní přihlášené věřitele. Pokud jde o jiné zajištěné věřitele, smysl a účel zajištění je obdobný jako u zástavního práva, pokud jde o přihlášené věřitele s vykonatelnou nezajištěnou pohledávkou, lze v tomto případě rovněž argumentovat rovností postavení věřitelů ve fázi rozvrhu výtěžku dražby. Dle § 331a odst. 1 o. s. ř. při použití tohoto výkladu je však nutné bez ohledu na pořadí nabídnout nevydraženou věc nejprve přihlášenému věřiteli, který pohledávku zajistil zadržovacím právem, neboť dle tohoto ustanovení má při rozvrhu výtěžku takový věřitel přednost.

⁷ Viz ustanovení § 332 o. s. ř.

ZAJIŠŤOVACÍ PŘEVOD VLASTNICKÉHO PRÁVA PŘI EXEKUČNÍM PRODEJI NEMOVITÉ VĚCI

Mgr. Bc. Lenka Leitgebová

exekutorská kandidátka
soudní exekutorky Mgr. Ing. Moniky Michlové
Exekutorský úřad Nový Jičín

1. Charakteristika zajišťovacího převodu práva

1.1 Právní úprava v zákoně č. 89/2012 Sb.

Zajišťovací převod práva (nikoli nutně jen vlastnického, kterým pouze se zabývá tato práce) je aktuálně upraven v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“).

Ustanovení § 2040 odst. 1 a 2 OZ říká: „1) Smlouvou o zajišťovacím převodu práva zajišťuje dlužník nebo třetí osoba dluh tím, že věřiteli dočasně převede své právo. 2) Má se za to, že zajišťovací převod práva je převodem s rozvazovací podmínkou, že dluh bude splněn.“¹ Dle výše uvedených ustanovení jsou hlavními rysy tohoto institutu dočasnost a vznik na základě smlouvy, kdy dochází k zajištění dluhu po dobu, po kterou tento dluh existuje. Jelikož zákon hovoří o převodu práva, musí se jednat o právo majetkového charakteru, které je převoditelné. V případě, že dluh bude splněn, respektive pomine-li důvod trvání zajišťovacího převodu práva, má věřitel umožnit osobě, která zajištění poskytla (nemusí se tedy jednat přímo o dlužníka), výkon práv v předešlém rozsahu (§ 2043 OZ). Toto ustanovení upravuje situaci, kdy není zajišťovací převod práva sjednán s rozvazovací podmínkou, ale je vyžadováno právní jednání příjemce jistoty (věřitele) za účelem zpětného převodu práva na poskytovatele (dlužníka či třetí osobu).² Naopak, pokud dluh nebude splněn, stává se převod práva nepodmíněným (§ 2044 OZ). Z dikce aktuální právní úpravy tedy plyne možnost, aby byl

¹ Zákon č. 89/2014 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném od 1. 1. 2014.

² Tamtéž.

zajišťovací převod práva sjednán jako tzv. fiduciární převod, což znamená, že se dlužník (respektive poskytovatel jistoty) musí domáhat, aby věřitel převedl právo po splnění dluhu zpět. Takto se svého práva zpravidla bude domáhat žalobou na určení vlastnictví.

1.2 Právní úprava v zákoně č. 40/1964 Sb.

Naproti tomu „stará“ právní úprava v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „SOZ“), byla o poznání méně podrobná, a byla proto dotvářena judikaturou. SOZ celou problematiku zajišťovacího převodu práva vyřešil v § 553, který stanovil: „Splnění závazku může být zajištěno převodem práva dlužníka ve prospěch věřitele.“³ Dále pak stanovil pro takovou smlouvu obligatorní písemnou formu.

V rozhodovací praxi soudů se objevovaly zejména dvě problematické situace. Jednak situace, kdy smlouva neobsahuje ujednání o tom, jak se strany vypořádají v případě, že dlužník svůj dluh zajištěný zajišťovacím převodem práva řádně nesplní, či obsahovala ujednání, které v takovém případě dávalo věřiteli možnost si předmět zajištění bez dalšího ponechat, a jednak situace stran rozvazovací podmínky zajišťovacího převodu v případě řádného a včasného splnění zajištěného dluhu dlužníkem. Obě uvedené situace byly řešeny v rozhodovací praxi různě. Rozřešení pak přinesl až sjednocující rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. 31 Odo 495/2006, který byl posléze publikován ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 45/2009. V tomto rozhodnutí velký senát Nejvyššího soudu judikoval: „Zajišťovacím převodem práva ve smyslu § 553 obč. zák. se i bez výslovného zakotvení rozvazovací podmínky ve smlouvě rozumí ujednání o převodu práva i s rozvazovací podmínkou, jejímž splněním se vlastníkem věci bez dalšího stává původní majitel (dlužník, který toto zajištění dal)“⁴, a dále: „Zajišťovací převod práva ve smyslu § 553 obč. zák. nelze sjednat jako fiduciární převod práva (tedy tak, že řádným a včasným splněním zajišťované pohledávky se obnoví vlastnické právo dlužníka k věci a ten bude mít k dispozici pouze právo dožadovat se zpětného převodu vlastnictví, které není právem věcným a pro třetí osoby rozpoznatelným).“⁵ Konečně v tomto rozhodnutí Nejvyšší soud konstatoval: „Smlouva o zajišťovacím převodu práva, která neobsahuje ujednání o tom, jak se smluvní strany vypořádají v případě, že dlužník zajištěnou pohledávku věřiteli řádně a včas neuhradí, je absolutně neplatná. Totéž platí, obsahuje-li uvedená smlouva v dotčeném směru pouze ujednání, podle kterého se věřitel při prodlení dlužníka s úhradou zajištěné pohledávky bez dalšího (nebo na základě jednostranného

úkonu věřitele) stane trvalým vlastníkem převedeného majetku při současném zániku zajištěné pohledávky.“⁶

1.3 Přechodná ustanovení

Rozhodující ustanovení pro posouzení, jakou právní úpravou se bude řídit právní vztah založený smlouvou o zajišťovacím převodu práva, představují ustanovení části páté, hlavy II. NOZ. Pro práva věcná, osobní a rodinná platí ustanovení § 3028 odst. 2 NOZ, které říká: „Není-li dále stanoveno jinak, řídí se ustanoveními tohoto zákona i právní poměry týkající se práv osobních, rodinných a věcných; jejich vznik, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů.“ Odstavec 3 pak uvádí: „Není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti.“ Pro právní poměry (respektive právní vztahy) týkající se práv osobních, rodinných a věcných byla tedy v NOZ zvolena metoda tzv. nepravé retroaktivity. Právní skutečnosti, s nimiž je spojen vznik těchto vztahů, jakož i další právní následky, pokud nastaly před účinností NOZ, se posoudí podle staré právní úpravy. Právní skutečnosti, které nastaly počínaje 1. 1. 2014 a které působí změny, zánik či jiné právní následky v těchto vztazích, se posoudí od tohoto data podle NOZ.

Ale vzhledem k tomu, že zajišťovací převod práva je z povahy věci hlavně zajišťovacím institutem, je podle mého názoru stěžejní pro správnou volbu právní úpravy ustanovení § 3073 NOZ týkající se práv ze zajištění závazku. Podle něj se práva ze zajištění závazku vzniklá přede dnem nabytí účinnosti NOZ, byť byla zřízena i jako práva věcná, posuzují až do svého zániku podle dosavadních právních předpisů. Proto rozlišení, jakou úpravou se bude řídit právní vztah ze zajišťovacího převodu práva, nebude snad příliš problematické a bude třeba pouze posoudit, kdy vzniklo zajištění na základě smlouvy o zajišťovacím převodu práva. Rozhodujícím datem bude 1. 1. 2014. Práva a povinnosti vzniklé před tímto datem se budou řídit SOZ, práva vzniklá po tomto datu NOZ. Pro doplnění je ještě třeba uvést, že NOZ dává možnost stranám ujednat, že se jejich práva a povinnosti vzniklé za účinnosti SOZ budou řídit NOZ ode dne nabytí jeho účinnosti.

1.4 Komparace právních úprav

Zjednodušeně lze říci, že nová právní úprava v NOZ reagovala na judikaturu dle SOZ a zaplnila tak dříve prázdná místa. NOZ však v žádném případě nepřejal všechny závěry předchozí judikatury, ale některá pravidla upravil odlišně.

³ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013.

⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. 31 Odo 495/2006.

⁵ Tamtéž.

⁶ Tamtéž.

Hlavní změny pro zpřehlednění jsou uvedeny níže v tabulce:

	SOZ	NOZ
	Upraveno v § 553.	Upraveno v § 2040 až 2044.
Forma	Obligatoční písemná forma.	Obligatoční písemná forma pouze u věcí zapsaných ve veřejném seznamu.
Rozvazovací podmínka	Blíže nespecifikován charakter převodu práva, rozvazovací podmínka je dovozena judikaturou.	Vyvratitelná právní domněnka převodu s rozvazovací podmínkou splnění dluhu.
Fiduciární převod	Judikaturou vyloučen.	Možno sjednat převod práva jako fiduciární.
Vypořádání pro případ, kdy dluh není řádně a včas splněn	Smlouva, která neobsahuje ujednání o tom, jak se strany vypořádají v případě, že dlužník zajištěnou pohledávku věřiteli řádně a včas neuhradí, je neplatná.	Zákonem presumované vypořádání stran. Není-li zajištěný dluh splněn, stane se převod práva nepodmíněným. (Propadná zástava). Věřitel pak uhradí dlužníkovi to, o co převyšuje hodnota věci výši závazku. Je ale, dle mého názoru, možné předem dohodou stran vyloučit dispozitivní ust. § 2044 odst. 2 NOZ a věřitel tak nebude povinen vyplácet dlužníkovi rozdíl v případě, kdy cena jistoty převyšuje hodnotu zajišťovaného dluhu – neplatí v případě, kdy je dlužník slabší smluvní stranou.
Osoba poskytující zajištění	Pouze dlužník.	I třetí osoba odlišná od dlužníka.

1.5 Zásada superficies solo cedit

K přechodným ustanovením NOZ stojí ve vztahu k zajišťovacímu převodu práva za zmínku ještě ustanovení § 3054 a násl. NOZ, pokud se zajišťovací převod týká nemovité věci. Dle NOZ se stavby, které podle dosavadních právních předpisů nebyly součástí pozemku, na němž byly zřízeny, stávají součástí pozemku a přestávají být samostatnou věcí, měla-li v den nabytí účinnosti NOZ vlastnické právo ke stavbě i vlastnické právo k pozemku táž osoba. Dle § 3060 pak stavba zůstane samostatnou věcí, pokud stavbu nebo pozemek zatěžuje věcné právo, dokud toto věcné právo trvá a pokud to jeho povaha vylučuje.

Z pohledu zajišťovacího převodu vlastnického práva by mohly nastat následující situace. Jednak by mohl být předmětem zajišťovacího převodu vlastnického práva vzniklého za účinnosti SOZ pouze pozemek nebo pouze stavba na něm stojící. Pak by se zjevně nemohla stavba stát součástí pozemku, jelikož by jí v tom (až do okamžiku případného naplnění rozvazovací podmínky splnění dluhu) bránila odlišná osoba vlastníka pozemku a stavby. Naopak pokud by předmětem zajišťovacího převodu vlastnického práva vzniklého za účinnosti SOZ byl jak pozemek, tak i stavba na něm postavená, pak by se dle mého názoru uplatnil bez ohledu na další ustanovení § 3054 NOZ, a stavba by se stala součástí pozemku, jelikož by vlastníkem stavby i pozemku byla tatáž osoba, byť jen podmíněně. Jsem toho názoru, že obecně problematické ustanovení § 3060 se zde neužije, neboť povaha zajišťovacího převodu vlastnického práva ve výše uvedeném

případě nevylučuje, aby se stavba stala součástí pozemku. Odlišná by ale byla situace, kdy by se v důsledku samostatných smluv o zajišťovacím převodu vlastnického práva vzniklých za účinnosti SOZ stala podmíněným vlastnictvím jedné osoby stavba i pozemek, které by poskytl jako zajištění dvě různé osoby (jedna jako vlastník pozemku a jedna jako vlastník stavby). Zde by patrně měla být existence tohoto věcného práva překážkou pro sloučení stavby a pozemku dle ust. § 3060. V opačném případě by byla velmi problematická situace, kdy by následně jeden z dlužníků svůj dluh vůči věřiteli splnil (a došlo tak k naplnění rozvazovací podmínky s následkem navrácení vlastnického práva původnímu vlastníkovi) a druhý nikoli.

2. Provedení exekuce prodejem nemovité věci, která je předmětem zajišťovacího převodu práva

Vzhledem k tomu, že se u uzavřených smluv o zajišťovacím převodu práva jedná o dlouhodobé zajištění dluhu a mnoho z těchto smluv uzavřených dle SOZ (u nichž nedošlo mezi stranami k dohodě o podřízení NOZ) nerefletovalo nebo nereflektuje podmínky pro platnost smlouvy vyjádřené ve výše uvedeném rozhodnutí Nejvyššího soudu, existuje dnes pravděpodobně stále mnoho smluv, které by s ohledem na podmínky rozhodnutí Nejvyššího soudu byly posouzeny jako neplatné. Stejně tak existuje mnoho smluv, u kterých byla splněna rozvazovací podmínka (zaplacení dluhu), ale nedošlo k následnému

zpětnému převodu v katastru nemovitostí. Na základě těchto neplatných smluv nebo neuskutečněných zpětných převodů jsou pak v katastru nemovitostí často stále zapsáni „podmíněni“ vlastníci nemovitých věcí, což může v praxi přinášet nemalé problémy a způsobit komplikace, jež se mohou projevit také v exekuci.

V rámci exekuce může dojít zejména k následující situaci. Soudní exekutor při zajišťování majetku povinného zjistí, že povinný je dle výpisu z katastru nemovitostí vlastníkem nemovité věci, kde jako nabývací titul je uvedena smlouva o zajišťovacím převodu práva. Jak by měl postupovat soudní exekutor? Může nebo má zkoumat platnost takových smluv, či se má omezit pouze na zápis v katastru nemovitostí?

V exekučním řádu je vyjádřena zásada, že soudní exekutor postupuje v exekuci rychle a účelně a současně dbá, aby byla chráněna práva účastníků a dalších zúčastněných osob.⁷ Soudní exekutor tedy již v rané fázi exekuce (po vydání pověření k provedení exekuce) zjišťuje majetkové poměry povinného a vydává exekuční příkazy. V případě, že soudní exekutor zjistí, že povinný je zapsán na listu vlastnictví jako vlastník nemovité věci, rozhodne exekučním příkazem o provedení exekuce prodejem nemovité věci. V případě, že je nabývacím titulem smlouva o zajišťovacím převodu práva, je soudnímu exekutorovi zřejmý možný dočasný a podmíněný charakter vlastnického práva povinného. Dle § 66 odst. 2 zák. č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „EŘ“) může soudní exekutor přistoupit k prodeji nemovité věci povinného, pokud bude listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány, popřípadě veřejnými listinami notáře doloženo, že nemovitá věc je *ve vlastnictví povinného*. Soudní exekutor při své činnosti vychází nejčastěji z výpisu katastru nemovitostí, který obsahuje údaje o vlastnictví. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí judikoval: „Podle platného práva nemusí být osoba v zapsaná v katastru nemovitostí skutečným vlastníkem věci; nelze však požadovat, aby v exekučním řízení bylo též dokázáno, že osoba zapsaná v katastru nemovitostí jako vlastník skutečně též vlastníkem je (šlo by o tzv. *probatio diabolica*).“⁸ Soudní exekutor tedy nezkontroluje, zda je povinný skutečným vlastníkem nemovité věci, ale vychází z informací zapsaných v katastru nemovitostí. Soudní exekutor oprávněně předpokládá, že osoba zapsaná v katastru nemovitostí vlastníkem skutečně je, vydá exekuční příkaz a v případě, že mu svědčí pořadí, realizuje prodej nemovité věci.

Před konáním dražebního roku soudní exekutor zjišťuje kontrolou exekučního spisu, zda byla podána žaloba na vyloučení nemovité věci z exekuce. V případě, že byla tato žaloba podána, soudní exekutor odročí dražební jednání až do pravomocného rozhodnutí o žalobě.⁹ Jednou ze skutečností, jejíž existence vede k odročení dražby, je tedy podání žaloby na vyloučení věci a tato skutečnost je soudnímu exekutorovi známá (vyplývá z exekučního spisu). Jaký má však pro provedení dražby následek, pokud soudní exekutor zjistí, že byla podána žaloba na určení vlastnického práva k nemovité věci, v důsledku neplatnosti smlouvy o zajišťovacím převodu práva? Jak již bylo uvedeno výše, pro účely exekučního řízení je relevantní podání žaloby na vyloučení věci dle § 267 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“), a soudní exekutor tedy pouze konstatuje postupem dle § 16a vyhl. č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, že v případě podané žaloby na určení vlastnictví se nejedná o podání ve smyslu § 336i OSŘ, a není zde tedy překážka pokračování v řízení, což ostatně opět judikoval Nejvyšší soud: „*Není-li však vylučovací žaloba podána, nic nebrání provedení dražby a vydražitel se stává vlastníkem vydražené nemovitosti s příslušenstvím, nabylo-li usnesení o přiklepu právní moci a zaplatil-li nejvyšší podání, a to ke dni vydání usnesení o přiklepu, i když vydražená nemovitost nebyla vlastnictvím povinného, ale vlastnictvím třetí osoby, která na tuto skutečnost exekutora upozornila. Jde o originární způsob nabytí vlastnického práva, při kterém je vlastnictví předchůdce (povinného) nerozhodné.*“¹⁰ Nejvyšší soud ve svém dalším rozhodnutí¹¹ potvrdil kvalitu vlastnického práva nabytého na základě zajišťovacího převodu, když konstatoval, že nelze ve prospěch věřitele zřídit exekutorské zástavní právo na nemovité věci takto nabyté věřitelem.

Soudní exekutor ani nezkontroluje, zda je smlouva neplatná (například pro absenci zákonných náležitostí), ani zda v mezidobí nedošlo k naplnění rozvazovací podmínky (splnění zajištěného dluhu). Pokud by tedy soudní exekutor disponoval před zahájením dražby veřejnými listinami, z jejichž obsahu by vyplývaly zákonné důvody pro to, aby se dražba nekonala a soudní exekutor přesto dražbu provedl, postupoval by v rozporu s ust. § 66 odst. 2 EŘ. Skutečnosti rozhodné pro uplatnění práv musí být prokázány před zahájením dražby, aby soudní exekutor mohl včas adekvátně zareagovat a zhodnotit, zda se jedná o důvod pro zrušení dražby.

V případě, že by soudní exekutor postupoval jinak, než je výše uvedeno, tedy že by nevycházel z informací

⁷ § 46 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 6. 2006, sp. zn. 22 Cdo 850/2005.

⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 26 Cdo 2053/2014.

¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 26 Cdo 2053/2014.

¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 10. 2016, sp. zn. 20 Cdo 3824/2016.

doložených listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány, popřípadě veřejnými listinami notáře, a sám zkoumal platnost smlouvy nebo splnění rozvazovací podmínky, mohlo by toto jeho jednání být v rozporu se zásadou vedení exekuce rychle a efektivně za účelem vytvoření pohledávky pro oprávněného. I pokud by soudní exekutor měl indicie o tom, že smlouva o zajišťovacím převodu vlastnického práva je neplatná, nebo došlo ke splnění dluhu zajištěného touto smlouvou, nejednalo by se o skutečnosti, jež jsou překážkou pro provedení exekuce prodejem nemovitých věcí v dražbě, neboť touto překážkou by bylo až podání žaloby na vyloučení věci dle § 267 o. s. ř. Totiž jak plyne i z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 6. 2006, sp. zn. 22 Cdo 850/2005, a ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. 22 Cdo 1957/2010, není exekuční řízení samo o sobě (a ani pozice soudního exekutora v něm) určeno k tomu, aby v něm bylo ze strany soudního exekutora jinými než exekučním řádem (potažmo OSŘ) předvídanými právními instrumenty zkoumáno a nalézáno sporné právo, a to včetně práva vlastnického.

2.1 Žaloba z lepšího práva a bezdůvodné obohacení na straně oprávněného

Otázkou také je, zda výše uvedený (správný) postup nemůže vést k tomu, že oprávněný, který byl z výtěžku prodeje nemovité věci uspokojen, bude v konečném důsledku povinen vydat toto plnění osobě, již svědčí tzv. lepší právo? Mám na mysli výše nastíněnou situaci, kdy by byla smlouva o zajišťovacím převodu práva soudem shledána neplatnou, nebo došlo k naplnění rozvazovací podmínky, aniž by se to promítlo v relevantní veřejné listině. V takovém případě by totiž svědčilo třetí osobě tzv. lepší právo, kterého by se následně mohla žalobou z lepšího práva domáhat. V případě žaloby z lepšího práva se třetí osoba (skutečný vlastník nemovité věci v okamžiku dražby) může domáhat po oprávněném (osobě, které by byl vyplacen výtěžek zpeněžení) zaplacení částky ve výši odpovídající přijatému plnění s odůvodněním, že výtěžek dražby byl oprávněnému v exekučním řízení vyplacen neoprávněně. Optikou hmotného práva zde skutečný vlastník ve skutečnosti měl „lepší právo“ k předmětu exekuce než oprávněný. Bylo-li by tedy postupováno podle hmotného práva, musel by výtěžek připadnout této třetí osobě jakožto skutečnému vlastníkov. Skutečný vlastník (v tomto případě dlužník povinného) totiž zpravidla není v exekučním řízení účasten jako oprávněný, další oprávněný nebo povinný a nezúčastnil se exekučního řízení ani v té jeho části, v níž se jednalo a rozhodovalo o uspokojení pohledávek věřitelů povinného. Z pohledu hmotného práva se zde tedy jedná o bezdůvodné obohacení na straně oprávněného, který získal na úkor skutečného vlastníka výtěžek z dražby.

Pro úspěch žaloby z lepšího práva není přitom rozhodné, jak bylo postupováno v exekučním řízení, tedy zda byl postup dle procesních předpisů. Právní důvod k ponechání si výtěžku dražby bude totiž vždy potřeba hledat

jen v hmotném právu. Proto získá-li oprávněný (nebo další oprávněný nebo třetí osoba) na uspokojení své pohledávky plnění z majetku jiné osoby než povinného, aniž by k tomu měl hmotněprávní důvod, nebo náleželo-li by správně (podle hmotného práva) plnění jinému věřiteli než jemu, bylo mu vždy plněno bez právního důvodu, a to i v případě, že k tomu došlo v souladu s výsledky exekučního prodeje nemovité věci.¹²

3. Závěr

Zajišťovací převod práva je institutem, který je vnímán veskrze pozitivně, a to zejména ve vztahu k věřitelům. NOZ do institutu zajišťovacího převodu práva přinesl změny, které patrně povedou k vyšší míře využití tohoto institutu, jelikož byly odstraněny některé restriktce vytvořené judikaturou k SOZ, jako například judikaturou dříve zapovězené sjednání fiduciárního převodu práva, nebo i automatický způsob vyrovnání v případě nesplnění dlužníkovou závazku, kdy se věřitel stává trvalým nepodmíněným vlastníkem předmětu zajištění. Nicméně výše uvedené problémy v rámci exekučního řízení mohou i nadále za účinnosti NOZ přetrvávat. Problémy mohou vznikat jak účastníkům exekučního řízení, tak i osobám, které zajištění formou zajišťovacího převodu vlastnického práva poskytly. Jak bylo uvedeno, soudní exekutor má pouze omezené možnosti zkoumání skutečného vlastníka nemovité věci, a proto může snadno dojít k situaci, kdy v dražbě bude prodávána nemovitá věc, jejímž skutečným vlastníkem bude osoba odlišná od povinného. Správným postupem je tedy postup dle právní úpravy a v souladu s rozhodovací praxí soudů, kdy exekutor má vycházet pouze z informací doložených listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány, popřípadě veřejnými listinami notáře, a exekutor by v opačném případě postupoval v rozporu se zásadou efektivního provedení exekuce. Na straně druhé by nicméně takovýto postup mohl předejít případným pozdějším nárokům z titulu lepšího práva. Možná by celé věci ulehčila *de lege ferenda* změna právní úpravy a rozšíření kompetencí soudních exekutorů. Nezbyvá však než doufat, že do budoucna bude v rámci exekučních řízení v katastru nemovitostí nezapsaných skutečných vlastníků na základě neplatných smluv o zajišťovacím převodu vlastnického práva co nejméně.

¹² Shodně v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1509/2009.

STALO SE ...

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík

člen redakční rady Komorních listů

Nejnovější pijácká

Humoristické listy přinesly dne 31. srpna 1872 veršovánku s dlužnickou tematikou *Nejnovější pijácká*: „*Pijme pivo, braši, / hlučný bud' náš kvas, / dřív než návštěvou svou / berní poctí nás. // Potom budem tiše v koutě / naříkat jen – ba na moutě! // Teď však hola hej! / každý piva dbej. // Pijme pivo, braši, / teď je k tomu čas, / dokud ve stodole ještě náký klas! // Sic až přijde exekuce, / nezbude ani na onuce – / proto hola hej: / sklepnice, nalej! // Pijme pivo, braši, / neb až přijde žid, / přestaneme pít / a budem jen klít. // Abrahám nás zažaluje, / poslední groš povandruje – / teď však hola hej: / hospod nalej!*“

Exekutor potřebuje motocykl

Pod názvem *Der Exekutor braucht ein Motorrad* přinesl českobudějovický týdeník *Handwerker* z 21. května 1932 noticku, že exekutor Krajského soudu v Plzni bude mít k dispozici motocykl se sajdkárou, aby mohl stihnout rychleji exekuce, jichž bude stále více. Stalo se tak v období světové hospodářské krize započaté krachem na newyorské burze dne 24. října 1929, jejíž dopad v prvorepublikovém Československu byl v roce 1932 markantní a konec se jevil být v nedohlednu.

Bratři Maillardové

Traduje se, že jeden z čelných dobyvatelů Bastilly dne 14. července 1789 Stanislas-Marie Maillard (1863–1794) měl být původně soudním exekutorem (*huissier de justice*). Jedná se však pravděpodobně o záměnu, soudním exekutorem byl zcela určitě jeho o šest let starší bratr Jean-Baptiste-François-Thomas Maillard, o němž je známo, že praktikoval u exekutora Antoina Pierrotina a v květnu 1778 převzal jeho úřad. Stanislas-Marie Maillard podle některých zdrojů působil v úřadě svého bratra. Za revoluce se pak aktivně zapojil do dění, jeho kariéra zprvu stoupala, v roce 1793 však byl jako stoupenec hébertistů zatčen. Zemřel o rok později na tuberkulózu.

Z JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO SOUDU

rubriku připravila
Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
asistentka soudce Ústavního soudu

Ochrana manželství a exekuce na společné jmění manželů, které na základě tzv. předmanželské smlouvy vůbec nevzniklo

nález sp. zn. I. ÚS 1587/17 ze dne 24. 4. 2019

k ustanovení § 716, § 719 odst. 2, § 732 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

k ustanovení § 262b odst. 2, § 262a, § 268 odst. 1 o. s. ř.

Stěžovatelka jako manželka povinného podala návrh na zastavení exekuce v rozsahu příkázání pohledávky z jejího účtu, který odůvodnila tím, že s povinným mají z doby před vznikem manželství uzavřenou smlouvu o manželském majetkovém režimu ze dne 18. 7. 2014. Z uvedeného tedy mělo vyplývat, že jsou naplněny předpoklady aplikace § 262b odst. 1 o. s. ř. Exekuční soud nicméně návrh stěžovatelky zamítl. Poukázal na to, že zatímco smlouva o manželském majetkovém režimu byla zapsána do veřejného seznamu dne 18. 7. 2014, tak vymáhaná pohledávka a jí odpovídající dluh vznikly dne 8. 10. 2013. Z obsahu takové listiny proto nebylo možno podle něj vycházet. Odvolací soud následně jeho rozhodnutí potvrdil s tím, že v dané věci je nutno aplikovat ustanovení § 719 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, podle něž uzavřená dohoda se svým obsahem nesmí dotknout práv třetích osob. Vedle dalších ustanovení právního řádu upozornil odvolací soud rovněž na ustanovení § 262b odst. 2 o. s. ř., podle něž platí vyvratitelná domněnka, že peněžní prostředky na účtu manžela povinného by náležely do společného jmění manželů. V tomto směru však stěžovatelka nic netvrdila.

Ústavní soud s postupem obecných soudů nesouhlasil. S odkazem na nález sp. zn. Pl. ÚS 33/97 ze dne 17. 12. 1997 konstatoval, že neudržitelným momentem používání práva je jeho aplikace, vycházející pouze z jazykového výkladu, neboť jazykový výklad představující prvotní přiblížení se k aplikované právní normě je východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu. Ústavní hodnota, jež by při tomto výkladu měla být chráněna, je právo na soudní ochranu a právo manžela i po uzavření manželství vlastnit majetek. Právě tato pravidla bylo třeba užít i při výkladu dotčených ustanovení, zejména § 719 odst. 2 a § 732 občanského

zákoníku. Podle § 719 odst. 2 občanského zákoníku platí, že smlouva o majetkovém režimu se nesmí svým obsahem nebo účelem dotknout práv třetí osoby. Jde-li o účel dohody, měl Ústavní soud za to, že je v posuzované věci zřejmý, nicméně obecné soudy se mu v odůvodnění napadených usnesení nevěnovaly a preferovaly zcela formalistický, či dokonce až mechanický výklad. Ze smlouvy uzavřené mezi stěžovatelkou a povinným bylo možno dle Ústavního soudu jednoznačně dovodit vůli, zejména stěžovatelky, nebýt po uzavření manželství negativně dotčena již existujícími dluhy svého nového manžela. Takto vymezený účel smluvní úpravy považoval Ústavní soud za zcela legitimní a legální, plně vyhovující právu člověka brát se o vlastní štěstí, zakotvenému v § 3 odst. 1 občanského zákoníku. Podle § 6 občanského zákoníku je povinností každého jednat v právním styku poctivě, přičemž tato poctivost je ustanovením § 7 občanského zákoníku presumována. Exekutor a obecné soudy naopak preferovaly výklad o účelovém krácení práv oprávněné, aniž by tento závěr či právě vybočení z mezí poctivosti jakkoliv odůvodnily. Nejen z teleologického, ale rovněž jazykového výkladu ustanovení § 719 odst. 2 občanského zákoníku, pro posuzovanou věc pak vyplynul další velmi významný závěr, a to, že takto uzavřenou smlouvou nesmí být dotčena práva třetí osoby. Bylo zřejmé, že třetí osoba, konkrétně oprávněná, v okamžiku uzavření smlouvy mezi stěžovatelkou a povinným vůči stěžovatelce neměla žádné hmotné subjektivní právo. Logickým výkladem bylo třeba dospět k závěru, že neměla-li oprávněná vůči stěžovatelce žádné právo, nemohlo být uzavřením dohody ani negativně dotčeno. Rovněž tuto argumentaci stěžovatelky exekutor i obecné soudy ignorovaly a namísto toho se věnovaly účelu novely o. s. ř. provedené zákonem č. 139/2015 Sb. Ústavní soud souhlasil, že legitimním účelem této novely bylo posílit ochranu práv třetích osob před účelovým jednáním manželů, nicméně zastával názor, že výklad o. s. ř. i po jejím nabytí je třeba vždy podřídit výše uvedeným interpretačním pravidlům. Za použití *reductionae ad absurdum* bylo rovněž třeba přihlídnout k tomu, že neuzavřela-li by stěžovatelka s povinným manželství, nebo uzavřel-li by povinný registrované partnerství s jiným mužem, nedošlo by k žádné změně. Nebylo možno proto podle Ústavního soudu dovodit žádný racionální argument, proč by právě založení manželství mělo vést k možnosti třetí osoby vést exekuci i na majetek manžela nabytý před uzavřením manželství. Konečně Ústavní soud zdůraznil, že smyslem ustanovení § 719 odst. 2 občanského zákoníku je zamezit krácení práva věřitele. Důvodová zpráva ani žádné z ustanovení občanského zákoníku o posílení práva věřitele na úkor manžela dlužníka nehovoří, nelze jej proto zakládat ani v předmětné věci. Ústavní soud závěrem pak nevyloučil, že by na účtu stěžovatelky mohly být prostředky povinného, nicméně bylo podle něj povinností obecných soudů řádně se vypořádat s argumentací stěžovatelky.

Vliv využití opravných prostředků na posouzení „dobrovolnosti“ splnění povinnosti vymáhané v exekuci a snížení nákladů exekuce

nález sp. zn. I. ÚS 3520/18 ze dne 14. 5. 2019

k ustanovení § 44a odst. 2, § 46 odst. 6, § 54, § 55 exekučního řádu

k ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 330/2001 Sb.

V dané věci stěžovatel jakožto povinný uhradil dlužnou částku, včetně zálohy na snížené náklady exekuce a nákladů oprávněné, ve stanovené třicetidenní lhůtě k dobrovolnému splnění vymáhané povinnosti. Ještě předtím ovšem podal návrh na odklad exekuce a návrh na zastavení exekuce. Poté, co byly oba návrhy stěžovatele obecnými soudy zamítnuty, přistoupil soudní exekutor k vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce, kterým stěžovateli uložil povinnost hradit plnou výši nákladů exekuce. Jeho rozhodnutí následně, co do merita věci, potvrdil okresní soud. Jak soudní exekutor, tak i soud dospěli k závěru, že pokud stěžovatel podal návrhy na odklad exekuce a návrh na zastavení exekuce, nejedná se o dobrovolné plnění a oprávněné nemohlo být plnění postoupeno.

Ústavní soud se s takovým řešením vzniklé situace neztotožnil. Konstatoval, že při výkladu právních předpisů je nezbytné dodržovat postup, který vede k závěrům, které jsou v souladu s ústavním pořádkem České republiky a v co největší míře chrání základní práva a svobody všech účastníků, tedy postup, který minimalizuje zásahy do jejich ústavně zaručených práv a svobod. V tomto případě dle Ústavního soudu soudní exekutor a okresní soud vyložili pojem dobrovolné plnění natolik extenzivně, že zasáhli do základních práv a svobod stěžovatele.

Ústavní soud zdůraznil, že znění ustanovení § 46 odst. 6 exekučního řádu a § 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky o odměně a náhradách soudního exekutora nepředpokládá jiné podmínky než včasné splnění vymáhaného nároku a uhrazení zálohy na snížené náklady exekuce a na náklady oprávněného. V posuzovaném případě přitom stěžovatel v roli povinného určenou povinnost bezesbýtku splnil. Neexistoval tedy důvod, aby byl stěžovatel, pakliže současně využil opravných prostředků daných mu zákonem, za to penalizován tím, že bude zavázán k úhradě nákladů exekučního řízení v plné výši.

Podle Ústavního soudu neobstojí ani výklad okresního soudu a soudního exekutora, který odkazuje na ustanovení § 44a odst. 2 a ustanovení § 54 odst. 1 exekučního řádu, neboť normy v nich obsažené jednak směřují ke zcela jinému účelu, ale také nijak nezakládají další podmínky, které je nezbytné splnit pro snížení nákladů exekučního řízení.

Ústavní soud dodal, že práva oprávněné byla v daném případě dostatečně chráněna tím, že stěžovatel splnil svou povinnost a zaplatil na účet soudního exekutora. Oprávněná tak měla záruku, že její nároky budou uspokojeny, bude-li právní titul soudem uznán jako oprávněný.

Náhrada nákladů řízení v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného

nález sp. zn. IV. ÚS 191/18 ze dne 28. 5. 2019

*k ustanovení § 55, § 89 exekučního řádu
k ustanovení § 268 odst. 1 písm. e), § 271 o. s. ř.*

Podstatu ústavní stížnosti tvořil nesouhlas s tím, jak krajský soud v dané věci interpretoval a aplikoval § 89 exekučního řádu. Uvedený soud dospěl k závěru, že dojde-li k zastavení exekuce pro nemajetnost povinného [§ 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř.], nelze povinného zavázat k úhradě nákladů exekuce, pouze je možné uložit oprávněnému, aby soudnímu exekutorovi uhradil paušálně určené či jím účelně vynaložené výdaje, a to za předpokladu, že nese zavinění na zastavení exekuce. Krajský soud vyšel z toho, že záměrem zákonodárce bylo vyloučit vznik nedobytných pohledávek ve vztahu k nemajetným povinným, z čehož vyvodil, že povinnému nelze úhradu daných výdajů soudního exekutora, respektive nákladů exekuce, uložit. Oproti tomu stěžovatelka – soudní exekutorka zastávala názor, že nezavinil-li zastavení exekuce oprávněný, musí zde být možnost zavázat k náhradě nákladů exekuce povinného. V posuzované věci měl Ústavní soud rozhodnout, která z těchto dvou výkladových variant § 89 e. ř. (ve spojení s nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 16/08 ze dne 29. 9. 2010) je správná.

Ústavní soud v návaznosti na to dovodil, že v případě zastavení exekuce pro nemajetnost dlužníka je rovněž třeba uplatnit právní názor o vztahu zavinění a náhrady nákladů exekuce vyjádřený v nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 16/08 ze dne 29. 9. 2010 na vztah mezi soudním exekutorem a povinným, tedy že i v tomto případě je třeba posuzovat, zda povinný „procesně“ zavinil zastavení exekuce, a v kladném případě mu uložit povinnost k náhradě jejích nákladů.

Skutečnost, že povinný je (toho času) nemajetný, sama o sobě není dle názoru Ústavního soudu důvodem jeho zvláštní ochrany, a to na úkor soudního exekutora, jemuž by (v principu) právo na náhradu nákladů exekuce nemělo být nepřiznáváno (a to jako důsledek „rizika podnikání“) jen výjimečně, jmenovitě pak tam, kde nelze procesní zavinění na zastavení exekuce přičítat ani povinnému, ani oprávněnému; v takových případech však není vyloučeno v jeho prospěch (i v režimu shora předznamenaném uvedeným nálezem) užít druhou větu ustanovení

§ 89 exekučního řádu a oprávněnému stanovit povinnost uhradit soudnímu exekutorovi (alespoň) účelně vynaložené výdaje.

V první řadě je však povinností soudu zabývat se otázkou, zda povinný z procesního hlediska zastavení exekuce nezavinil, k čemuž Ústavní soud dodal, že taková situace v případě daného důvodu zastavení (tj. nemajetnosti povinného) nastane zcela výjimečně (například kdy povinný byl při zahájení exekuce solventní, avšak tento jeho stav se v důsledku protiprávního jednání třetí osoby či vyšší moci změnil).

Dopady uplatnění neplatné rozhodčí doložky před a po 11. 5. 2011 a otázka promlčení pohledávky z úvěrové smlouvy ve světle dobrých mravů

nález sp. zn. II. ÚS 996/18 ze dne 4. 6. 2019

k ustanovení § 34 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

*k ustanovení § 112 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
k ustanovení § 391 odst. 1, § 403 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník*

Ústavní soud shledal ústavně konformní judikaturu Nejvyššího soudu, která určila, že i v případě rozhodčího řízení započatého na základě neplatné rozhodčí doložky se promlčecí lhůta po dobu rozhodčího řízení staví (rozsudek sp. zn. 23 ICdo 19/2015), obdobně pak ke stavění dochází i v následném exekučním řízení založeném na rozhodčím nálezem, který nemá žádné právní účinky (rozsudek sp. zn. 29 ICdo 41/2014). Ústavní soud vycházel z toho, že obě rozhodnutí Nejvyššího soudu odůvodňují závěr o stavění promlčecí lhůty (a tedy neaplikaci gramatického výkladu § 403 odst. 1 obchodního zákoníku, dle kterého promlčení běží v případě zahájení rozhodčího řízení na základě „platné rozhodčí smlouvy“) analogií s § 112 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění rozhodném, dle kterého promlčecí lhůta neběží bez ohledu na (ne)platnost rozhodčí doložky. Odkazují rovněž na § 14 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení, který předpokládá stavění promlčecí lhůty při podání jakékoliv rozhodčí žaloby. Zmíněné ustanovení zákona o rozhodčím řízení je dle Nejvyššího soudu speciální k úpravě v obchodním i občanském zákoníku a navíc se uplatní rovněž zásada *lex posterior derogat legi priori*. Proti uvedené argumentaci neměl Ústavní soud výhrad. Mimo to měl za to, že pojetí Nejvyššího soudu podporují argumenty ústavněprávní, primárně zásada priority smluv. Pokud by byl býval vykládán § 403 odst. 1 obchodního zákoníku doslovně, rozhodčí řízení by bylo postiženo velkou mírou nejistoty a prakticky by ztratilo smysl. Racionálně uvažující smluvní strany by totiž stěží přijaly

riziko, že při (dopředu třeba i nepředvídaném) případném pozdějším prohlášení rozhodčího nález za neplatný může dojít k promlčení jejich nároků.

Výše uvedený závěr, že zahájení rozhodčího řízení obecně vede ke stavění promlčecí lhůty i tehdy, jestliže je později rozhodčí nález zrušen nebo je konstatována jeho nevykonatelnost, však dle Ústavního soudu neplatí bezvýjimečně. Z hlediska promlčení nároku věřitele jsou zásadní okolnosti využití neplatné rozhodčí doložky. V tomto směru Ústavní soud označil za protiústavní postup (zneužití práva) těch poskytovatelů úvěrů, kteří úmyslně zahájí rozhodčí řízení po datu 11. 5. 2011, tzn. po vydání sjednocujícího usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, které dovodilo neplatnost rozhodčích doložek bez přímého označení rozhodce, jsouce si vědomi skutečnosti, že jimi uzavřená smlouva takovou problematickou rozhodčí doložku obsahuje. V popisované situaci stavění promlčecích lhůt nejen v předmětném rozhodčím řízení, ale ani v případném navazujícím vykonávacím řízení založeném na (neplatném) rozhodčím nálezu nenastane.

Ústavní soud dále konstatoval, že v případě promlčení pohledávky z úvěrové smlouvy mezi nebankovní úvěrovou společností (podnikatelem profesionálem) a dlužníkem (spotřebitelem) může soud prohlásit vznesení námitky promlčení dlužníkem za rozporné s dobrými mravy pouze ve výjimečných situacích. Za rozporné s dobrými mravy proto nelze bez dalšího považovat jednání dlužníka, který nesplácí závazky z důvodu vlastní předluženosti, stejně tak není v rozporu s dobrými mravy ani pasivita dlužníka při řešení závazku.

Výše uvedené Ústavní soud odůvodnil následovně: Dlužník je jistě schopen úmyslně mařit uspokojení pohledávky věřitele (srov. § 222 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník); o podobný případ se ale automaticky nejedná, pokud dlužník jednoduše nemá z čeho platit – ať již proto, že nemá dostatečné příjmy, nebo protože je jeho dluh příliš vysoký (předluženost). Vždy bude záležet na konkrétních okolnostech a důvody pro nesplácení půjčky mohou být mnohdy morálně „nezávadné“ (nemoc, nezaviněná ztráta zaměstnání, narození dítěte atd.). Ústavní soud nepřisvědčil ani námitce věřitele, že dokladem nemravnosti dlužníků je jejich nezodpovědnost v braní si půjček, u nichž (údajně) museli vědět, že je nebudou schopni splatit. Tuto logiku je totiž možné obrátit: poskytnutí úvěru je dvoustranný úkon a záleží jen na svobodné vůli věřitelů, komu peníze půjčí. Společnosti podnikající v oblasti poskytování spotřebitelských úvěrů disponují množstvím nástrojů k ověření rizikovosti klienta a mají dokonce jednoznačnou povinnost prověřovat spotřebitelovu schopnost úvěr splatit (srov. nálezy sp. zn. III. ÚS 4129/18 ze dne 26. 2. 2019). V českém prostředí toto příslušné společnosti často nedělaly a místo toho systém fungoval tak trochu v duchu pořekadla „hloupý,

kdo dává, hloupější, kdo nebere“ (v řadě případů dokonce bylo přímo počítáno s tím, že dlužník úvěr nesplatí – věřitel se „hojil“ na následných sankcích a úrocích). Z předlužení způsobeného existencí množství nezvladatelných úvěrů za takového stavu a v odrazu nerovného vztahu mezi věřiteli (podnikateli profesionály) a dlužníky (spotřebiteli) tudíž nelze bez dalšího vinit jen dlužníky.

Obdobná logika jako u nesplácení se dle Ústavního soudu uplatní i u argumentu poukazujícího na pasivitu dlužníka při řešení závazku. Z podstaty vztahu mezi věřiteli a dlužníky plyne, že je především úkolem prvních z nich, aby zvolili právně akceptovatelnou obranu, pokud podmínky úvěru dlužníci poruší. Jestliže například dlužník nemá dostatek prostředků k úhradě splátek, těžko od něj vyžadovat, že by měl aktivně navrhnout různá možná řešení problému. Teze, že dlužník nesmí být negativně dotčen svou pasivitou, je podpořena rovněž judikaturou Ústavního soudu (viz nálezy sp. zn. I. ÚS 871/11 ze dne 17. 1. 2012) a Nejvyššího soudu (například usnesení sp. zn. 21 Cdo 402/2014 ze dne 14. 5. 2014).

Protiústavnost rozhodnutí o náhradě nákladů řízení při rozhodnutí o odkladu provedení exekuce

nálezy sp. zn. I. ÚS 4168/18 ze dne 26. 6. 2019

k ustanovení § 266 odst. 2 o. s. ř.

k ustanovení § 54, § 87 a § 88 odst. 1 exekučního řádu

V dané věci odvolací soud změnil rozhodnutí soudu prvního stupně tak, že jednak vyhověl návrhu povinného a provedení exekuce odložil do právní moci rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce, a jednak zavázal oprávněného k náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud zastával názor, že v exekučním řízení vedeném dle exekučního řádu rozhoduje o nákladech exekuce i nákladech oprávněného soudní exekutor podle § 87 a násl. exekučního řádu, nicméně v případě procesního neúspěchu oprávněného je povinností soudu rozhodnout o náhradě nákladů řízení procesně úspěšného povinného, jehož náklady soudní exekutor nevymáhá.

Ústavní soud upozornil, že řízení ve věci návrhu na odklad provedení exekuce není řízením zcela samostatným, ale je převážně spjato s dalším průběhem exekučního řízení a samotným osudem exekuce. „Procesní úspěch“ zde tudíž nelze vykládat zúženě jen tak, že jde o vyhovění jakémukoli podání povinného, bez zřetele na další okolnosti. Teprve výsledek exekučního řízení ukáže, který z jeho účastníků byl ve skutečnosti celkově úspěšný. V případě úspěchu povinného bude o jeho nákladech, včetně nákladů vynaložených ve věci návrhu na odklad exekuce, rozhodnuto v usnesení o zastavení exekuce, naproti tomu v případě úspěchu stěžovatele jako

oprávněného bude tyto náklady vymáhat soudní exekutor po skončení exekuce dle § 87 a násl. exekučního řádu.

Ústavní soud nepřehlédl, že odklad exekuce mohou založit i důvody uvedené v ustanovení § 266 odst. 1 o. s. ř., tedy možné nepříznivé následky exekuce na postavení povinného nebo příslušníky jeho rodiny. Takový návrh na odklad exekuce může být důvodný, aniž to přitom má vliv na úspěch exekuce. V dané situaci je pak třeba rozhodnout o případných nákladech „dočasně úspěšného“

povinného podle širších okolností konkrétního případu. Rozhodne-li se mu soud tyto náklady přiznat, je třeba, aby se svým úmyslem seznámil oprávněného a umožnil mu vyjádřit se k takovému postupu, a to tím spíše, jde-li o rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž již oprávněný nemá možnost podat žádný opravný prostředek (za nějž nelze ústavní stížnost pokládat).

JUDIKATURA V EXEKUČNÍCH VĚCECH

rubriku připravil

Mgr. David Hozman

odborný asistent
Vysoká škola finanční a správní

1. Exekuční návrh

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 3066/2018 ze dne 14. 2. 2019

k ustanovení § 43 odst. 2 exekučního řádu

Při vymáhání povinnosti vázané na splnění (odkládací) podmínky musí oprávněný její splnění doložit (prokázat) již při podání návrhu na nařízení exekuce, a to způsobem uvedeným v ustanovení § 43 odst. 2 exekučního řádu, tedy jen listinou vydanou nebo ověřenou státním orgánem či notářem. Soukromá listina sama o sobě není způsobilá prokázat splnění podmínky oprávněným. Soudní praxe však dovodila, že uvedená listina vyhovuje požadavkům ustanovení § 43 odst. 2 exekučního řádu tehdy, jestliže podpisy na ní byly zákonem předepsaným způsobem ověřeny.

Není-li oprávněný schopen pro nedostatek součinnosti či ochoty povinného zajistit písemné potvrzení o splnění podmínky nebo o splnění vzájemné povinnosti listinou vyhovující požadavkům ustanovení § 43 odst. 2 exekučního řádu, může se domáhat žalobou v nalézacím řízení určení, že se podmínka splnila nebo že splnil svou vzájemnou povinnost. Rozsudek, kterým bude takové žalobě vyhověno, je listinou prokazující splnění podmínky nebo splnění vzájemné povinnosti oprávněným a vyhovující výše uvedeným zákonným požadavkům.

K tomu, aby oprávněný v projednávané věci prokázal, že povinné byla řádně doručena výpověď z nájmu z nájmní smlouvy a že tím došlo k řádnému ukončení nájmu, tedy bylo třeba předložit listinu vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, z níž je patrné, že byla podmínka skončení nájmního vztahu splněna. Oprávněný však předložil jen originál dodejky od dopisu zaslaného jeho právním zástupcem povinné, která jako listina ve smyslu ustanovení § 43 odst. 2 exekučního řádu nemůže obstát.

2. Procesní nástupnictví

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3284/2018 ze dne 29. 4. 2019

k ustanovení § 36 odst. 4 exekučního řádu

Soukromá listina, jíž se dokládá přechod práva nebo povinnosti, vyhovuje požadavkům ustanovení § 36 odst. 4 exekučního řádu tehdy, jestliže podpisy na ní byly zákonem předepsaným způsobem ověřeny (legalizovány). Současně, není-li předkládán originál soukromé listiny, musí být ověřena shoda předkládané kopie s originálem. Ověřený opis smlouvy (vidimace) s neověřenými podpisy k prokázání přechodu práva z exekučního titulu nestačí, neboť vidimací se soukromé listině vyšší kvalita věrohodnosti neposkytuje.

Vycházel-li tedy odvolací soud (ve shodě se soudním exekutorem) při rozhodování o procesním nástupnictví na straně oprávněné z předloženého originálu postupní smlouvy jakožto soukromé listiny, obsahující ověření (legalizaci) podpisů advokátem včetně prohlášení advokáta o pravosti podpisu, a připustil-li na tomto důkazním základě vstup nové oprávněné do exekučního řízení, neodchýlil se od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1504/2018 ze dne 17. 4. 2019

k ustanovení § 36 odst. 5 exekučního řádu a § 107 občanského soudního řádu

Dědic odpovídá za dluhy zůstavitele (přebírá zůstavitelovy dluhy) – a za přiměřené náklady spojené s pohřbem zůstavitele – jen omezeně, a to do výše ceny nabytého dědictví (zásada pro viribus hereditatis); je-li více dědiců, odpovídají za dluhy zůstavitele a za přiměřené náklady spojené s jeho pohřbem podle poměru toho, co z dědictví nabyli, k celému dědictví (ustanovení § 470 odst. 1 a 2 starého občanského zákoníku). Jestliže rozsah odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele a za přiměřené náklady spojené s pohřbem odůvodňuje závěr, že bude (má být) splněna jen část pohledávky zůstavitelova věřitele, má zůstavitel procesního (a právního) nástupce jen v takovém rozsahu, v jakém dědic odpovídá za zůstavitelův dluh. V rozsahu neuspokojované části pohledávky nemá zůstavitel procesního nástupce, protože povaha věci neumožňuje pokračovat v řízení o celé pohledávce, a soud proto podle ustanovení § 107 odst. 5 věty první občanského soudního řádu zastaví řízení v takovém rozsahu, v jakém dědic za dluh neodpovídá.

Z uvedeného lze dovodit požadavek procesní reflexe odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele (a za přiměřené

náklady spojené s pohřbem) nikoliv až ve fázi částečného zamítnutí nebo odmítnutí žaloby, ale již při rozhodování o zastavení řízení v rozsahu té části věřitelovy pohledávky, za niž dědic s ohledem na cenu nabytého dědictví neodpovídá. Míru (rozsah) odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele (a za přiměřené náklady spojené s pohřbem) je nutné zásadně zkoumat v souvislosti s řešením otázky, zda a s kým bude v řízení pokračováno (podle ustanovení § 107 občanského soudního řádu), nikoliv až při rozhodování o věci samé. Posouzení rozsahu odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele a za přiměřené náklady spojené s pohřbem se totiž neprojevuje jako okolnost, která by byla významná pro rozhodnutí ve věci samé, ale již v rámci zkoumání podmínek řízení (posléze vyjádřené rozhodnutím o tom, s kým bude v řízení pokračováno na místě účastníka, který ztratil po zahájení řízení způsobilost být účastníkem řízení).

Podle názoru dovolacího soudu je nezbytné výše uvedené závěry aplikovat také do řízení ve věci výkonu rozhodnutí (exekuce), neboť i v tomto řízení se omezení odpovědnosti dědice za dluhy zůstavitele (v posuzovaném případě vycházející z úpravy nového občanského zákoníku) musí promítnout již při rozhodování o procesním nástupnictví povinného, nikoliv až ve fázi rozhodování o zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 občanského soudního řádu. Rovněž ve vykonávacím (exekučním) řízení je totiž nutné zkoumat podmínky řízení v souvislosti s procesním nástupnictvím, a proto v rozsahu té části věřitelovy pohledávky, za niž dědic s ohledem na cenu nabytého dědictví neodpovídá, nemá zůstavitel (povinný) procesního nástupce, přičemž i zde platí, že neumožňuje-li povaha věci pokračovat ve vykonávacím (exekučním) řízení o celé pohledávce, soud podle ustanovení § 107 odst. 5 občanského soudního řádu řízení zastaví v takovém rozsahu, v jakém dědic za dluh neodpovídá.

Oproti právní úpravě účinné do dne 31. 12. 2013, podle které dědic bez dalšího odpovídal za dluhy do výše ceny nabytého dědictví, však dochází podle právní úpravy účinné ode dne 1. 1. 2014 k přechodu povinnosti k úhradě dluhů v plném rozsahu, tj. dědic je povinen uhradit zůstavitelovy dluhy i nad rozsah nabytého dědictví (tzv. i ze svého výlučného majetku), není-li zákonem stanoveno jinak (ustanovení § 1701 nového občanského zákoníku); proto dědic, byť z dědictví ničeho nenabyl, odpovídá za dluhy zůstavitele, nebylo-li jeho postavení dědice jinak zákonným způsobem modifikováno. Z toho plyne, že soud je povinen při rozhodování o procesním nástupnictví přihlídnout zejména ke skutečnosti, zda dědicové (či některý z nich) uplatnili výhradu soupisu ve smyslu ustanovení § 1706 nového občanského zákoníku, popřípadě zda zde neexistuje jiný – zákonem stanovený – důvod pro úpravu rozsahu odpovědnosti jednotlivých dědiců za dluhy zůstavitele.

3. Exekuční titul

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1556/2019 ze dne 23. 5. 2019

k ustanovení § 40 odst. 1 písm. e) exekučního řádu

Dovolatel měl možnost zpochybnit zákonnost exekučních titulů ve správním řízení, potažmo i v rámci správního soudnictví. Pakliže však podkladová rozhodnutí nebyla pro nezákonnost zrušena, nelze se (až na zcela výjimečné případy) domáhat konstatování jejich nezákonnosti v exekučním řízení a následného zastavení exekuce. Takový postup by byl v rozporu s principem právní jistoty. V nyní řešeném případě předmětná rozhodnutí zrušena nebyla a stala se vykonatelnými exekučními tituly.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2556/2018 ze dne 28. 5. 2019

k ustanovení § 40 odst. 1 písm. f) exekučního řádu a článek IV. bod 4 zákona č. 396/2012 Sb.

Skutečnost, že exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti je takovým titulem pro výkon rozhodnutí (tj. i exekuci), který sám o sobě oprávněnému nezakládá právní důvod pro přijetí vymáhaného plnění, musí být zohledněna i v řízení o výkon rozhodnutí (tj. i v exekučním řízení). Vymáhání plnění, na něž nemá oprávněný nárok a které by byl povinen po jeho přijetí z důvodu bezdůvodného obohacení povinnému vrátit, nelze považovat za přípustné. Nařídí-li soud podle exekutorského zápisu se svolením k vykonatelnosti výkon rozhodnutí, ačkoliv oprávněný nemá na vymáhané plnění podle hmotného práva nárok, je to důvodem k zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) postupem podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu.

Platební povinnosti, k jejichž splnění se povinný zavázal v dohodě obsažené v exekutorském zápise se svolením k vykonatelnosti, lze poměřovat jen tím, jaké povinnosti pro něj vyplývají z uzavřeného hmotněprávního úkonu (který byl podkladem pro sepis tohoto zápisu), jež nesplnil. Neměl-li by oprávněný podle hmotného práva nárok na vymáhané plnění oproti tomu, co účastníky bylo dohodnuto v exekutorském zápise se svolením k vykonatelnosti jen v určitém rozsahu (určité části), bylo by to důvodem pro částečné zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) ve spojení s ustanovením § 268 odst. 4 občanského soudního řádu.

4. Společné jmění manželů

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 28/2019 ze dne 17. 4. 2019

k ustanovení § 42 a 55 odst. 1 exekučního řádu a ustanovení § 262b odst. 1 občanského soudního řádu

Návrh manžela povinného na zastavení exekuce je třeba projednat podle ustanovení § 262b odst. 1 občanského soudního řádu ve znění novely č. 139/2015 Sb. bez ohledu na to, kdy byla dosud pravomocně neskončená exekuce zahájena. „Zvláštním právním předpisem“ ve smyslu ustanovení § 262b odst. 1 občanského soudního řádu, na jehož základě soud posoudí, zda je majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manžela povinného postižen ve větším rozsahu, je právní předpis, který byl účinný v době, kdy vznikl závazek povinného, který je předmětem exekuce (viz usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3416/2016 ze dne 23. 8. 2016).

Podobně Nejvyšší soud řešil již i otázku přechodných (intertemporálních) ustanovení zabývajících se exekučním postižením majetku ve společném jmění manželů pro vymáhání pohledávky, která vznikla před uzavřením manželství povinného a jeho manželky. Uzavřel zde (viz rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4368/2015 ze dne 1. 4. 2016), že v exekučním řízení, zahájeném v době do dne 31. 12. 2013, nelze pro pohledávku za povinným, která vznikla před uzavřením manželství povinného a jeho manželky a současně přede dnem 1. 1. 2014, tj. před účinností nového občanského zákoníku, vést exekuci na majetek ve společném jmění povinného a jeho manželky nebo majetek, který se za takový majetek pro účely exekučního řízení považuje.

Uvedená úvaha se uplatní i v projednávané věci, kdy bylo sice exekuční řízení zahájeno po dni 1. 1. 2014 (konkrétně dne 9. 1. 2015) a návrh na zastavení exekuce byl podán dne 21. 1. 2015, avšak vymáhaný dluh povinnému vznikl před uzavřením manželství a současně před účinností nového občanského zákoníku (přede dnem 1. 1. 2014).

5. Generální inhibitorium

rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 1439/2017 ze dne 30. 4. 2019

k ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu a článek II. bod 1 zákona č. 286/2009 Sb.

Exekuční řád s dovoláním se relativní neplatnosti v ustanovení § 44a odst. 1 spojuje neplatnost určitého právního úkonu již od počátku, je pro posouzení věci nerozhodné, zda žalovaná o „dovolání se neplatnosti“ tohoto právního úkonu věděla, či zda toto „dovolání se neplatnosti“

v okamžiku jejího jednání existovalo, či nikoli, neboť dovolá-li se oprávněná osoba úspěšně neplatnosti právního úkonu se zpětnou účinností, platí právní fikce, podle níž je předmětný právní úkon od počátku bez relevantních právních účinků.

Podle ustanovení § 313 odst. 1 občanského soudního řádu v nařízení výkonu rozhodnutí zakáže soud povinnému, aby se svou pohledávkou jakkoli nakládal. Dlužníkovi povinného soud zakáže, aby od okamžiku, kdy mu bylo doručeno nařízení výkonu rozhodnutí, povinnému jeho pohledávku vyplatil, provedl na ni započtení nebo s ní jinak nakládal. Podle odst. 3 povinný ztrácí právo na pohledávku okamžikem, kdy bylo dlužníkovi povinného doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí.

Po doručení usnesení o nařízení exekuce nesmí povinný podle ustanovení § 44 odst. 7 exekučního řádu (ve znění účinném do dne 31. 8. 2008) nakládat se svým majetkem včetně nemovitostí a majetku patřícího do společného jmění manželů, vyjma běžné obchodní činnosti, uspokojování základních životních potřeb, udržování a správy majetku. Právní úkon, kterým povinný porušil tuto povinnost, je neplatný. Věta první a druhá se nepoužije, je-li povinným stát.

Podle ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu (ve znění účinném do dne 31. 12. 2012) po doručení usnesení (o nařízení exekuce) nesmí povinný nakládat se svým majetkem včetně nemovitostí a majetku patřícího do společného jmění manželů, vyjma běžné obchodní a provozní činnosti, uspokojování základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost, a udržování a správy majetku. Právní úkon, kterým povinný porušil tuto povinnost, je neplatný. Právní úkon se však považuje za platný, pokud se neplatnosti právního úkonu nedovolá soudní exekutor, oprávněný nebo přihlášený věřitel, aby zajistili uspokojení vymáhané pohledávky. Právní účinky dovolání se neplatnosti nastávají od účinnosti právního úkonu, dojde-li exekuční příkaz nebo jiný projev vůle soudního exekutora, oprávněného nebo přihlášeného věřitele všem účastníkům právního úkonu, jehož neplatnosti se soudní exekutor, oprávněný nebo přihlášený věřitel dovolává. Podle čl. II bodu 1 přechodných ustanovení zákona č. 286/2009 Sb., není-li dále stanoveno jinak, použije se exekuční řád ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona i pro řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; právní účinky úkonů, které v řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány.

Ze skutkových zjištění učiněných soudy nižších stupňů se podává, že již dne 17. 1. 2008 bylo povinnému doručeno usnesení o nařízení exekuce podle ustanovení § 44 odst. 7 exekučního řádu (ve znění účinném do dne 31. 8. 2008), v rámci kterého bylo povinné zakázáno nakládat

v usnesení uvedeným způsobem se svým majetkem, a současně byla poučena o důsledcích porušení tohoto zákazu (tj. o neplatnosti právního úkonu učiněného v rozporu s uvedeným zákazem, přičemž podle v té době účinného znění exekučního řádu se jednalo o absolutní neplatnost takového právního úkonu). Povinnému tak bylo zakázáno pod sankcí neplatnosti nakládat se svým majetkem již v roce 2008, tedy více než 3 roky předtím, než postoupila sporné pohledávky.

Přesto tato společnost na základě smlouvy o provádění regresního faktoringu ze dne 8. 10. 2007 postoupila žalobkyni 8 pohledávek z října 2011, které měla za poddlužníkem (v tomto případě žalovaným), a poddlužníka prostřednictvím cesních doložek obsažených na fakturách za dodané zboží z října 2011 vyrozuměla o postoupení pohledávek žalobkyni. Exekučním příkazem, který nabyl právní moci dne 14. 12. 2011, pak zakázal soudní exekutor žalované (poddlužníkovi) jakkoliv nakládat s pohledávkami povinného a uložil jí, aby pohledávky vzniklé povinnému zaplatila na účet soudního exekutora. Poddlužník pak dne 23. 12. 2011 zaplatil 8 sporných faktur na účet soudního exekutora s odkazem na exekuční příkaz. Oprávněná v exekučním řízení se přípisem ze dne 10. 1. 2012 ve smyslu ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu dovolala neplatnosti právních úkonů povinné, kterými postupovala jednotlivé sporné pohledávky na žalobkyni.

Na tomto místě je vhodné pro přehlednost zdůraznit, že ačkoliv usnesení o nařízení exekuce bylo povinnému doručeno za účinnosti exekučního řádu, který s právním úkonem učiněným v rozporu s účinky generálního inhibitoria spojoval absolutní neplatnost, vzhledem k čl. II bodu 1 přechodných ustanovení zákona č. 286/2009 Sb. je v souvislosti s v tomto řízení spornými právními úkony třeba aplikovat exekuční řád ve znění účinném ode dne 1. 11. 2009, podle něž se na právní úkon učiněný v rozporu s generálním inhibitoriem vztahuje sankce relativní neplatnosti.

Pro posouzení věci je rozhodující, že již od doručení usnesení o nařízení exekuce bylo povinnému zakázáno nakládat se svým majetkem způsobem uvedeným v ustanovení § 44a exekučního řádu; jinými slovy tímto okamžikem nastaly účinky generálního inhibitoria. Z hlediska zákazu povinné disponovat se svým majetkem neměl v souvislosti s v řízení spornými pohledávkami exekuční příkaz žádné účinky, neboť zákaz nakládat s majetkem v té době trval již déle než 3 roky a exekuční příkaz byl vydán až po postoupení předmětných pohledávek. Tento zákaz nakládat se svým majetkem od doručení usnesení o nařízení exekuce neplatil absolutně, tedy nedopadal na veškerý majetek povinné, nýbrž jen na takový její majetek, na nějž nebylo lze vztáhnout některou z výjimek upravených v ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu.

Z ustanovení § 44a odst. 1 exekučního řádu se podává, že účinky generálního inhibitoria se nevztahují mimo jiné na běžnou obchodní činnost a provozní činnost a udržování a správu majetku. Jinými slovy, pakliže by některé právní úkony učiněné povinnou v průběhu generálního inhibitoria bylo možné kvalifikovat jako tzv. běžnou obchodní či provozní činnost nebo jako úkony sloužící udržování a správě majetku, nevztahovaly by se na ně účinky generálního inhibitoria, a tudíž by jejich provedení nebylo ze zákona zakázáno.

Závěry rozsudku velkého senátu ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. 31 Cdo 1328/2007¹, se v případě neplatnosti právního úkonu z důvodu porušení generálního inhibitoria neuplatní, neboť nejde o situaci, kdy se neplatnosti právního úkonu postoupení pohledávky dovolává dlužník; ustanovení § 526 odst. 2 obč. zák. se tudíž neaplikuje.

Pokud žalobkyně v dovolání namítala, že otázku, zda pohledávka byla skutečně postoupena a zda postoupení bylo platné, nelze řešit ve sporu mezi povinným a poddlužníkem, a že namítat neplatnost postoupení předmětných pohledávek v řízení nebyl oprávněn poddlužník, ale pouze soudní exekutor nebo oprávněná, je třeba uvést, že otázka neplatnosti předmětných úkonů je řešena přímo zákonem (exekučním řádem); přičemž pokud se oprávněná osoba v tomto speciálním právním předpisu předpokládá neplatnosti předvídaným postupem (tj. podle ustanovení § 44a odst. 1 občanského soudního řádu) úspěšně dovolala, jsou dotčené právní úkony při naplnění podmínek generálního inhibitoria neplatné vůči všem osobám.

6. Zastavení exekuce

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 476/2019 ze dne 23. 4. 2019

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu

Tzv. evropským exekučním titulem pro nesporný nárok ve smyslu nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 je výhradně rozhodnutí, které má být vykonáno. Potvrzení o jeho vykonatelnosti ve smyslu čl. 24 odst. 1, 2 nařízení není součástí exekučního titulu, plní pouze funkci doložky (potvrzení) o vykonatelnosti exekučního titulu s tím, že po jeho třeba i dodatečném

¹ Právní věta zní: „Oznámil-li postupitel dlužníku, že pohledávku postoupil postupníkovi, pak dlužník nemá (s výjimkou případů uvedených v § 525 obč. zák., eventuálně případů, ve kterých by dlužník prokázal, že postoupení pohledávky mělo za následek změnu /zhoršení/ jeho právního postavení) vůči postupníkovi ve sporu o úhradu pohledávky k dispozici obranu založenou na námitce neplatnosti smlouvy o postoupení pohledávky.“

přílohu má být exekuční titul vykonán v ostatních členských státech.

Doloží-li oprávněný řádné potvrzení o vykonatelnosti exekučního titulu ve smyslu čl. 24 odst. 1, 2 nařízení až po podání exekučního návrhu, není namístě exekuci podle § 268 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu zastavit s odůvodněním, že řádné potvrzení o vykonatelnosti nebylo přiloženo již k exekučnímu návrhu, jestliže podle tohoto potvrzení byl exekuční titul vykonatelný již v době podání exekučního návrhu.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 798/2019 ze dne 20. 3. 2019

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu

Při rozhodování o návrhu povinného na zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu musí exekuční soud vlastním šetřením prověřit, zda případné další dotazy a lustrace ze strany soudního exekutora mohou v budoucnosti vést ke zjištění postižitelného majetku povinného, nikoliv pouze vycházet ze zprávy soudního exekutora o provádění exekuce.

Při vyhodnocení, zda má být exekuce zastavena, soud nepřehlédne, že ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu má být aplikováno zdrženlivě, protože aby exekuce byla prohlášena za nepřipustnou pro okolnosti na straně povinného, musí jít o skutečnosti, které působí intenzívně a v podstatné míře; přirozeným vyústěním exekuce totiž je, že bude provedena, nikoli zastavena bez plného uspokojení oprávněné.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1325/2019 ze dne 28. 5. 2019

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) občanského soudního řádu

Zanechal-li zůstavitel více dědiců, projevuje se stav, jaký tu vzniká v době od smrti zůstavitele až do vypořádání dědiců pravomocným usnesením soudu, také v jejich vzájemných vztazích k majetku patřícímu do dědictví. Musí být vzato v úvahu, že vypořádání dědiců má sice účinky ke dni smrti zůstavitele, že však do vypořádání pravomocným usnesením není jisté, jak budou jejich práva a povinnosti k dědictví upravena.

Uvedený „zvláštní“ vztah dědiců k zůstavitelovu majetku má mimo jiné za následek, že až do vypořádání dědiců pravomocným usnesením soudu jsou dědici považováni za vlastníky celého majetku patřícího do dědictví (všech věcí a majetkových práv zůstavitele) a že z právních

úkonů, týkajících se věcí nebo majetkových práv patřících do dědictví, jsou oprávněni a povinni vůči jiným osobám společně a nerozdílně, přičemž jejich dědický podíl vyjadřuje míru, jakou se navzájem podílejí na těchto právech a povinnostech. Ve sporech s jinými osobami, týkajících se věcí nebo majetkových práv patřících do dědictví, se uvedený vztah dědiců k zůstavitelovu majetku projevuje tím, že mají postavení tzv. nerozlučných společníků (§ 91 odst. 2 občanského soudního řádu), neboť jde o taková společná práva a povinnosti, že se rozhodnutí ve sporu musí vztahovat na všechny dědice.

V projednávané věci byl součástí pozůstalosti mimo jiné družstevní podíl v bytovém družstvu, který na základě dohody dědiců nabyta povinná. Ze shora uvedené ustálené judikatury dovolacího soudu vyplývá, že od doby smrti zůstavitelky do doby vypořádání dědictví byli všichni dědici [tady jak povinná, tak oprávnění a) a b)] považováni za vlastníky celého majetku patřícího do dědictví, tedy mimo jiné i družstevního podílu. Vzhledem k tomu, že všichni dědici byli v mezidobí od smrti zůstavitelky do vypořádání dědictví oprávněni a povinni vůči jiným osobám společně a nerozdílně, byli (mimo jiné) společně a nerozdílně zavázáni i z nájmu družstevního bytu.

Z práve uvedeného se podává, že povinná si mohla dluh na nájmem za družstevní byt, který (jak plyne ze skutkových zjištění soudů) uhradila, započíst vůči ostatním dědicům [tedy oprávněným a) a b)], a to v poměru, v němž oni (a nikoliv ona) nabyli dědictví, a to podle nominální hodnoty dědictví vyplývající z rozhodnutí o dědictví. Je tedy správný závěr dovolacího soudu, že povinná si mohla započíst 1/3 ze zaplaceného nájmemného proti pohledávce každého oprávněného.

Právní názor dovolatelů, že každý z dědiců odpovídá za dluhy, které vznikly do doby vypořádání dědictví na majetku, který posléze každý sám zdědil, je nesprávný. Není ani případná námitka, že oprávnění nebyli dědici a z dědictví ničeho nezískali. Majetek zůstavitelky totiž sice na základě dohody o vypořádání dědictví zdědila povinná, avšak oproti povinnosti k vyplacení vypořádacího podílu každému z dědiců, a to ve výši 1/3 hodnoty nabytého majetku zůstavitelky.

Jiná situace by nastala v případě, že by byla vznesena námitka, že povinná sama družstevní byt od smrti matky do vypořádání dědictví užívala, a tedy z nájmu družstevního bytu měla prospěch pouze ona sama; v tomto případě by dluh na nájmem měla platit sama povinná (a její zápočet by nebyl možný), neboť ostatní dědicové by měli vůči ní pohledávku za dobu užívání bytu od smrti zůstavitelky do vypořádání dědictví. Tyto skutkové okolnosti však ani dovolatelé, ani povinná do řízení nevnesli.

Namítají-li dovolatelé, že dovolací soud nevycházel z dohody o vypořádání dědictví jako z řádného exekučního

titulu a zabýval se jeho věcným přezkumem, neodpovídá jejich námitka skutečnosti. Odvolací soud vycházel ze skutečnosti, že dědická dohoda byla uzavřena s tím, že pasiva uvedená v dohodě o vypořádání dědictví (úhrada nákladů spojených s pohřbem, dluh na nájmemném a půjčka zůstavitelce ze strany povinné) jsou předmětem pozůstalosti, ale nebylo ohledně nich stanoveno, že je má uhradit výlučně povinná. Povinnost k vyplacení vypořádacích podílů byla povinné stanovena jen v souvislosti s tím, že nabyta členská práva v bytovém družstvu a právo na nájem družstevního bytu. Proto každý z dědiců měl tato pasiva uhradit podle poměru k výši nabytého dědictví, tedy 1/3.

Jestliže povinná uhradila veškerá tato pasiva, má právo je započíst proti plněním, která má podle dědické dohody zaplatit oprávněným a) a b). Zápočet na plnění přisouzené exekučním titulem přitom možný je, jeho existence je důvodem pro zastavení exekuce v případě, že již byla zahájena.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 5703/2017 ze dne 14. 2. 2019

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Směnečný závazek je zcela samostatný a oddělený od případného závazku, který byl původem jeho vzniku, z čehož mj. vyplývá, že plněním na zajištěnou pohledávku nezaniká pohledávka ze zajišťovací směny; stejně tak plněním na zajišťovací směnku nezaniká zajištěná pohledávka. Okolnost, že podle dohody účastníků je účelem směny zajistit splnění určitého závazku, se projevuje v okruhu tzv. kauzálních námitek, jimiž se v souladu s čl. I § 17 zákona č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, dlužník ze zajišťovací směny může bránit povinnosti ze směny plnit.

Zajišťuje-li indosovaná směnka pohledávku remitenta za výstavcem (vlastní) směny ze spotřebitelské smlouvy, náleží výstavci námitky vůči nabyvateli směny, zakládající se na jeho vztazích k remitentovi, bez zřetele k tomu, zda nový majitel při nabývání směny jednal vědomě na škodu výstavce.

Správnost směnečného platebního rozkazu je nutné posuzovat podle stavu, který zde byl v okamžiku jeho vydání. Skutečnosti, k nimž došlo až po této době, proto důvodem k jeho zrušení být nemohou a správnost směnečného platebního rozkazu zpochybnit nemohou; jde však o důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu (výkon rozhodnutí je nepřípustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat).

Povinný v nyní posuzované věci tvrdí, že si vzal spotřebitelský úvěr zajištěný směnkou a ačkoli úvěr již splatil, oprávněná, na kterou původní věřitel směnku převedl, vymáhá nyní na něm pohledávku ze směnečného platebního rozkazu vydaného Krajským soudem v Brně. Povinný odmítá plnit tíž dluh duplicitně. Exekuční soudy uzavřely, že tuto námitku měl povinný uplatnit zákonem předepsaným způsobem toliko v nalézacím řízení, ze kterého vzešel směnečný platební rozkaz, a že v exekučním řízení již místo nemá, neboť se jí zpochybňuje věcná správnost exekučního titulu.

Tento závěr je správný pouze v případě, jestliže povinný zaplatil směnkou zajištěnou pohledávku (úvěr) ještě před vydáním směnečného platebního rozkazu; pak jedině prostřednictvím námitek proti němu mohl v nalézacím řízení tvrdit, že svoji povinnost splnil. Jestliže však tuto pohledávku zaplatil až po vydání směnečného platebního rozkazu, může se v tomto exekučním řízení bránit a navrhnout zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu, čili platí, že námitka zániku směnkou zajištěné pohledávky je povinnému v exekučním řízení zachována v podobě možnosti bránit se dvojímu plnění návrhem na zastavení exekuce.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2150/2018 ze dne 7. 3. 2019

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Důvodem pro zastavení exekuce vedené na základě exekučního titulu ve formě rozhodčího nálezu sama o sobě není skutečnost, že rozhodčí nález přisoudil plnění, které je v rozporu s dobrými mravy. Současně pro účely posouzení návrhu povinného na zastavení exekuce musí soud provést celkové vyhodnocení, zda případný rozpor rozhodcem přisouzeného plnění s dobrými mravy (zde uložení veškerých výše popsaných povinností založených úvěrovou smlouvou) v kontextu s okolnostmi, za nichž došlo k založení povinností přiznaných rozhodčím nálezem a k uzavření rozhodčí smlouvy včetně mechanismu ustavení osoby rozhodce, nevede k závěru, že tato konání ve svém celku jsou v rozporu se zákonnými principy ochrany spotřebitele.

Přitom je namístě zabývat se zejména mírou a zjevností rozporu rozhodcem přisouzeného plnění s dobrými mravy z pohledu hmotného práva (i s ohledem na výši smluvní pokuty a na smluvní úrok z poskytnuté částky) s přihlédnutím k možnému zneužití finanční tísně spotřebitele. Zohlednit je třeba rovněž způsob ustanovení rozhodce, míru a odůvodněnost pasivity povinného – spotřebitele, jakož i to, proč hmotněprávní výhrady k plnění, které bylo v rozhodčím řízení přiznáno, nevznesl

již při podpisu rozhodčí smlouvy nebo v rozhodčím řízení či v rámci žaloby proti rozhodčímu nálezu.

Z výše uvedeného plyne, že odvolací soud měl v projednávané věci za účelem úsudku, zda je namístě exekuci na peněžité plnění z rozhodčího nálezu zastavit podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu, mimo jiné posoudit i mravnost rozhodčím nálezem přiznaných dílčích plnění ze smlouvy o úvěru (zejména smluvních úroků, smluvních pokut a částky, která má být zaplacená za poskytnutí úvěru), která byla rozhodčím nálezem přiznána, a to nejen samostatně, ale i v jejich celkovém úhrnu².

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 421/2019 ze dne 26. 3. 2019

k ustanovení § 290 odst. 1 občanského soudního řádu

Důvod k zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu se uplatňuje především v exekuci prodejem movitých, případně nemovitých věcí, respektive podniku. V exekuci srážkami ze mzdy či jiného příjmu však ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu aplikovat nelze, a to již proto, že srážky z toho kterého příjmu se aplikují tak dlouho, dokud není vymáhaná pohledávka i s příslušenstvím zaplacená.

Zjištění, že je soudním exekutorem prováděna exekuce srážkami z postižitelného příjmu (včetně informace o jejich výši), potom postačuje soudu k přijetí závěru, že výtežek prováděné exekuce – právě pro opakovatelnost daných srážek – bude postačovat alespoň ke krytí jejích nákladů.

K zastavení exekuce vedené srážkami z postižitelného příjmu tak může dojít jen při splnění předpokladů stanovených v ustanovení § 290 občanského soudního řádu a nikoliv s poukazem na ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu, jež má být aplikováno zdrženlivě.

V případě exekucí srážkami ze mzdy či jiného postižitelného příjmu vzhledem k právní úpravě není místo na úvahy, zda existuje reálná naděje, že s přihlédnutím k věku či zdravotnímu stavu povinného bude vymáhaná pohledávka kdy uspokojena (byť podobnými úvahami se

² Shodné závěry zopakoval v krátké době shodný senát v následujících rozhodnutích: usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 2869/2018 ze dne 21. 3. 2019, usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 44/2019 ze dne 21. 3. 2019, usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 399/2019 ze dne 26. 3. 2019, usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 4666/2018 ze dne 15. 5. 2019 a usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 482/2019 ze dne 15. 5. 2019.

soud, popřípadě soudní exekutor, řídí při posuzování vhodnosti vedení výkonu rozhodnutí určitým způsobem).

7. Prodej nemovitých věcí

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1029/2019 ze dne 24. 5. 2019

k ustanovení § 336a občanského soudního řádu

Obvyklou cenou se rozumí cena, která by byla dosažena při prodeji stejného, popřípadě obdobného majetku nebo při poskytování stejné nebo obdobné služby v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni ocenění. Přitom se zvažují všechny okolnosti, které mají na cenu vliv, avšak do její výše se nepromítají vlivy mimořádných okolností trhu, osobních poměrů prodávajícího nebo kupujícího ani vliv zvláštní obliby. Obvyklá cena vyjadřuje hodnotu věci a určí se porovnáním.

Při zjišťování obvyklé ceny porovnáním je třeba, je-li to možné, vycházet z reálně uskutečněných obchodů v místě a čase, a pokud možno, srovnatelných nemovitých věcí s nemovitou věcí porovnávanou, náhradní metody namísto metody srovnávací lze použít tehdy, kdy realizované prodeje a koupě obdobných nemovitých věcí nebyly zjištěny.

Z obsahu znaleckého posudku vyplývá, že znalec si je uvedených zásad v obecné rovině vědom, avšak z dalšího textu posudku je zřejmé, že z těchto obecných zásad důsledně nevychází, respektive není zřejmé, zda tak činí. V obecné rovině sice opětovně znalec avizuje, že při cenovém porovnání je provedeno „porovnání s podobnými objekty v obdobných lokalitách z vlastní databáze realizovaných prodejů nemovitostí a z realitní inzerce na www.sreality.cz-11/2018“, avšak z dalšího textu je zřejmé, že znalec vychází pouze z nabídky zveřejněné na uvedeném serveru; dopad poznatků z „vlastní databáze uskutečněných prodejů“ z posudku vůbec není zřejmý, respektive lze usoudit, že „vlastní znalecova databáze“ nebyla vůbec použita.

Za této situace námitka povinného učiněná v odvolání, tedy, že si „zajistil na katastrálním úřadu celkem čtyři smlouvy z období 31. 3. 2017 až 24. 1. 2018, jimiž došlo v okolí posuzované nemovité věci k realizaci kupních smluv nemovitých věcí přibližně obdobných nemovité věci posuzované“, nepochybně svoji relevanci má, zvláště v situaci, kdy v těchto smlouvách uvedené (dohodnuté a realizované) ceny se výrazně liší od ceny znalcem určené (asi o jeden milion Kč); jde o námitku směřující proti úplnosti podkladů pro znalecký posudek, nikoliv námitku proti správnosti odborných závěrů znalce, tedy námitku, se kterou se odvolací soud měl a musel vypořádat.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 258/2019 ze dne 23. 4. 2019

k ustanovení § 336a občanského soudního řádu

Porušení práva na spravedlivý proces (opomenutí jím navrženého důkazního prostředku) může samo o sobě obstát jako způsobilý dovolací důvod za předpokladu, že lze očekávat, že pro případ provedení opomenutých důkazních prostředků by dovolatel mohl dosáhnout věcného rozhodnutí, které by ve srovnání s dovoláním napadeným rozhodnutím vyznělo v jeho prospěch.

Z obsahu spisu vyplývá, že povinný podal proti usnesení soudního exekutora odvolání, k němuž dne 14. 8. 2017 (následně) připojil znalecký posudek (vypracovaný jiným znalcem než ustanoveným soudním exekutorem), přičemž tento posudek měl následně v rámci postoupeného elektronického spisu k dispozici i odvolací soud. Odvolací soud však v napadeném rozhodnutí uvedl, že povinný odkazuje pouze na ústní vyjádření jiného znalce, přičemž ústní vyjádření nemá všechny náležitosti znaleckého posudku ve smyslu ustanovení § 127 občanského soudního řádu. Jestliže tedy odvolací soud měl předmětný znalecký posudek k dispozici, a přesto k němu nepřihlédl, pominul podstatný důkaz a porušil tak právo povinného na spravedlivý proces.

Názor odvolacího soudu, že účelem stanovení výsledné ceny v usnesení o určení ceny nemovitých věcí, není stanovení částky, za kterou budou nemovité věci v eventuelní následné dražbě prodány, nýbrž pouze určení výchozího podání pro stanovení nejnižšího podání, a že nemovité věci se v exekuci v dražbě prodávají za nejvyšší podání, přičemž kolik toto podání bude činit, se ukáže až v samotné dražbě, je v souladu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu. Nicméně nelze dospět k závěru, že by stanovení ceny pro nejnižší podání na základě znaleckého posudku bylo pouhou bezvýznamnou formální záležitostí, protože od ustavení výsledné ceny se odvíjí stanovení výše nejnižšího podání, za kterou lze věc vydražít při prvním dražebním jednání, a případně i stanovení nejnižšího podání v opakovaných dražbách s tím, že nepodaří-li se nemovitou věc prodat ani při pátém dražebním jednání, soud řízení zastaví.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4584/2018 ze dne 29. 5. 2019

k ustanovení § 336c občanského soudního řádu

Podle ustanovení § 336c odst. 3 občanského soudního řádu soud (soudní exekutor) vyvěsí v den jejího vydání dražební vyhlášku na úřední desce soudu a požádá obecní úřad, v jehož obvodu je nemovitá věc, aby vyhlášku nebo její podstatný obsah uveřejnil způsobem v místě

obvyklým. Podle ustanovení § 336c odst. 4 občanského soudního řádu může soud (soudní exekutor) v odůvodněných případech dražební vyhlášku nebo její podstatný obsah uveřejnit v celostátním nebo místním tisku, popřípadě jiným vhodným způsobem.

Výklad ustanovení § 336c odst. 3 a 4 občanského soudního řádu v dovolateli rozporovaném usnesení dovolacího soudu vychází z jasné a určité dikce zákona, jež ukládá povinnost soudu (soudnímu exekutorovi) vyvěsit dražební vyhlášku na úřední desce příslušného soudu či exekutorského úřadu. I přes zohlednění dalších výkladových metod nad rámec výkladu jazykového nelze z ustanovení § 336c odst. 3 občanského soudního řádu dovodit povinnost soudu či soudního exekutora vyvěsit dražební vyhlášku na jiném místě, popřípadě autoritativně požadovat její vyvěšení po jiném orgánu s tím, že v případě nevyvěšení bude soud (soudní exekutor) za daný „protiprávní“ stav odpovědný; ustanovení § 336c odst. 4 občanského soudního řádu ponechává prostor pro adekvátní postup na základě konkrétních okolností individuálního případu. Opačný právní závěr, tj. dovození právní povinnosti při absenci právní normy, by představoval nepřipustný extenzivní (svévolný) výklad soudu, narušující legitimní očekávání adresátů zákonných práv a povinností.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3703/2018 ze dne 21. 2. 2019

k ustanovení § 336k odst. 3 a 336m odst. 2 občanského soudního řádu

Zákonná úprava rozděluje průběh exekučního (vykonávacího) řízení prodejem nemovitých věcí do několika relativně samostatných fází. Úkony soudu, účastníků řízení a osob na řízení zúčastněných jsou zpravidla završeny usnesením, jehož účinky vylučují možnost v další fázi znovu řešit otázky, o kterých již bylo (pravomocně) rozhodnuto. Povinný se tedy s ohledem na systematiku norem upravujících vykonávací řízení nemůže podáním opravného prostředku proti usnesení o udělení příklepu domoci nápravy údajně nesprávného postupu soudního exekutora ohledně (ne)zkoumání vlastnictví dražených nemovitých věcí, neboť otázky vlastnických práv měly být řešeny již ve fázi nařízení exekuce, kdy oprávněnými listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány, popřípadě též veřejnými listinami notáře (ve zkoumané věci výpisy z katastru nemovitostí), dokládá, respektive je povinen doložit, že nemovitá věc je ve vlastnictví povinného.

Rovněž obecně formulovaná námitka povinného o nutnosti „automatického“ zrušení uděleného příklepu v případě nezaplacení nejvyššího podání ve stanovené lhůtě nemůže být považována za relevantní, lze-li v odvolání proti usnesení o příklepu pouze namítat, že v řízení

došlo k vadám, pro něž se odvolatel nemohl zúčastnit dražby, nebo že příklep byl udělen proto, že při nařízení dražebního jednání nebo při provedení dražby došlo k porušení zákona. Skutečnost nezaplacení nejvyššího podání v dodatečně stanovené lhůtě (viz ustanovení § 336m odst. 2 občanského soudního řádu) z povahy věci nepředchází okamžiku udělení příklepu (netýká se nařízení dražebního jednání ani provedení dražby), a tudíž nepředstavuje v posuzované exekuční fázi kvalifikovaný důvod odvolání, natožpak rozhodný důvod dovolání.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4657/2018 ze dne 12. 3. 2019

k ustanovení § 338 odst. 3 občanského soudního řádu

Pokud je exekuce vedena prodejem spoluvlastnického podílu k nemovité věci, výsadní postavení spoluvlastníka povinného při udělování příklepu (ustanovení § 338 odst. 3 občanského soudního řádu) se uplatní jen při dražbě tohoto spoluvlastnického podílu, nikoliv v řízení o předražku.

V elektronické dražbě spoluvlastnického podílu povinného byl udělen příklep vydražiteli. Spoluvlastník nemovité věci se dražby neúčastnil, ač mu bylo usnesení o nařízení dražebního roku řádně doručeno. Poté, dne 29. 5. 2018, učinil spoluvlastník nemovité věci návrh předražku, načež původní vydražitel na výzvu soudního exekutora zvýšil své podání na shodnou částku. Soudní exekutor následně zrušil usnesení o příklepu a určil, že předražitelem spoluvlastnického podílu se stal původní vydražitel.

Zvláštnosti prodeje spoluvlastnického podílu jsou v ustanovení § 338 občanského soudního řádu vymezeny zcela jasně a určitě, takže nedávají prostor k jakémukoli extenzivnímu výkladu. Zvýhodnění pozice spoluvlastníka povinného v dražbě je nepochybně logické a žádoucí (povětšinou je to právě spoluvlastník, kdo má více než jiní zájem na nabytí dražené věci). Je však pak již na něm, aby své právo též uplatnil včas a zákonem aprobovaným způsobem. Spoluvlastník povinného může své výsadní postavení uplatnit právě účastí v dražbě, učiní-li stejné nejvyšší podání jako jiný dražitel. Nevyužitím této výhody, respektive neúčastí na oznámeném dražebním roku, tuto možnost definitivně ztrácí. Tím, že spoluvlastník navrhl předražek, se stal účastníkem řízení o předražku jako jakýkoliv jiný účastník této „další“ fáze řízení o prodeji nemovité věci.

8. Prodej zástavy

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3731/2018 ze dne 13. 3. 2019

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) a 338a občanského soudního řádu

Zástavu lze zpeněžit na návrh zástavního věřitele buď ve veřejné dražbě, nebo soudním prodejem zástavy. Zpeněžení ve veřejné dražbě se provádí způsobem a za podmínky, jak je upravuje zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách; zpeněžení formou soudního prodeje zástavy se děje potom za podmínek uvedených v ustanovení § 200y a násl. občanského soudního řádu (v případech do dne 31. 12. 2013), popřípadě v ustanovení § 353a a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních; podle vykonatelného rozhodnutí o nařízení prodeje zástavy lze na návrh zástavního věřitele nařídit výkon rozhodnutí prodejem zástavy.

Stanoví-li tedy ustanovení § 170 odst. 2 (starého) občanského zákoníku, že promlčením zastavené pohledávky zástavní právo nezanikne, znamená to, že promlčení zastavené pohledávky nemá na existenci zástavního práva k této pohledávce žádný vliv, zástavní právo nadále přetrvává v obou svých funkcích, tedy zejména zůstává zachována jeho funkce uhrazovací. Je tedy zjevné, že ani promlčení zastavené pohledávky věřiteli nebrání své zástavní právo realizovat způsoby uvedenými výše, tedy navrhnout soudu prodej zástavy a následně navrhnout i výkon rozhodnutí prodejem zástavy.

Z uvedeného je též zřejmé, že pokud zástavní věřitel tímto způsobem realizuje oprávnění ze zástavního práva, byť v situaci, kdy zastavená pohledávka může být promlčena, nemůže se jednat o výkon rozhodnutí, který je nepřipustný ve smyslu ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu; z tohoto hlediska je nutno odlišovat promlčení zástavním právem zajištěné pohledávky a promlčení zástavního práva samotného, jakožto dva samostatné instituty mající odlišný právní režim a především odlišný důsledek; pro možnost zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu (ustanovení § 52 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád) prodejem zástavy má tak význam pouze promlčení zástavního práva.

9. Střet exekučního a insolvenčního řízení

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 767/2017 ze dne 30. 4. 2019

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Podle článku 3 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000, o úpadkovém řízení³, soudy členského státu, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka, jsou příslušné k zahájení úpadkového řízení. V případě společnosti nebo právnické osoby se za místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy, považuje sídlo, pokud není prokázán opak.

Podle článku 4 odst. 1 nařízení, pokud toto nařízení nestanoví jinak, je právem rozhodným pro úpadkové řízení a jeho účinky právo toho členského státu, na jehož území bylo úpadkové řízení zahájeno (dále jen „stát, který řízení zahájil“). Podle článku 16 odst. 1 nařízení, rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení učiněné soudem členského státu, který je příslušný podle článku 3, je uznáváno ve všech ostatních členských státech od okamžiku, kdy nabude účinku ve státě, který řízení zahájil. To platí i v případě, kdy úpadkové řízení nemůže být v jiném členském státě proti dlužníku daného typu zahájeno.

Rozhodnutí německého soudu o zproštění povinného od zbývajících dluhu musí být uznáno českými soudy a je účinné vůči všem věřitelům povinného, tedy i oprávněnému (dovolateli). Nejvyšší soud tudíž uzavírá, že odvolací soud učinil správný závěr, že je dán důvod pro zastavení exekuce vedené proti povinnému podle § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu.

³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení, jež nařízení o úpadkovém řízení nahradilo, je podle jeho článku 84 odst. 1 použitelné jen na řízení zahájená po dni 26. 6. 2017.

Z JEDNÁNÍ PREZÍDIA EK ČR

Připravil:
Mgr. Petr Prokop Ustohal
 tajemník Exekutorské komory ČR

Ani v období vyhrazeném převážně dovoleným prezídium nepřerušilo svoji činnost a věnovalo se stavovským záležitostem. Dne 7. srpna 2019 se prezídium sešlo na svém 11. zasedání a dne 5. září 2019 na 12. zasedání. Obě prezídia pokračovala především v přípravě na podzimní legislativní dění v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky, ať již na poli legislativním, nebo mediálním. V dalším se prezídium zaměřilo na přípravu plánované konference „30 let svobodných právnických profesí“, kterou Komora pořádá při příležitosti 30. výročí 17. listopadu 1989, dále organizaci výběrových řízení na obsazení uvolněných exekutorských úřadů, reorganizaci IT komise a v neposlední řadě i vyhlášení výběrového řízení na projekt „Centrální úřední deska EK ČR“. Podrobnosti z jednání prezídia jsou všem soudním exekutorům k dispozici na www.ekcr.cz, v části „Pro exekutory“. Výběr usnesení z posledních zasedání naleznete rovněž zde:

19. 6. 2019 – PR/40/2019

Prezídium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Žďár nad Sázavou po soudním exekutorovi JUDr. Jiřím Komárkovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 31. 12. 2018. *(pozn. text redakčně krácen)*

28. 6. 2019 – PR/42/2019

Prezídium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Kladno po soudní exekutorce JUDr. Janě Škofové, které zanikne výkon exekutorského úřadu k datu 31. 12. 2019. *(pozn. text redakčně krácen)*

7. 8. 2019 – 3/19/P11

Prezídium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Karlovy Vary po soudním exekutorovi Mgr. Lukáši Křivánkovi, kterému zanikne výkon exekutorského úřadu k datu 31. 12. 2019. *(pozn. text redakčně krácen)*

7. 8. 2019 – 6/19/P118

Prezídium EK ČR **s c h v a l u j e převzetí záštity projektu „Významné právničky“ organizovaný společností Economia, a. s.**

7. 8. 2019 – 10/19/P118

Prezídium EK ČR **s c h v a l u j e** zahájení výběrového řízení na projekt „Centrální úřední deska EKČR“ a **u k l á d á** Kanceláři Komory přípravu zadávací dokumentace výběrového řízení a doporučeného okruhu možných dodavatelů pro oslovení ve výběrovém řízení, který bude předložen prezídiu k dalšímu doplnění a projednání.

7. 8. 2019 – 11/19/P118

Prezídium EK ČR **j m e n u j e** následující členy IT komise: Horák Hynek, Mgr., Rathouský Jan, Mgr., Adamíra Jiří, Levý Vojtěch. *(pozn. text redakčně zkrácen a upraven)*

7. 8. 2019 – 14/19/P118

Prezídium EK ČR **r o z h o d l o** o rozšíření statistického webu Komory o další data, konkrétně teritoriální data krajů a okresů, doplněná případně dalšími daty (věk, počet exekucí atd.), případně doplněná excelovou strukturou dat.

5. 9. 2019 – 1/19/P12

Prezídium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Ústí nad Orlicí po soudní exekutorce JUDr. Taťáně Mackové, které zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 31. 12. 2018. *(pozn. text redakčně krácen)*

5. 9. 2019 – 3/19/P12

Prezídium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Sokolov po soudní exekutorce Mgr. Zdeňce Klímové, které zanikne výkon exekutorského úřadu k datu 29. 2. 2020. *(pozn. text redakčně krácen)*

5. 9. 2019 – 6/19/P12

Prezídium EK ČR **s c h v a l u j e** realizaci projektu edukativních videí k nevhodnosti ministerské novely EŘ/OSŘ.

MEZINÁRODNÍ FOTBALOVÝ TURNAJ EXEKUTORSKÝCH KOMOR EURODANUBIJSKÉHO REGIONU

Srbsko, Bělehrad 7.–8. června 2019

Připravil:
JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.
prezident EK ČR

Ve dnech 7. a 8. června 2019 proběhl v Bělehradě pod záštitou ministryně spravedlnosti Republiky Srbsko paní Nely Kuburovič Mezinárodní turnaj exekutorských komor Eurodanubijského regionu v malém fotbale. Tato akce se stala pokračováním krásné tradice kolegiálního shromáždění a sportovní soutěže soudních exekutorů zemí střední a jihovýchodní Evropy. Organizační zabezpečení bylo v letošním roce v gesci Komory soudních exekutorů Republiky Srbsko.

Družstvo České republiky

V tomto turnaji hrálo celkem osm týmů. Byly to týmy Bulharské republiky, České republiky, Republiky Černá Hora, Rumunska, Republiky Severní Makedonie, Moldavské republiky, tým Ministerstva spravedlnosti Republiky Srbsko a tým soudních exekutorů Republiky Srbsko.

Turnaj se konal v krásném sportovním areálu 1. ligy, fotbalového klubu Partizan Bělehrad. Pro účastníky to byla sportovní prestiž a také vysoké privilegium hrát na tomto slavném stadionu. Ministryně spravedlnosti Republiky Srbsko paní Nela Kuburović a náměstkyně ministryně spravedlnosti paní Jelena Derečić se zúčastnily turnaje společně s prezidentkou Komory exekutorů Srbska Alexandrou Tresnjev, prezidentem Komory exekutorů Severní Makedonie Zoranem Dimovem, prezidentem Komory bulharských exekutorů Georgi Dichevem a prezidentem Exekutorské komory České republiky Vladimírem Plášilem.

Srbská ministryně spravedlnosti Nela Kuburović a prezident EK ČR

Byla to bitva na hřišti nejenom mezi týmy, ale také s enormně horkým počasím. Hrál se při průměrné teplotě 32 stupňů Celsia, podmínky byly pro hráče opravdu těžké. Tým, který se umístil na vrcholu a vyhrál Mezinárodní fotbalový turnaj, byl tým Exekutorské komory České republiky. Ve finále 3:1 porazili naši kolegové Severní Makedonii. Ve velké bitvě o třetí místo porazilo hostitelské Srbsko tým Rumunska 4:2.

Na pozvání prezidenta Komory exekutorů Severní Makedonie Zorana Dimova, se bude další Mezinárodní fotbalový turnaj našich profesních komor konat v roce 2020 v hlavním městě Severní Makedonie, Skopje.

Chtěl bych touto cestou poděkovat za vzornou reprezentaci naší profesní komory a maximální odvedený výkon zúčastněným soudním exekutorům Mgr. Kamilu Brančikovi, JUDr. Igoru Ivankovi, Mgr. Michalu Suchánkovi, Mgr. Petru Pelikánovi, JUDr. Juraji Podkonickému, Ph.D., Mgr. Svatopluku Šústkovu a jejich zaměstnancům.

Účastníci turnaje

KONFERENCE EXEKUTORSKÝCH KOMOR V MOSKVĚ

Připravil:
JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.
prezident EK ČR

Konference se zúčastnili zástupci 58 zemí z Evropy, Asie, Afriky a Ameriky. Mezi účastníky byly: Belgie, Francie, Německo, Španělsko, Estonsko, Lotyšsko, Srbsko, Černá Hora, Bosna a Hercegovina, Finsko, Ázerbájdžán, Írán, Bělorusko, Nizozemsko, Moldavsko, Mozambik, Itálie, Švýcarsko, Bulharsko, Guinea, Uzbekistán, Albánie, Kamerun, Česká republika, Venezuela, Izrael, Kongo-Brazzaville, Kambodža, Thajsko a Peru.

Exekutorskou komoru České republiky zastupovali JUDr. Vladimír Plášil, LL.M., prezident, a Mgr. Tereza Lungová, členka mezinárodní komise EK ČR.

JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.

UIHJ byla zastoupena prezidentem, Marcem Schmitzem, a Françoise Andrieuxovou, čestnou prezidentkou, Jean Didierem Bidié, viceprezidentem, Luisem Ortegou, viceprezidentem, Josem Uitdehaagem, tajemníkem a Patrickem Saffarem, členem stálé rady UIHJ.

Jednání Konference zahájil Anatolij Seryshev, asistent prezidenta Ruské federace. Dále v zahajovací diskusi vystoupili Vadim Fedorov, státní tajemník a náměstek ministra spravedlnosti Ruské federace, Dmitrij Aristov, ředitel Federální služby soudních exekutorů Ruské federace a Marc Schmitz, prezident Mezinárodní unie soudních vykonavatelů (UIHJ).

Konference pak začala podpisem memorand o spolupráci mezi Federální službou soudních exekutorů Ruské federace s organizací Taziru v Íránu, Exekuční službou Thajského ministerstva spravedlnosti, Exekuční službou Finska a Správa soudního vymáhání práva v Mongolsku.

Během 2 dnů Konference bylo předneseno více než 40 referátů. Kromě statusu vymáhání práva v různých zemích byla ve všech referátech akcentována zejména důležitost digitalizace aplikovaná při výkonu profese soudního exekutora a vykonavatele. S referátem na toto téma rovněž vystoupil prezident EK ČR JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.

Marc Schmitz, prezident UIHJ

ČESKO-SRBSKÉ MEMORANDUM O SPOLUPRÁCI

Připravil:
JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.
prezident EK ČR

Dne 7. 6. 2019 došlo k podpisu memoranda o spolupráci mezi profesními komorami soudních exekutorů Srbska a České republiky. Tímto memorandem se obě profesní komory zavázaly navázat vzájemnou spolupráci spočívající ve výměně odborných a praktických informací a zkušeností, organizování společných seminářů a konferencí a případné přípravě společných odborných publikací.

Pro účely tohoto memoranda se obě strany zavázaly k intenzivnější komunikaci ohledně témat týkajících se exekučních řízení.

VZPOMÍNKA NA JÁNA LOCKA

Připravil:
JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.
prezident EK ČR

Dne 18. 7. 2019 zemřel ve věku 66 let náš bývalý kolega, major vojenské justice v záloze, advokát a emeritní soudní exekutor v Kutné Hoře, Ján Locek, promováný právník.

Po absolvování Právnické fakulty Masarykovy univerzity (tehdy Univerzity Jana Evangelisty Purkyně) v Brně započal svoji odbornou činnost ve funkčním zařazení předsedy senátu Vojenského obvodového soudu v Brně a Vyššího vojenského soudu v Táboře. Po zrušení vojenské justice působil od roku 1993 do roku 2002 jako advokát. Roku 2002 byl ministrem spravedlnosti jmenován soudním exekutorem Exekutorského úřadu v Kutné Hoře, kde působil až do 28. 2. 2014, kdy odešel do důchodu.

Ve výkonu funkce soudního exekutora navázal na své odborné zkušenosti získané v profesi vojenského soudce a advokáta.

Mezi kolegyněmi a kolegy soudními exekutory byl oblíben pro svoji nekonfliktní a přátelskou povahu. Svou dlouholetou činností ve funkci soudního exekutora významně přispěl k rozvoji a dobrému jménu naší samosprávné profesní Komory.

ČEST JEHO PAMÁTCE!

RECENZE

Mgr. Petra Krtková

Fakulta právnická ZČU v Plzni
odborná asistentka katedry právních dějin
advokátka

Občanský zákoník. Praktický komentář

Milan Kindl, Aleš Rozehnal a kolektiv

Aleš Čeněk, s. r. o., Plzeň: 2019, 991 stran, ISBN 978-80-7380-742-9

Z pera autorského kolektivu pod vedením zkušených právníků zejména v oblasti civilního práva pochází dvousvazkové dílo zahrnující praktický komentář k občanskému zákoníku.

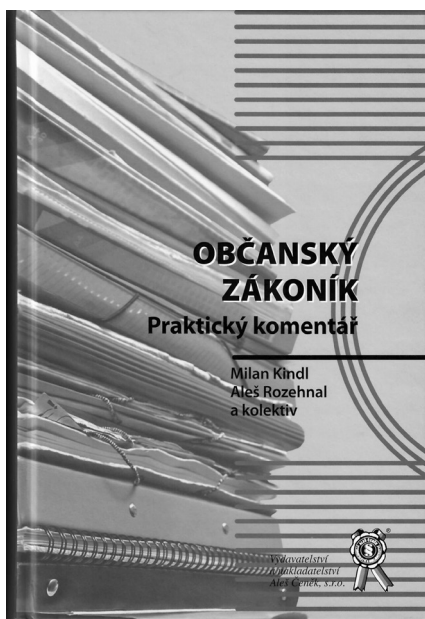
Autoři si kladou za cíl provést čtenáře všemi ustanoveními občanského zákoníku a poskytnout komentář zaměřený především na praktické použití jak starších, tak i nových institutů občanského práva. Komentáře připojené k jednotlivým ustanovením jsou velmi věcné, obsahují teoretický rozbor ustanovení a odpovědi na řadu aplikačních otázek, které si při jejich použití čtenář může položit, a to včetně odkazů na prováděcí či související předpisy.

Pětiletý odstup od nabytí účinnosti komentovaného občanského zákoníku umožňuje autorům podepřít v řadě případů komentář judikaturou přijatou již v období účinnosti tohoto občanského zákoníku, ačkoli je většinou citovaná judikatura starší. Je pochopitelné, že u značné části ustanovení nová judikatura soudů vyšších stupňů či soudu Ústavního dosud nebyla vytvořena a zejména u oblastí občanského práva nově pojatých může být komentář i vyslovený právní názor novou judikaturou korigován.

Skutečnost, že i dříve přijatá judikatura může být stále použitelná u řady ustanovení, potvrzují autoři uvedením některých rozhodnutí i z doby předlistopadové, například v oblasti práva manželského. Jinak ale základ uvedené judikatury se vztahuje k období polistopadové úpravy občanského práva, zejména posledních asi 20 let, kterou lze vztáhnout i na současné znění občanského zákoníku.

Komentář k řadě stěžejních částí občanského zákoníku je obsáhlejší, jako například k oddílu věnovanému osobnosti člověka, právním skutečnostem, vlastnictví, závazkovým právům, náhradě škody, zneužití a omezení soutěže, což svědčí jednak o jejich významu v rámci občanského práva, ale v textu se projevují i zkušenosti autorů v jednotlivých komentovaných oblastech práva. Některá ustanovení zase vyvolávají více aplikačních sporů či nejasností a jsou tedy bohatší i na judikaturu, a proto je jim v textu rovněž věnován větší prostor, jako například zástavnímu právu nebo odstoupení od smlouvy. Problematiku některých dílčích otázek pak autoři komentáře zasazují i do evropského kontextu či citují v textu judikaturu Evropského soudu pro lidská práva. Oblastí, ve které je evropská legislativa nejčetnější, je zejména spotřebitelské právo a například i úpravy smlouvy o zájezdu.

Autoři v textu také upozorňují na různá úskalí jednotlivých ustanovení občanského zákoníku či matoucí terminologii. Poukazují na použití stejného pojmu ve více významech, například u pojmu „součást“ v souvislosti s veřejným rejstříkem, nadací, kupónovým archem, obvyklým vybavením domácnosti

a další. Dávají tak podněty pro případnou úpravu směřující ke zpřesnění použitých pojmů. Lze očekávat, že text občanského zákoníku bude v pasážích vyvolávajících nejvíce nejasností novelizován a problémové partie upraveny tak, jak si jejich praktické použití či původní záměr vyžádá. A právě vysvětlující komentář za použití judikatury může být jedním z inspiračních zdrojů této novelizace.

Komentovaných znění občanského zákoníku nyní vychází celá řada. Pro jejich čtenáře či uživatele bude při jejich výběru pravděpodobně rozhodující autorský kolektiv, jeho profesní zkušenosti a dosavadní zaměření na určitou oblast práva. U komentovaného vydání občanského zákoníku se pak čtenář může zorientovat i podle dosavadní právní praxe a publikační činnosti autorů, která je bohatá.

Tím, že občanské právo tvoří základ všech dalších soukromoprávních oblastí práva, bude komentář cenný pro širokou škálu právnických profesí, které se s civilním právem denně setkávají. Užitečný bude i pro zájemce, kteří se o jednotlivých institutech občanského práva chtějí dozvědět něco více, než nabízí text zákona nebo mají při jejich použití nejasnosti.

Široký záběr a komplexnost občanského zákoníku a tím i jeho komentáře je výhodou, ale zároveň i úskalím v konkurenci nejrůznějších internetových a dalších zdrojů informací o právu. A právě zasvěcený a prakticky zaměřený komentář a použití nově vybrané judikatury bude tomuto dílu získávat své čtenáře.

ABSTRACTS

doc. PhDr. Lukáš Valeš, Ph.D.

Executions, elections and citizen participation in Czech Republic

This study deals with the effects of the execution phenomenon on the electoral behavior and decision making. Among some other things the study is based on the sociological and political data analysis that suggests that people affected by execution significantly lose interest in public affairs, including the electoral procedure and other forms of citizen participation. Another negative impact is represented by a notable mistrust of these people in the democratic legal state institutions and in the society (courts, political parties etc.). It is also a potential risk group that can be manipulated by current populist parties.

Mgr. David Kapitán

The unsuccessful auction of movable things in the case of pledgee's application

The subject of this work is to delineate the possible interpretations of the § 330 par. 4 of the Civil Procedure Code that regulates the process following an unsuccessful auction of movable things in the case of the pledgee's application to the auction. The author describes the possible interpretations of this legal provisions such as the interpretations according to which the ownership of the non-auctioned thing is taken by the entitled person just like that, or by the entitled person with respect to the status of the pledgee, or by the pledgee himself. In the end of this article the author explains which one of these interpretation he considers to be the most appropriate.

Mgr. Bc. Lenka Leitgebová

Collateral assignment of property right in the execution sale of real property

This work is about the problematics of the collateral assignment of property right institute in relation to the real property sale in the execution auction. Attention is paid to the question whether the Judicial Officer can sell a real property that is subject to the collateral assignment of property right, whether the Judicial Officer has the competence (or even duty) to adjudicate the validity of the contract on the collateral assignment of property rights, and to the question of potential impacts of the real property sale to the substantive law sphere. The abovementioned questions are, however, hard to answer without the knowledge of the characteristics of the collateral assignment of property rights. Therefore another part of this article is dedicated to this matter in the context of the legislation changes. The aim of this paper is to give a complex legal analysis of the situation that can occur during the execution proceedings as a result of the existence of the contract on the collateral assignment of property rights in relation to the real property; this work also focuses on the possible consequences for the parties of execution proceedings and for the Judicial Officer himself.

CONTENTS

INTERVIEW	7	Interview with JUDr. Ph.Dr. Karel Šimka, Ph.D., LL.M., the judge of the Supreme Administrative Court
ARTICLES	12	Florida and U.S. Enforcement of Debts Robert W. Emerson
	26	Executions, elections and citizen participation in Czech Republic doc. Ph.Dr. Lukáš Valeš, Ph.D.
ARTICLES/ EXECUTORIAL TRAINEES	35	The unsuccessful auction of movable things in the case of pledgee's application Mgr. David Kapitán
	38	Collateral assignment of property right in the execution sale of real property Mgr. Bc. Lenka Leitgeblová
FROM HISTORY	43	It happened... JUDr. et. PhDr. Stanislav Balík
JURISPRUDENCE	44	From the Constitutional Court decisions Section prepared by Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
	49	Court rulings on executions Section prepared by Mgr. David Hozman

NEWS FROM CHAMBER	59	From the presidium meetings of the National Chamber of Judicial Officers of the Czech Republic Mgr. Petr Prokop Ustohal
	61	International football tournament of the Judicial Officers' chambers of the Eurodanubian region Serbia, Belgrad 7th – 8th of June 2019
	63	The conference of Judicial Officers' chambers in Moscow
	65	Czech-Serbian Memorandum of Cooperation
	66	In memory of Ján Locek
REVIEW	67	Civil Code, Practical commentary Milan Kínfl, Aleš Rozehnal and col.

Komorní listy

Čtyřicáté číslo
www.ekcr.cz

vzor citace

PŘÍJMENÍ J. Název článku. Komorní listy. 02/2017. Praha: Exekutorská komora ČR, 2017, s. xxx. MK ČR E 19153

redakční rada

prof. dr. Armanas Abramavičius (Litevská republika)
JUDr. et PhDr. Stanislav Balík
JUDr. Stanislava Kolesárová (Slovenská republika)
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.
JUDr. Milan Makarius
JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.
Mgr. Petr Sprinz, Ph.D., LL.M.
Mgr. Ing. Antonín Toman
Mgr. Petr Prokop Ustohal

redakce

Silvie Kratochvílová

adresa redakce

Exekutorská komora České republiky
IČ: 709 40 517
Komorní listy, Na Pankráci 1062/58, 140 00 Praha 4

kontakt

Tel.: + 420 210 311 000
e-mail: redakce@ekcr.cz

překlad

Mgr. Libor Vaculík

tisk

Serifa®

Zdarma

Náklad 800 ks

Vychází čtvrtletně

Datum vydání 30. 9. 2019

MK ČR E 19153

Registrace Ministerstva kultury ČR

ISSN 1805-1081 (print), ISSN 1805-109X (on line)

Komorní listy (print i on-line) jsou zapsány na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice.

Publikování, pořizování kopií tohoto časopisu a jejich šíření třetí osobou je bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů či vydavatele zakázáno. Zakázáno je též publikování, pořizování kopií jednotlivých článků a jejich šíření třetí osobou bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů a autora příslušného textu. Uvedené se vztahuje na tištěnou i elektronickou verzi časopisu.

Komorní listy

produkuje, vydává a distribuuje

Exekutorská komora České republiky

Tyto činnosti zajišťuje společnost Wolters Kluwer ČR, a. s., U nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3.

Wolters Kluwer

www.wolterskluwer.cz

Odpovědná redaktorka: PhDr. Mgr. Marie Novotná
(marie.novotna@wolterskluwer.com)

Časopis je dostupný také v ASPI.

